

Euroopa Liidu Teataja

L 315

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

55. aastakäik

14. november 2012

Sisukord

I Seadusandlikud aktid

DIREKTIIVID

- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/27/EL, 25. oktoober 2012, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ ⁽¹⁾ 1
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/29/EL, 25. oktoober 2012, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK 57
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/30/EL, 25. oktoober 2012, tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks ⁽¹⁾ 74

Hind: 4 EUR

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

ET

Aktid, mille pealkiri on trükitud harilikus trükikirjas, käsitlevad põllumajandusküsimuste igapäevast korraldust ning nende kehtivusaeg on üldjuhul piiratud.

Kõigi ülejäänud aktide pealkirjad on trükitud poolpaksus kirjas ja nende ette on märgitud tärn.

I

(Seadusandlikud aktid)

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2012/27/EL,

25. oktoober 2012,

milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 194 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Kasvanud sõltuvus energiaimpordist ja napid energiasursid ning vajadus piirata kliimamuutust ja ületada majanduskriis on uued probleemid, mis liidul tuleb lahendada. Energiatõhusus on hea vahend nende probleemide lahendamiseks. See parandab liidu tarnekindlust, sest vähendab primaarenergia tarbimist ja kahandab energiaimporti. See aitab kulutõhusalt vähendada kasvuhoo- negaaside heidet ja leevendada sellega kliimamuutust. Üleminek energiatõhusamale majandusele peaks ka

kiirendama innovatiivsete tehnoloogiliste lahenduste levikut ning parandama liidu tööstussektori konkurentsi- võimet, edendama majanduskasvu ja looma kvaliteetseid töökohti mitmetes energiatõhususega seotud sektorites.

- (2) Euroopa Ülemkogu 8.-9. märtsi 2007. aasta kohtumise järeldustes rõhutati vajadust suurendada liidus energiatõhusust, et saavutada eesmärk vähendada 2020. aastaks liidu primaarenergiatarbimist 20 % prognoosituga võrreldes. Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta järeldustes rõhutati, et 2010. aasta juunis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel 2020. aastaks kokku lepitud 20 % energiatõhususe eesmärk, mille saavutamise suunas praegu ei liiguta, tuleb täita. 2007. aastal tehtud prognoosid näitasid 2020. aasta primaarenergiatarbimiseks 1 842 miljonit naftaekvivalenttonni. Selle 20 % vähendamisel 2020. aastaks saaksime 1 474 miljonit naftaekvivalenttonni, st prognoosiga võrreldes on vähenemine 368 miljonit naftaekvivalenttonni.

- (3) Euroopa Ülemkogu 17. juuni 2010. aasta kohtumise järeldustes kinnitati, et energiatõhususe eesmärk on üks liidu uue tööhoive ning aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia (strateegia „Euroopa 2020“) põhieesmärkidest. Nimetatud protsessi raames ja selle eesmärgi rakendamiseks riikide tasandil tuleb liikmesriikidel tihedas dialoogis komisjoniga seada riiklikud eesmärgid ning näidata oma riiklikes reformikavades, kuidas nad kavatsevad neid eesmärgi saavutada.

- (4) Komisjoni 10. novembri 2010. aasta teatises „Energia 2020“ käsitletakse energiatõhusust liidu 2020. aasta energiastrateegia tuumana ning rõhutatakse vajadust uue energiatõhususe strateegia järele, millega liikmesriigid saaksid energiakasutuse majanduskasvust lahti siduda.

⁽¹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 134.

⁽²⁾ ELT C 54, 23.2.2012, lk 49.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 11. septembri 2012. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 4. oktoobri 2012. aasta otsus.

- (5) Euroopa Parlament kutsus oma 15. detsembri 2010. aasta resolutsioonis energiatõhususe tegevuskava läbivaatamise kohta komisjoni üles lisama läbivaadatud energiatõhususe tegevuskavasse meetmeid, mille abil jõuda liidu üldise energiatõhususe eesmärgi saavutamiseni 2020. aastal.
- (6) Üks strateegia „Euroopa 2020” kohastest algatustest on ressursitõhusa Euroopa juhtalgatus, mille komisjon võttis vastu 26. jaanuaril 2011. Selles peetakse energiatõhusust energiaressursside kasutamise jätkusuutlikkuse tagamisel kõige olulisemaks elemendiks.
- (7) Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta kohtumise järeldustes tunnistati, et liit ei suuda senisel viisil jätkates saavutada energiatõhususe suurendamise eesmärki ning et on vaja otsustavat tegutsemist, et kasutada ära hoonete, transpordi, toodete ja protsessidega seotud suured energiasäästu võimalused. Nimetatud järeldustes nähakse ka ette, et liidu energiatõhususe eesmärgi täitmine vaadatakse läbi 2013. aastaks ja vajaduse korral kaalutakse täiendavate meetmete võtmist.
- (8) Komisjon võttis 8. märtsil 2011 vastu teatise „Energiatõhususe kava 2011”. Teatises kinnitati, et liidu energiatõhususe eesmärgi saavutamine ei ole kulgenud plaanipäraselt. See kehtib vaatamata arengutele riiklikes energiatõhususpoliitikates, mis sisalduvad esimeses riiklikus energiatõhususe tegevuskavas, mille liikmesriigid esitasid Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiivi 2006/32/EÜ (mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid) ⁽¹⁾ nõuete järgimisel. Teise tegevuskava esialgne analüüs kinnitab, et liit on maha jäänud. Olukorra parandamiseks kirjeldati 2011. aasta energiatõhususe kavas mitmesuguseid poliitika- ja muid meetmeid energiatõhususe suurendamiseks, mis hõlmavad kogu energiaahelat: avaliku sektori juhtiv osa energiatõhususe saavutamisel; hooned ja seadmed; tööstus, samuti vajadus anda lõpptarbijale võimalus oma energiatarbimist reguleerida. Transpordisektori energiatõhusust käsitleti ka 28. märtsil 2011 vastu võetud transpordialases valges raamatus. Eelkõige valge raamatu 26. algatuses kutsutakse üles kehtestama asjakohased CO₂-heite normid kõikide transpordiliikide sõidukitele ja täiendama neid vajaduse korral energiatõhususe nõuetega, mis hõlmaksid kõiki jõuseadmete liike.
- (9) Samuti võttis komisjon 8. märtsil 2011 vastu teatise „Konkurentsivõimeline väheste CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edennemiskava”, milles näitas majanduse väljavaadetest lähtudes, et on vaja enam keskenduda energiatõhususele.
- (10) Selles kontekstis on vaja ajakohastada liidu energiatõhususe õigusraamistikku direktiiviga, millega järgitaks üldist energiatõhususe eesmärki säästa 20 % ELi primaarenergia tarbimisest aastaks 2020 ja tagada energiatõhususe edasine suurendamine pärast 2020. aastat. Seepärast tuleks käesoleva direktiiviga kehtestada ühine raamistik energiatõhususe edendamiseks liidus ja sätestada konkreetsed meetmed 2011. aasta energiatõhususe kavas esitatud teatavate ettepanekute rakendamiseks ning kavas osutatud oluliste realiseerimata energiasäästuvõimaluste ärakasutamiseks.
- (11) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta otsusele nr 406/2009/EÜ, milles käsitletakse liikmesriikide jõupingutusi kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamiseks, et täita ühenduse kohustust vähendada kasvuhooonegaaside heitkoguseid aastaks 2020, ⁽²⁾ tuleb komisjonil aastaks 2012 hinnata liidu ja selle liikmesriikide edasijõudmist energiatarbimise 20 % vähendamisel võrreldes 2020. aasta prognoosiga ning esitada selle kohta aruanne. Samuti on seal sätestatud, et komisjonil tuleks liikmesriikide abistamiseks liidu kasvuhooonegaaside heite vähendamise kohustuse täitmisel esitada 31. detsembriks 2012 ettepanek tugevdatud või uute meetmete kohta, millega kiirendada energiatõhususe parandamist. Käesoleva direktiiviga need nõuded täidetakse. Samuti aidatakse sellega saavutada teatistes „Konkurentsivõimeline väheste CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edennemiskava” sätestatud eesmärgi, eelkõige vähendada energiaspektori kasvuhooonegaaside heidet ja saavutada aastaks 2050 nullheitega elektritootmine.
- (12) Kõiki energiasäästmise võimalusi tuleb vaadelda tervikuna ja mõelda ka energiatarnimises ja lõppkasutussektoris võimalikule säästmisele. Samal ajal tuleks tugevdada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta direktiiviga 2004/8/EÜ (soojus- ja elektrienergia koostootmise stimuleerimiseks siseturu kasuliku soojuse nõudluse alusel) ⁽³⁾ ja direktiiviga 2006/32/EÜ kehtestatud sätteid.

⁽¹⁾ ELT L 114, 27.4.2006, lk 64.

⁽²⁾ ELT L 140, 5.6.2009, lk 136.

⁽³⁾ ELT L 52, 21.2.2004, lk 50.

- (13) Oleks parem, kui energiatõhususega saavutataks 20 % säästu eri valdkondades energiatõhusust edendavate konkreetsete riiklike ja Euroopa meetmete kumulatiivse rakendamisega. Liikmesriikidelt tuleks nõuda soovituslike riiklike energiatõhususe eesmärkide seadmist ning süsteemide ja programmide kehtestamist. Komisjonil tuleks hinnata neid eesmärke ja iga liikmesriigi eraldi tehtud jõupingutusi ning samuti saavutatud edu käsitlevaid andmeid, et hinnata liidu üldise eesmärgi saavutamise võimalikkust ja seda, milliseid jõupingutusi peab selleks tegema iga liikmesriik eraldi. Komisjon peaks seetõttu läbivaadatud õigusliku raamistiku ja Euroopa 2020 protsessi kaudu tähelepanelikult jälgima riikide energiatõhususprogrammide rakendamist. Soovituslike riiklike energiatõhususe eesmärkide seadmisel peaks liikmesriikidel olema võimalik võtta arvesse primaarenergia tarbimist mõjutavaid riigi olusid, näiteks kulutõhusa energiasäästu allesjäänud potentsiaal, muutused energia impordis ja ekspordis, kõigi taastuvate energiaallikate arendamine, tuumaenergia, süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine ning varajane tegutsemine. Komisjon peaks mudelarvutuste tegemisel konsulteerima liikmesriikidega mudelprognooside ja kavandatud mudeli tulemuste suhtes õigel ajal ja läbipaistval viisil. Vaja on energiatõhususe meetmete mõju ning kõikide tehnoloogiate ja nende toimimise paremaid mudelarvutusi.
- (14) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivis 2009/28/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) ⁽¹⁾ märgitakse, et Küpros ja Malta sõltuvad oma saarelise ja äärealase asukoha tõttu lennundusest kui transpordiliigist, mis on tähtis nende kodanikele ja majandusele. Seetõttu on riikliku lennunduse osatähtsus Küprose ja Malta summaarses energia lõpptarbimises ebaproportsionaalselt suur, st üle kolme korra suurem kui ühenduse 2005. aasta keskmise, ja nad on seetõttu praegustest tehnoloogilistest ja regulatiivsetest piirangutest ebaproportsionaalselt mõjutatud.
- (15) Avaliku sektori kulutuste kogumaht moodustab 19 % liidu sisemajanduse koguproduktist. Seega on avalik sektor oluline liikumapanev jõud, mis saab stimuleerida turu liikumist energiatõhusamate toodete, hoonete ja teenuste suunas ning käivitada elanike ja ettevõtete energiatarbimisharjumuste muutumist. Lisaks sellele võib paranenud energiatõhususega seotud vähenev energiatarbimine vabastada avaliku sektori vahendeid, mida saab kasutada muul otstarbel. Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud avaliku sektori asutused peaksid energiatõhususe alal olema eeskujuks.
- (16) Võttes arvesse, et nõukogu 10. juuni 2011. aasta järeldustes 2011. aasta energiatõhususkava kohta rõhutati, et hoonete energiatarbimine moodustab 40 % kogu liidu energia lõpptarbimisest, ja selleks, et kasutada ära majanduskasvu ja tööhõive võimalusi, mida pakuvad oskustööjõudu vajavad tegevusalad ja ehitussektor, samuti ehitustoodete tootmine ning sellised kutsealad nagu arhitektuur, konsultatsioon ja inseneritöö, peaksid liikmesriigid kehtestama pikaajalise, 2020. aastast kaugemale ulatuva strateegia, et teha investeeringuid elamu- ja ärihoonete renoveerimiseks eesmärgiga suurendada olemasolevate hoonete energiatõhusust. Kõnealusel strateegias tuleks käsitleda kulutõhusat täielikku renoveerimist, mis tähendab remonti, mis vähendab nii hoonete tarnitava energia kui ka lõppenergia tarbimist märkimisväärselt protsendi võrra võrreldes renoveerimiseelse tasemega, tuues seeläbi kaasa väga suure energiatõhususe. Selliseid täielikke renoveerimisi peaks olema võimalik teha ka etapivisiliselt.
- (17) Hoonete renoveerimise määra tuleb suurendada, sest olemasolevad hooned on üks suurimaid võimaliku energiasäästu allikaid. Pealegi on hooned olulised liidu kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgi saavutamiseks, et 2050. aastaks vähendada heidet 80–95 % võrreldes 1990. aastaga. Avaliku sektori asutustele kuuluvad hooned moodustavad märkimisväärselt osa kõikidest hoonetest ja on üldsuse tähelepanu all. Seepärast on hoonete energiatõhususe suurendamiseks asjakohane kehtestada nende hoonete jaoks, mis kuuluvad keskvalitsusele ja mida see liikmesriigi territooriumil kasutab, aastane renoveerimismäär. Renoveerimismäär ei tohiks piirata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiviga 2010/31/EL (hoonete energiatõhususe kohta) ⁽²⁾ kehtestatud liginullenergiahoonetega seotud kohustuste täitmist. Käesoleva direktiivi kohane keskvalitsuse hoonete renoveerimise kohustus täiendab kõnealust direktiivi, millega nõutakse liikmesriikidelt, et nad tagaksid olemasoleva hoone põhjaliku rekonstrueerimise korral selle energiatõhususe suurendamise asjaomaste miinimumnõuetega kehtestatud väärtuseni. Liikmesriikidel peaks olema võimalik võtta alternatiivseid kulutõhusaid meetmeid, et saavutada hoonete energiatõhususe samaväärne paranemine oma keskvalitsuse vara hulka kuuluvate hoonete puhul. Keskvalitsuse hoonete põrandapinna renoveerimise kohustus peaks kehtima haldusüksuste suhtes, kelle pädevus laieneb kogu liikmesriigi territooriumile. Kui vastavas liikmesriigis ei ole sellist asjakohast haldusüksust, kelle pädevus hõlmaks kogu territooriumi, peaks kõnealune kohustus kehtima nende haldusüksuste suhtes, kelle pädevus kokku hõlmab kogu territooriumi.

⁽¹⁾ ELT L 140, 5.6.2009, lk 16.⁽²⁾ ELT L 153, 18.6.2010, lk 13.

- (18) Paljud liikmesriikide kohalikud omavalitsused ja muud avaliku sektori asutused kasutavad juba terviklikku lähenemist energia säästmisele ja tarnimisele, näiteks „Linna-peade pakti” raames välja töötatud säästva energia tegevuskavade kaudu, ning linnadele suunatud integreeritud lähenemist, mis hõlmab enamat kui üksikute hoonete või transpordiliikide energiasäästu. Liikmesriigid peaksid innustama kohalikke omavalitsusi ja muid avaliku sektori asutusi vastu võtma selgete eesmärkidega terviklikke ja jätkusuutlikke energiatõhususe kavasid, kaasama elanikke nende väljatöötamisse ja rakendamisse ning teavitama liikmesriike adekvaatselt kavade sisust ja eesmärkide saavutamise edenemisest. Selliste kavadega võib energiat olulisel määral säästa, eriti kui neid rakendatakse energiajuhtimissüsteemides, mille abil asjaomased avaliku sektori asutused saavad oma energiatarbimist paremini reguleerida. Tuleks soodustada kogemuste vahetamist suur- ja väikelinnade vahel ning avaliku sektori asutuste vahel, et innovatiivsed kogemused laiemalt leviksid.
- (19) Teatavate toodete ja teenuste ostmisel ning hoonete ostmisel ja rentimisel peaksid keskvalitsused, kes sõlmivad avalike tööde, tarnete või teenuste saamiseks lepinguid, olema teistele eeskujuks ja lähtuma ostuotsuse tegemisel energiatõhususest. Seda tuleks kohaldada haldusüksuste suhtes, kelle pädevus laieneb kogu liikmesriigi territooriumile. Kui vastavas liikmesriigis ei ole sellist asjakohast haldusüksust, kelle pädevus hõlmaks kogu liikmesriigi territooriumi, peaks kõnealune kohustus kehtima nende haldusüksuste suhtes, kelle pädevus kokku hõlmab kogu territooriumi. Seejuures tuleks siiski järgida liidu riigihankedirektiivide sätteid. Liikmesriigid peaksid toodete puhul, mida käesolevas direktiivis sätestatud ostetavate toodete energiatõhususe nõuded ei hõlma, innustama avaliku sektori asutusi võtma arvesse ostu energiatõhusust.
- (20) Liidu tasandi valgete sertifikaatide süsteemi rajamise võimaluse hindamine on näidanud, et praeguses olukorras tekitaks selline süsteem ülemääraseid halduskulusid ja ohu, et energiasäästmine koondub mõnda liikmesriiki ega ulatu üle liidu. Nimetatud liidu tasandi süsteemi eesmärki oleks vähemalt praeguses etapis parem saavutada energiaettevõtete jaoks loodud riiklike energiatõhususkohustuste süsteemide või muude alternatiivsete poliitikameetmete kaudu, millega saab säästa samaväärse hulga energiat. Asjakohane on määrata selliste süsteemide saavutustase ühises liidu tasandi raamistikus, andes samas liikmesriikidele märkimisväärse paindlikkuse võtta täielikult arvesse asjaomase riigi turuosaliste korraldust, energiasektori konkreetset konteksti ja lõpptarbijate harjumusi. Ühine raamistik peaks energiaettevõtetele andma võimaluse pakkuda energiateenuseid kõikidele lõpptarbijatele, mitte üksnes neile, kellele nad energiat müüvad. Sellega kasvab konkurents energiaturul, sest energiaettevõtted võivad oma tooteid mitmekesistada täiendavate energiateenuste osutamisega. Ühine raamistik peaks võimaldama liikmesriikidel riiklikesse süsteemidesse lisada sotsiaalsed eesmärgid teenivaid nõudeid, et tagada eelkõige kaitsetumale tarbijale suuremast energiatõhususest tulenevate hüvede kättesaadavus. Liikmesriigid peaksid objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide põhjal kindlaks määrama, millised energiatarnijad või energia jaemüügi ettevõtjad peaksid olema kohustatud saavutama käesolevas direktiivis sätestatud lõpptarbijamise energiasäästu eesmärgi.
- Liikmesriikidel peaks olema eelkõige lubatud mitte kehtestada seda kohustust väikestele energiatarnijatele, väikestele energia jaemüügi ettevõtjatele ja väikestele energiasektoritele, et vältida ebaproportsionaalset halduskoormust. Komisjoni 25. juuni 2008. aasta teatises „Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”” on sätestatud põhimõtted, mida peaksid arvesse võtma need liikmesriigid, kes otsustavad selle võimaluse kohaldamisest loobuda. Ühe võimalusena toetada riiklikke energiatõhususe algatusi võiksid riiklike energiatõhususkohustuste süsteemide raames kohustatud isikud täita oma kohustusi, makstes riiklikku energiatõhususe fondi igal aastal süsteemi raames investeringuteks nõutava summa suuruse summa.
- (21) Pidades silmas seda, et käesoleva direktiivi reguleerimisalasse jäävate konkreetsete meetmete võtmisel on väga oluline arvestada riikide rahanduse jätkusuutlikkuse taastamise ja eelarvete konsolideerimise eesmärkidega, tuleks liikmesriigi tasandil energiatõhususe meetmete rakendamisel pöörata asjakohaselt tähelepanu kulutõhususele, tuginedes asjakohastele analüüsidele ja hinnangutele.
- (22) Nõue saavutada säästu aastases energiamüügis lõpptarbijatele võrreldes sellega, milline energiamüük oleks olnud, ei kujuta endast müügi või energiatarbimise ülempiiri. Liikmesriikidel peaks olema võimalik jätta lõpptarbijatele müüdava energia mahu arvutustest välja selle energia müügi kogumaht või osa sellest, mida kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) ⁽¹⁾ I lisa loetletud tegevusaladel, kuna tunnistatakse, et nende tegevusalade teatud sektorites või allsektorites võib kasvuhoonegaaside heite ülekandumise oht olla märkimisväärne. On asjakohane, et liikmesriigid on teadlikud süsteemide kuludest, et oleks võimalik meetmete kulusid täpselt hinnata.

⁽¹⁾ ELT L 275, 25.10.2003, lk 32.

- (23) Ilma et see piiraks artiklis 7 sätestatud nõuete kohaldamist, ja pidades silmas eesmärki piirata halduskoormust, võib iga liikmesriik artikli 7 rakendamiseks võetavad üksikud poliitikameetmed koondada üheks laiahaardeliseks riiklikuks energiatõhususe programmiks.
- (24) Selleks et kasutada energiasäästu võimalusi teatavates turusegmentides, kus energiaauditeid üldiselt ärilistel alustel ei pakuta (nt väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)), peaksid liikmesriigid töötama välja programme, et innustada VKEid läbi tegema energiaauditeid. Energiaauditid peaksid olema kohustuslikud ja regulaarsed suurettevõtetes, sest seal võib energiasääst olla märkimisväärne. Energiaauditites tuleks arvestada asjakohaste Euroopa või rahvusvaheliste standarditega, nagu EN ISO 50001 (energiajuhtimissüsteemid) või EN 16247-1 (energiaauditid) või EN ISO 14000 (keskkonnanjuhtimissüsteemid), mille tulemusena on nad ka kooskõlas käesoleva direktiivi VI lisa sätetega, kuna kõnealused sätted ei ole ulatuslikumad kui nimetatud asjakohaste standardite nõuded. Hetkel on väljatöötamisel energiaauditeid käsitlev Euroopa eristandard.
- (25) Kui energiaauditeid teevad asutusesisesed eksperdid, ei tohi nad nõutava sõltumatuse tõttu ise otseselt tegeleda auditeeriva tegevusega.
- (26) Energiatõhususe parandamise meetmete väljatöötamisel tuleks arvesse võtta tõhususe kasvu ja säästu, mis saavutatakse kulutõhusa tehnoloogilise innovatsiooni laialdase kohaldamisega, näiteks arukate arvestite kasutamisega. Kui arukad arvestid on paigaldatud, ei või ettevõtjad neid kasutada põhjendamatute tagasiulatuvate arvete esitamiseks.
- (27) Seoses elektriga ja vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivile 2009/72/EÜ (mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju),⁽¹⁾ kui arukate arvestite kasutamine on saanud positiivse hinnangu, tuleks vähemalt 80 % tarbijaist aastaks 2020 varustada arukate arvestisüsteemidega. Seoses gaasiga ja vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivile 2009/73/EÜ (mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju),⁽²⁾ kui arukate arvestisüsteemide kasutamine on saanud positiivse hinnangu, peaksid liikmesriigid või nende poolt määratud pädevad asutused koostama ajakava arukate arvestisüsteemide rakendamiseks.
- (28) Individuaalsete arvestite või küttekulujaoturite kasutamine kütte individuaalse tarbimise mõõtmiseks kortermajades, mis on varustatud kaugkütte või ühise keskküttega, on kasulik siis, kui lõpptarbijatel on vahendid nende oma individuaalse tarbimise kontrollimiseks. Seetõttu on nende kasutamisel mõtet ainult hoonete puhul, mille radiaatorid on varustatud termostaatiliste radiaatori ventiilidega.
- (29) Mõnedes kaugkütte või ühise keskküttega varustatud kortermajades oleks täpsete individuaalsete soojusarvestite kasutamine tehniliselt keeruline ja kulukas seetõttu, et kütmiseks kasutatav kuum vesi siseneb korteritesse ja väljub neist mitmes kohas. Võib eeldada, et soojustarbimise individuaalne arvestamine kortermajades on tehniliselt siiski võimalik, kui individuaalsete arvestite paigaldamiseks ei ole olemasolevat majasisest kuumaveetorustikku vaja hoones välja vahetada. Sellistes hoonetes saab individuaalse soojustarbimise mõõtmise sel juhul läbi viia igale radiaatorile paigaldatud individuaalsete küttekulu jaoturite abil.
- (30) Direktiivi 2006/32/EÜ kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et lõpptarbijad on varustatud konkurentsivõimelise hinnaga individuaalsete arvestitega, mis mõõdavad täpselt nende tegelikku energiatarbimist ning annavad teavet tegeliku tarbimisaja kohta. Enamikul juhtudel on selle nõude eeltingimuseks, et nõude täitmine peaks olema tehniliselt võimalik, rahaliselt mõistlik ning potentsiaalse energiasäästuga seoses proportsionaalne. Kui uus hoone ühendatakse võrku või kui hoonet renoveeritakse põhjalikult, nagu on määratletud direktiivis 2010/31/EL, tuleks sellised individuaalsed arvestid siiski alati paigaldada. Direktiivis 2006/32/EÜ nõutakse samuti, et tegelikul tarbimisel põhinevaid selgeid arveid tuleks esitada piisavalt sageli, et tarbijatel oleks võimalik reguleerida oma energiatarbimist.
- (31) Direktiivid 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ kohustavad liikmesriike tagama arukate arvestisüsteemide rakendamise, mis aitab tarbijatel aktiivselt osaleda elektri- ja gaasitarneturgudel. Kui elektrienergia puhul leitakse, et arukate arvestite kasutuselevõtmine on kulutõhus, tuleb vähemalt 80 % tarbijatest varustada arukate arvestisüsteemidega 2020. aastaks. Maagaasi puhul tähtaega ei ole, kuid nõutakse ajakava koostamist. Nimetatud direktiivides on samuti sätestatud, et lõpptarbijaid tuleb elektrienergia/maagaasi tegelikust tarbimisest ja kuludest nõuetekohaselt ja piisava sagedusega teavitada, et võimaldada neil oma tarbimist reguleerida.

⁽¹⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 55.

⁽²⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 94.

- (32) Direktiivide 2006/32/EÜ, 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ tarbimise mõõtmist ja arvete esitamist käsitlevate sätete mõju energiasäästule on olnud piiratud. Paljudes liidu piirkondades ei ole need sätted viinud selleni, et tarbijad saaksid ajakohast teavet nende energiatarbimise kohta või tegelikul tarbimisel põhinevaid arveid sagedusega, mis uuringute kohaselt on vajalik selleks, et tarbijad saaksid oma energiatarbimist reguleerida. Korterimajade kütte ja sooja veega varustamise sektorites on nende sätete ebapiisav selgus toonud kaasa ka arvukad kaebused kodanikelt.
- (33) Selleks et suurendada lõpptarbijate suutlikkust pääseda ligi nende individuaalset tarbimist käsitlevale teabele ja arvetele, pidades silmas võimalusi, mida seostatakse arukate arvestisüsteemide rakendamise ja arukate arvestite kasutuselevõtmisega liikmesriikides, on oluline suurendada liidu õiguse nõuete selgust selles valdkonnas. See peaks aitama vähendada kulusid, mis kaasnevad energiasäästu suurendavate arukate arvestisüsteemide rakendamisega, ning toetama energiateenuste turgude arendamist ja nõudluse juhtimist. Arukate arvestisüsteemide rakendamine võimaldaks sagedasti esitada tegelikul tarbimisel põhinevaid arveid. Nõudeid, mis käsitlevad juurdepääsu teabele ja tegelikul tarbimisel põhinevate õiglaste ja täpsete arvete esitamist, tuleb siiski selgitada ka nendel juhtudel, kus arukaid arvesteid ei ole 2020. aastaks paigaldatud, sealhulgas seoses kütte, jahutuse ja sooja vee individuaalse tarbimise mõõtmise ja selle eest arvete esitamisega mitme üksusega hoonetes, mida varustatakse kaugkütte- või kaugjahutusvõrgust või millel on enda ühine küttesüsteem.
- (34) Energiatõhususe parandamise meetmete väljatöötamisel peaksid liikmesriigid asjakohaselt arvestama vajadust tagada siseturu nõuetekohane toimimine ja *acquis'* ühtne rakendamine kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepinguga.
- (35) Soojuse ja elektrienergia tõhus koostootmine ning kaugküte ja -jahutus pakuvad rohkelt primaarenergia säästmise võimalusi, mis on liidus enamjaolt kasutamata. Liikmesriigid peaksid läbi viima tõhusa koostootmise ning kaugküte ja -jahutuse potentsiaali põhjaliku hindamise. Neid hindamisi tuleks ajakohastada komisjoni taotlusel, et anda investoritele teavet riiklike arenduskavade kohta ning tagada stabiilne ja toetav investeerimiskeskkond.
- Uued elektrijaamad ja olemasolevad elektrijaamad, mida on oluliselt remonditud või mille luba või litsentsi on uuendatud, tuleks (tingimusel et kulude-tulude analüüs näitab kulude-tulude ülejääki) varustada tõhusate koostootmiseseadmetega, et ära kasutada elektri tootmisel tekkivat heitsoojust. Heitsoojust võiks kaugküttevõrgu kaudu transportida sinna, kus seda vajatakse. Sündmused, millest tuleneb loakriteeriumide kohaldamise nõue, on üldiselt sündmused, millest tulenevad ka nõuded Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) ⁽¹⁾ (tööstusheidete direktiiv) kohastele lubadele ja direktiivi 2009/72/EÜ kohastele lubadele.
- (36) Asjakohane võib olla, et tuumaenergiakäitised või elektrijaamad, mille eesmärk on saada kasu geoloogilisest säilitamisest, mis on lubatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiviga 2009/31/EÜ (milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist), ⁽²⁾ paigutatakse kohtadesse, kus heitsoojuse taaskasutamine tõhusa koostootmise kaudu või kaugkütte- või kaugjahutusvõrgu abil ei ole kulutõhus. Liikmesriikidel peaks seega olema võimalik vabastada need käitised kohustusest teha kulude-tulude analüüs, et varustada käitis seadmetega, mis võimaldavad heitsoojuse taaskasutamist tõhusa koostootmise seadmes. Samuti peaks olema võimalik vabastada nõudest pakkuda ka kütet sellised tippunni- ja varuelektrijaamad, mis on kavandatud töötama alla 1 500 töötunni aastas viie aasta libiseva keskmisena.
- (37) On asjakohane, et liikmesriigid innustavad selliste meetmete ja menetluste kehtestamist, millega toetatakse alla 20 MW summaarse nimisoojusvõimsusega koostootmisjaamade kasutuselevõttu, eesmärgiga soodustada energia hajatootmist.
- (38) Tõhus koostootmine peaks olema määratletud energiasäästu kaudu, mis saadakse siis, kui soojust ja elektrit eraldi tootmise asemel toodetakse koos. Euroopa Liidu õigusaktides kasutatud koostootmise ja tõhusa koostootmise määratlused ei tohiks piirata teistsuguste määratluste kasutamist siseriiklikes õigusaktides, kui neid kasutatakse muudel eesmärkidel, kui liidu asjaomastes õigusaktides sätestatud. Võimalikult suure energiasäästu saamiseks ja energiasäästu kõikide võimaluste ärakasutamiseks tuleb hoolikalt jälgida koostootmiseseadmete töötamise tingimusi.

⁽¹⁾ ELT L 334, 17.12.2010, lk 17.

⁽²⁾ ELT L 140, 5.6.2009, lk 114.

- (39) Lõpptarbija jaoks läbipaistvuse suurendamiseks, et ta saaks valida soojusega koos toodetud või muu tehnoloogiaga toodetud elektri vahel, peaks elektri pärinemine töhuse koostootmise seadmest olema tagatud töhuse ühtlustatud kontrollväärtuste alusel. Päritolutagatiste süsteem ei anna iseenesest õigust saada kasu riiklikest toetusmehhanismidest. On tähtis, et töhuse koostootmisega saadud elektrenergia kõikidel vormidel oleks päritolutagatis. Päritolutagatise tuleks eristada vahetatavatest sertifikaatidest.
- (40) Tuleks arvesse võtta koostootmise ning kaugkütte- ja -jahutuse sektori spetsiifilist struktuuri, millesse kuulub palju väikesi ja keskmise suurusega tootjaid; see on eriti oluline, kui vaadatakse läbi koostootmiseseadmetele või nendega seotud võrkudele ehitusloa andmise halduskorda – siis tuleks kohaldada põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele”.
- (41) Enamik liidu ettevõtteid on VKEd. Neil on liidu jaoks väga palju energiasäästu võimalusi. Selleks et aidata neil võtta energiatõhususe meetmeid, peaksid liikmesriigid rajama seda soodustava raamistiku, mille eesmärk on VKEde varustamine tehnilise abi ja just neile vajaliku teabega.
- (42) Direktiivis 2010/75/EL on energiatõhusus üks kriteeriumidest parima võimaliku tehnika määramisel, mis võetakse aluseks loa andmise tingimuste kehtestamisel direktiivi reguleerimisalas tegutsevatele käitistele, sealhulgas 50 MW või suurema summaarse nimisoojusvõimsusega põletuskäitistele. Direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevusalade puhul annab nimetatud direktiiv aga liikmesriikidele võimaluse mitte kehtestada põletusseadmetele või muudele ettevõtte tegevuskohas süsinikdioksiidi eraldavatele seadmetele energiatõhusust käsitlevaid nõudeid. Liikmesriigid võiksid lisada oma direktiivi 2010/75/EL kohaselt esitatavasse aruandesse teabe energiatõhususe tasemete kohta.
- (43) Liikmesriigid peaksid objektiivsete, läbipaistvate ja mitte-diskrimineerivate kriteeriumide põhjal kehtestama eeskirjad, milles käsitletakse töhuse koostootmisega elektrit tootvate uute elektritootjate võrku ühendamise, võrgu tugevdamise ja võrku integreerimiseks vajalike tehniliste kohanduste kulude kandmist ja jagamist, võttes arvesse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 714/2009 (võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses) ⁽¹⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 715/2009 (maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta) ⁽²⁾ välja
- tõotatud juhiseid ja eeskirju. Elektritootjatel, kes toodavad elektrit töhuse koostootmisega, tuleks lubada välja kuulutada ühendamistööde pakkumismenetlus. Tuleks lihtsustada töhuse koostootmisega, eriti väikekoostootmiseseadmetes ja mikrokoostootmiseseadmetes toodetud elektri pääsu võrgusüsteemi. Liikmesriigid võivad kooskõlas direktiivi 2009/72/EÜ artikli 3 lõikega 2 ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 3 lõikega 2 kehtestada elektri- ja gaasisektoris tegutsevatele ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, sealhulgas energiatõhususega seotud kohustused.
- (44) Nõudlusele reageerimine on oluline energiatõhususe parandamise vahend, kuna see suurendab märkimisväärselt tarbijate või nende määratud kolmandate isikute võimalusi tegutseda tarbimise ja arvetel esitatava teabe põhjal ning võimaldab seega vähendada või nihutada tarbimist, mille tulemuseks on energiasääst lõpptarbimises ning tänu võrgustike ja tootmisvõimsuste optimaalsemale kasutamisele ka energia tootmises, ülekandmisel ja jaotamisel.
- (45) Nõudlusele reageerimine võib põhineda sellel, kuidas lõpptarbijad käituvad hinnasignaalide saamisel, või hoonete automatiseerimisel. Nõudlusele reageerimise tingimusi tuleks seega parandada ja selle võimalikkust suurendada, sealhulgas väikeste lõpptarbijate jaoks. Seetõttu ja võttes arvesse arukate võrkude jätkuvat kasutuselevõttu, peaksid liikmesriigid tagama selle, et energeetikavaldkonda reguleerivad riiklikud asutused oleksid võimelised tagama, et võrgutariifide ja õigusnormidega soodustatakse energiatõhususe parandamist ja toetatakse dünaamilist hinnakujundust, et lõpptarbijad võtaksid nõudlusele reageerimise meetmeid. Eesmärgiks peaksid olema turgude lõimumine ning võrdse turule sisenemise tingimused nii tootmis- kui ka nõudluspolele ressursidele (tarne- ja tarbimiskoormustele). Lisaks peaksid liikmesriigid tagama, et riiklikud energeetikavaldkonda reguleerivad asutused kasutavad terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab ka võimalikku säästmist energiatarbimises ja lõppkasutussektoris.
- (46) Käesoleva direktiivi tulemuslikuks ja õigeaegseks rakendamiseks, näiteks energiaauditite nõuete täitmise ja energiatõhususkohustuste süsteemide rakendamise jaoks, on vaja piisaval arvul usaldusväärseid energiatõhususe valdkonnas pädevaid kutsetöötajaid. Seepärast peaksid liikmesriigid looma sertifitseerimissüsteemid energiateenuste osutajatele ning energiaauditite ja energiatõhususe parandamise meetmete pakkujatele.

⁽¹⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 15.

⁽²⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 36.

- (47) Tuleb jätkata energiateenuste turu arendamist, et tagada nõudlus energiateenuste järele ja selliste teenuste osutamine. Sellele aitab kaasa läbipaistvus, näiteks energiateenuste osutajate nimekirjad. Näidislepingud, parimate tavade jagamine ja juhised, eelkõige energiatõhususe lepingute kohta, võivad samuti aidata nõudlust ergutada. Nii nagu muudegi kolmanda isiku poolse finantseerimiskokkuleppe vormide puhul, väldib energiatõhususe lepingu puhul energiateenuse saaja investeerimiskulusid, kasutades osa energiasäästu finantsväärtusest selleks, et maksta investeeringu eest, mille on täielikult või osaliselt teinud kolmas isik.
- (48) On vaja kindlaks teha ja kõrvaldada õigusnormidega seotud ja muud tõkked, mis takistavad energiatõhususe lepingute ja muude energia säästmisele suunatud ja kolmanda isiku poolt finantseeritud kokkulepete kasutamist. Sellisteks tõketeks on raamatupidamiseskirjad ja tavad, mis takistavad kapitaliinvesteeringute ja energiatõhususe parandamise meetmetega aasta jooksul saavutatud finantssäästu adekvaatset kajastamist raamatupidamises kogu investeeringu eluea vältel. Samuti tuleks liikmesriigi tasandil kõrvaldada olemasolevate hoonete renoveerimise takistused, mida tekitavad asjaomaseid osalisi mõjutavad erinevad stiimulid.
- (49) Liikmesriike ja piirkondi tuleks innustada täiel määral kasutama struktuurifonde ja ühtekuuluvusfondi, et käivitada investeeringud energiatõhususe parandamise meetmetesse. Energiatõhususse investeerimine võib aidata suurendada majanduskasvu ja tööhõivet, hoogustada innovatsiooni, vähendada kodumajapidamiste kütteostuvõimetust ning seega toetada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. Võimalike rahastamisvaldkondade hulka kuuluvad energiatõhususe meetmed avaliku sektori hoonetes ja elamufondis ning uute oskuste õpetamine energiatõhusussektori tööhõive soodustamiseks.
- (50) Liikmesriigid peaksid innustama rahastute kasutamist, et edendada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist. Rahastud võivad hõlmata osamakseid ja trahve käesoleva direktiivi teatud sätete täitmata jätmise eest; direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 3 kohaselt energiatõhususe suurendamiseks eraldatud vahendeid; vahendeid, mis on eraldatud energiatõhususe suurendamiseks mitmeaastase finantsraamistiku alusel, eeskätt Ühtekuuluvusfondist, struktuuri- ja maaelu arengu fondidest, ning Euroopa sihtotstarbelistest rahastamisvahenditest, näiteks Euroopa energiatõhususe fondist.
- (51) Rahastud võiksid põhineda vajaduse korral liidu projektivõlakirjadest energiatõhususe suurendamiseks eraldatud vahenditel; Euroopa Investeerimisangast ja muudest Euroopa finantseerimisasutustest, eelkõige Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangast ning Euroopa Nõukogu Arengupangast energiatõhususe suurendamiseks eraldatud vahenditel; finantseerimisasutustes finantsvõimendatud vahenditel; riiklikel vahenditel, sealhulgas luues õigus- ja fiskaalraamistikke, millega innustatakse energiatõhususe valdkonna algatuste ja programmide rakendamist; otsuse nr 406/2009/EÜ kohaste iga-aastaste saastekvootide tuludel.
- (52) Rahastud võiksid eelkõige kasutada neid toetusi, vahendeid ja tulusid selleks, et võimaldada ja soodustada erakapitalil põhinevaid investeeringuid, eelkõige institutsionaalsetele investoritele toetudes, rakendades samal ajal vahendite jagamisel kriteeriume, mis kindlustavad nii keskkonnamaalaste kui ka sotsiaalsete eesmärkide saavutamise; kasutada uuenduslikke rahastamismehhanisme (nt laenu tagatised erakapitalile, laenu tagatised energiatõhususe lepingute toetamiseks, toetused, subsideeritud laenud ja sihtotstarbelised krediidiliinid, kolmandate isikute rahastamissüsteemid), mis vähendavad energiatõhususe projektide riske ja võimaldavad kulutasuvat renoveerimist ka väikese ja keskmise sissetulekuga majapidamistes; olla seotud programmide või asutustega, mis koondavad energiasäästuprojekte ja hindavad nende kvaliteeti, annavad tehnilist abi, edendavad energiateenuste turgu ja aitavad kujundada tarbija nõudlust energiateenuste järele.
- (53) Rahastud võiksid samuti eraldada asjakohaseid vahendeid koolitus- ja sertifitseerimisprogrammide toetuseks, millega parandatakse energiatõhususega seotud oskusi ja akrediteeritakse neid; eraldada vahendeid energiatootmise väike- ja mikrotehnoloogiate uurimiseks, tutvustamiseks ja kasutuselevõtu kiirendamiseks ning nende energiatõhususe ühendamise optimeerimiseks; olla seotud programmidega, mille eesmärk on edendada energiatõhusust kõigis ehitistes, selleks et vältida kütteostuvõimetust ja motiveerida oma ehitisi välja üürivaid majaomanikke muutma oma vara võimalikult energiatõhusaks; eraldada asjakohaseid vahendeid sotsiaalse dialoogi ja standardite kehtestamise toetamiseks, mille eesmärk on parandada energiatõhusust ning kindlustada tööl head töötingimused, tervisekaitse ja ohutus.
- (54) Kasutada tuleks kättesaadavaid liidu finantsinstrumente ja uuenduslikke rahastamismehhanisme, et avaliku sektori asutuste hoonete energiatõhususe suurendamise eesmärk praktikas ellu viia. Sellega seoses võivad liikmesriigid vastavalt otsusele nr 406/2009/EÜ kasutada oma iga-aastastest saastekvootidest saadavaid tulusid selliste mehhanismide väljatöötamisel vabatahtlikkuse alusel ja võttes arvesse riiklike eelarve-eeskirju.

- (55) Komisjon peab energiatõhususega 20 % säästu saavutamise eesmärgi taotlemisel jälgima uute meetmete mõju direktiivile 2003/87/EÜ (millega luuakse ELi heitkogustega kauplemise süsteem, HKS), et säilitada heitkogustega kauplemise süsteemi stiimulid, millega soodustatakse investeerimist vähese CO₂-heitte tehnoloogiasse ja valmistatakse HKSis osalevaid sektoreid ette tulevikus vajalikuks innovatsiooniks. Komisjon peab jälgima mõju tööstussektoritele, mille puhul peetakse kasvuhoonetega heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, nagu on kindlaks määratud komisjoni 24. detsembri 2009. aasta otsuses 2010/2/EL (millega määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ selliste sektorite ja allsektorite loetelu, mille puhul kasvuhoonetega heite ülekandumise ohtu peetakse märkimisväärseks),⁽¹⁾ selleks et tagada, et käesolev direktiiv toetaks, mitte ei takistaks nende sektorite arengut.
- (56) Direktiiviga 2006/32/EÜ nõutakse liikmesriikidelt, et nad võtaksid vastu üldise riigisisese soovitusliku energiasäästu eesmärgi säästa 9 % aastaks 2016, mis tuleb saavutada energiateenuste kasutuselevõtu ja muude energiatõhususe parandamise meetmetega. Kõnealuses direktiivis sätestatakse, et pärast seda, kui liikmesriigid on vastu võtnud teise energiatõhususkava, esitab komisjon, kui see on vajalik ja asjakohane, ettepaneku võtta täiendavaid meetmeid, sealhulgas pikendada eesmärkide kohaldamise ajavahemikku. Kui aruandest järeldub, et kõnealuses direktiivis sätestatud riigisiseste soovituslike eesmärkide nimel ei ole tehtud piisavaid edusamme, käsitletakse nendes ettepanekutes eesmärkide taset ja laadi. Käesolevale direktiivile lisatud mõjuhinnaangus leitakse, et liikmesriikide 9 % eesmärgi saavutamine kulgeb plaanipäraselt ning 9 % eesmärk on oluliselt vähem ambitsioonikas kui pärast seda vastu võetud eesmärk säästa aastaks 2020 energiatõhususe suurendamisega 20 % energiat, ning seepärast ei ole tarvis eesmärkide taset käsitleda.
- (57) Programm „Arukas energeetika – Euroopa”, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsusega nr 1639/2006/EÜ (millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013)),⁽²⁾ on olnud oluline vahend sellise keskkonna loomisel, mis soodustab liidu säästva energia poliitika nõuetekohast elluviimist, kaotades turutõkkes, näiteks turuosaliste ja asutuste ebapiisav teadlikkus ja suutlikkus, riigisisised tehnilised või haldustõkkes energia siseturu korrahasele toimimisele või ebapiisavalt arenenud tööjõuturg, eesmärgiga saavutada vähese CO₂-heitte majandus. Paljud sellised tõkkes on endiselt aktuaalsed.
- (58) Selleks et kasutada ära energiamõjuga toodete suurt energiasäästu potentsiaali, tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiivi 2009/125/EÜ (mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks)⁽³⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiivi 2010/30/EL (energiamõjuga toodete energia- ja muude ressursside tarbimise näitamise kohta märgistuses ja ühtses tootekirjelduses)⁽⁴⁾ rakendamist kiirendada ja laiendada. Prioriteetsed peaksid olema kõige suurema energiasäästu potentsiaaliga tooted, nagu on kindlaks määratud ökodisaini tööplaanis, ja seal, kus asjakohane, olemasolevate meetmete läbivaatamine.
- (59) Et selgitada tingimusi, mille alusel võivad liikmesriigid kehtestada direktiivi 2010/31/EL kohaseid energiatõhususe nõudeid, järgides sealjuures direktiivi 2009/125/EÜ ja selle rakendusmeetmeid, tuleks direktiivi 2009/125/EÜ vastavalt muuta.
- (60) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt saavutada aastaks 2020 liidu energiatõhususe 20 % eesmärk ja sillutada teed edasisele energiatõhususe parandamisele pärast 2020. aastat, ei suuda liikmesriigid piisavalt täita, kui selleks ei võeta täiendavaid energiatõhususe meetmeid, ning kuna seda eesmärki saaks paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega vastu meetmeid. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv kaugemale, kui on vaja nimetatud eesmärgi saavutamiseks.
- (61) Selleks et lubada tehnilise arenguga kohandamist ja muutusi energiaallikate jaotumises, tuleks direktiivi 2004/8/EÜ alusel sätestatud tõhususe ühtlustatud kontrollväärtuste läbivaatamise suhtes ja käesoleva direktiivi lisades osutatud väärtuste, arvutusmeetodite, primaarenergia koefitsiendi vaikeväärtuste ja nõuete suhtes delegeerida komisjonile volitused vastu võtta õigusakte Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 kohaselt. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil. Komisjon peaks delegeeritud õigusaktide ettevalmistamise ajal tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
- (62) Selleks et tagada käesoleva direktiivi rakendamiseks ühetaolised tingimused, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusega (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ ELT L 1, 5.1.2010, lk 10.⁽²⁾ ELT L 310, 9.11.2006, lk 15.⁽³⁾ ELT L 285, 31.10.2009, lk 10.⁽⁴⁾ ELT L 153, 18.6.2010, lk 1.⁽⁵⁾ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

(63) Kõik direktiivide 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ sisulised sätted tuleks välja jätta, välja arvatud direktiivi 2006/32/EÜ artikli 4 lõiked 1–4 ning I, III ja IV lisa. Neid viimati nimetatud sätteid tuleks jätkuvalt kohaldada kuni 9 % eesmärgi saavutamise tähtajani. Direktiivi 2010/30/EL artikli 9 lõiked 1 ja 2, millega sätestatakse liikmesriikidele kohustus hankida vaid selliseid tooteid, millel on kõrgeim energiatõhususklass, tuleks samuti välja jätta.

(64) Käesoleva direktiivi siseriiklikku õigusse ülevõtmise kohustus peaks piirduma selliste sätetega, mille sisu võrreldes direktiividega 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ on muutunud. Kohustus võtta üle muutmata sätted tuleneb kõnealustest direktiividest.

(65) Käesolev direktiiv ei tohiks piirata liikmesriikide kohustusi, mis on seotud direktiivide 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ siseriiklikku õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevadega.

(66) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise avaldusega selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid lisama põhjendatud juhtudel ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

SISU, REGULEERIMISALA, MÕISTED JA ENERGIATÕHUSUSE EESMÄRGID

Artikkel 1

Sisu ja reguleerimisala

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse ühine meetmete raamistik energiatõhususe edendamiseks Euroopa Liidus, et tagada liidu 2020. aasta energiatõhususe 20 % peaesmärgi täitmine ja rajada teed edasisele energiatõhususe parandamisele pärast seda tähtaega.

Direktiiviga kehtestatakse eeskirjad energiatõhususe tõkete kõrvaldamiseks ja selliste turutõrgete ületamiseks, mis takistavad tõhusat energia tarnimist ja kasutamist, ning sätestatakse soovituslike riiklike energiatõhususe eesmärkide seadmine aastaks 2020.

2. Käesolevas direktiivis sätestatud nõuded on miinimumnõuded ega takista ühelgi liikmesriigil säilitada või kehtestada

rangemaid meetmeid. Sellised meetmed on kooskõlas liidu õigusega. Kui liikmesriigi õigusaktides nähakse ette rangemad meetmed, teavitab liikmesriik sellistest õigusaktidest komisjoni.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „energia” – kõikides vormides energiatooted, põlevkütused, soojus, taastuvenergia, elekter või energia muu vorm vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 1099/2008 (energiastatistika kohta) ⁽¹⁾ artikli 2 punktis d esitatud määratlusele;
- 2) „primaarenergia tarbimine” – brutosisetarbimine, välja arvatud mitteenergeetilised kasutusala;
- 3) „energia lõpptarbimine” – kogu energia, mis tarnitakse tööstus-, transpordi-, teenuste ja põllumajandussektorile ning kodumajapidamistele. Tarned energia muundamise sektorile ja energiatööstusele endale on välja arvatud;
- 4) „energiatõhusus” – töö, teenuse, kauba või energiaväljundi ja energiasisendi vaheline suhe;
- 5) „energiasääst” – säästetud energia hulk, mis määratakse mõõtes ja/või hinnates tarbimist enne ja pärast energiatõhususe parandamise meetme rakendamist, tagades samas energiatarbimist mõjutavate välistingimuste normaliseerimise;
- 6) „energiatõhususe paranemine” – energiatõhususe suuremine tehnoloogiliste, käitumuslike ja/või majanduslike muutuste tulemusel;
- 7) „energiateenus” – füüsiline kasu, teenus või kaup, mis saadakse energia kombineerimisel energiatõhusa tehnoloogiaga või tegevusega, mis võib hõlmata teenuse osutamiseks vajalikke toiminguid, hooldust ja kontrolli, mida tehakse lepingu alusel ja mille puhul on tõestatud, et tavaolukorras viib see kontrollitava ja mõõdetava või hinnatava energiatõhususe paranemiseni või primaarenergia säästmiseni;
- 8) „avaliku sektori asutus” – „ostja” vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/18/EÜ (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta) ⁽²⁾ esitatud määratlusele;
- 9) „keskvalitsus” – kõik haldusüksused, kelle pädevus laieneb kogu liikmesriigi territooriumile;

⁽¹⁾ ELT L 304, 14.11.2008, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 134, 30.4.2004, lk 114.

- 10) „kasulik üldpõrandapind” – hoone või selle osa põrandapind, mille sisekliima reguleerimiseks kasutatakse energiat;
- 11) „energiajuhtimissüsteem” – kogum üksteisega seotud või üksteist mõjutavaid elemente, mis esinevad kavas, millega kehtestatakse energiatõhususe eesmärk ja strateegia selle eesmärgi saavutamiseks;
- 12) „Euroopa standard” – Euroopa Standardikomitee, Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee või Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituudi vastu võetud ja avalikuks kasutuseks kättesaadavaks tehtud standard;
- 13) „rahvusvaheline standard” – Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni vastu võetud ja üldsusele kättesaadavaks tehtud standard;
- 14) „kohustatud isik” – energiatarnija või energia jaemüügi ettevõtja, kes on seotud artiklis 7 osutatud riiklike energiatõhususkohustuste süsteemidega;
- 15) „volitatud isik” – juriidiline isik, kellele valitsus või muu avaliku sektori asutus on delegeerinud volitused arendada, juhtida või hallata rahastamiskava valitsuse või muu avaliku sektori asutuse nimel;
- 16) „osalev isik” – ettevõtja või avaliku sektori asutus, kes on võtnud endale vabatahtliku kokkuleppega kohustuse saavutada teatavad eesmärgid või kes on hõlmatud riikliku regulatiivse poliitikainstrumentidega;
- 17) „avaliku sektori rakendusasutus” – avalik-õiguslik asutus, kes vastutab energia või süsinikdioksiidi maksustamise, rahastamiskavade ja -instrumentide, fiskaalsete stiimulite, standardite ja normide, energiamärgistuse süsteemide, koolitus- või haridustegevuse elluviimise või jälgimise eest;
- 18) „poliitikameede” – regulatiivne, finants-, fiskaal-, vabatahtlik või teabe andmise instrument, mille liikmesriik on ametlikult kehtestanud ja rakendanud turuosalistele toetava raamistiku, nõude või stiimuli loomiseks, et pakkuda ja osta energiateenuseid ja võtta muid energiatõhususe parandamise meetmeid;
- 19) „üksikmeede” – meede, mis viib energiatõhususe kontrollitava ja mõõdetava või hinnatava paranemiseni ja mis võetakse poliitilise meetme tulemusel;
- 20) „energiatarnija” – füüsiline või juriidiline isik, sealhulgas jaotusvõrguettevõtja, kes vastutab energia transpordi eest selle tarnimiseks lõpptarbijatele või jaotusjaamadele, kes müüvad energiat lõpptarbijatele;
- 21) „jaotusvõrguettevõtja” – direktiivis 2009/72/EÜ määratletud jaotusvõrguettevõtja ja direktiivis 2009/73/EÜ määratletud jaotussüsteemi haldur;
- 22) „energia jaemüügi ettevõtja” – füüsiline või juriidiline isik, kes müüb energiat lõpptarbijatele;
- 23) „lõpptarbijaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes ostab energiat oma lõpptarbibimiseks;
- 24) „energiateenuseosutaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes tarnib energiateenuseid või muud energiatõhususe parandamise meetmed lõpptarbijaja seadmesse või ruumidesse;
- 25) „energiaaudit” – süstemaatiline menetlus, mida tehakse adekvaatsete teadmiste saamiseks hoone või hoonete rühma, tööstusliku või kaubandusliku protsessi või käitise või eraõiguslike või avalik-õiguslike teenuste energiatarbimise profiili kohta ning millega määratakse kulutõhusa energiasäästu võimalused ja säästu suurus ning mille tulemuste põhjal koostatakse aruanne;
- 26) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad” või „VKEd” – komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ (mis käsitleb mikroettevõtete, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust) ⁽¹⁾ lisa I jaotises määratletud ettevõtjad; mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, kellel on vähem kui 250 töötajat ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot;
- 27) „energiatõhususe leping” – kasusaaja ja energiatõhususe parandamise meetme osutaja vaheline lepinguline kokkulepe, mida kontrollitakse ja jälgitakse kogu lepingu kehtivuse aja jooksul ning mille alusel makstakse nimetatud meetmesse tehtud investeeringute (töö, tarnimine või teenus) eest sõltuvalt lepingus kokku lepitud energiatõhususe parandamise tasemest või muust kokkulepitud energiatõhususe kriteeriumist, näiteks rahalisest säästust;
- 28) „arukas arvestisüsteem” – elektrooniline süsteem, mis on võimeline mõõtma energia tarbimist, andes tavapärastest arvestist rohkem teavet, ning on võimeline edastama ja vastu võtma andmeid elektroonilist sidevahendit kasutades;
- 29) „ülekandevõrguettevõtja” – vastavalt direktiivis 2009/72/EÜ määratletud põhivõrguettevõtja ja direktiivis 2009/73/EÜ määratletud ülekandesüsteemi haldur;
- 30) „koostootmine” – soojusenergia ja elektrienergia või mehaanilise energia samaaegne tootmine ühes protsessis;
- 31) „majanduslikult põhjendatud nõudlus” – nõudlus, mis ei ületa soojuse või jahutuse vajadust ja mis muidu täidetaksturutingimustel muude energiatootmisprotsessidega kui koostootmine;

⁽¹⁾ ELT L 124, 20.5.2003, lk 36.

- 32) „kasulik soojus” – soojus, mis on toodetud koostootmisprotsessis, et täita majanduslikult põhjendatud nõudlust soojuse või jahutuse järele;
- 33) „koostoodetud elekter” – elekter, mis on toodetud kasuliku soojuse tootmisega seotud protsessis ja arvutatud vastavalt I lisas esitatud meetodikale;
- 34) „tõhus koostootmine” – koostootmine, mis vastab II lisas sätestatud kriteeriumidele;
- 35) „üldkasutegur” – elektrienergia ja mehaanilise energia ning kasuliku soojuse aastatoodangu summa, mis on jagatud kütusekogusega, mida kasutati soojuse tootmiseks koostootmisprotsessis ning elektri- ja mehaanilise energia brutotoodangu saamiseks;
- 36) „elektri- ja soojusenergia suhtarv” – koostoodetud elektri ja kasuliku soojuse suhtarv täielikul koostootmisrežiimil konkreetse seadme talitusandmete põhjal;
- 37) „koostootmisseade” – seade, mis on võimeline talitlema koostootmisrežiimil;
- 38) „väikekoostootmisseade” – koostootmisseade, mille installeeritud võimsus on alla 1 MW_e;
- 39) „mikrokoostootmisseade” – koostootmisseade, mille maksimaalne võimsus on alla 50 kW_e;
- 40) „krundi hoonestustihedus” – krundil asuva hoone põrandapinna suhe krundi pindalasse;
- 41) „tõhus kaugküte ja -jahutus” – kaugkütte- või kaugjahutussüsteem, mis kasutab vähemalt 50 % taastuenergiat, 50 % heitsoojust, 75 % koostoodetud soojust või 50 % sellise energia ja soojuse kombinatsiooni;
- 42) „tõhus küte ja jahutus” – kütte- ja jahutusvõimalus, mis võrreldes praeguste suundumuste jätkumise stsenaariumit kajastava lähtestsenaariumiga vähendab mõõdetavalt primaarenergia sisendit, mida on vaja selleks, et tarnida üks saadud energiaühik asjaomase süsteemi piires kulutõhusal viisil, nagu on hinnatud käesolevas direktiivis viidatud kulude-tulude analüüsis, võttes arvesse kaevandamiseks, muundamiseks, transpordiks ja jaotamiseks vajalikku energiat;
- 43) „tõhus individuaalne küte ja jahutus” – individuaalse kütte ja jahutuse tarnimise võimalus, mis võrreldes tõhusa kaugkütte ja -jahutusega vähendab mõõdetavalt taastumatu primaarenergia sisendit, mida on vaja selleks, et tarnida üks saadud energiaühik asjaomase süsteemi piires, või milleks on vaja sama, ent väiksemate kuludega taastumatu primaarenergia sisendit, võttes arvesse kaevandamiseks, muundamiseks, transpordiks ja jaotamiseks nõutavat energiat;
- 44) „oluline remont” – remont, mille maksumus ületab 50 % uue samaväärse seadme investeerimiskuludest;
- 45) „energiavahendaja” – nõudluspoole teenusepakkuja, kes ühendab mitmed lühiajalised tarbimiskoormused müümiseks otse või enampakkumisel organiseeritud energiaturgudel.

Artikkel 3

Energiatõhususe eesmärgid

1. Iga liikmesriik seab soovitusliku riikliku energiatõhususe eesmärgi, võttes aluseks primaarenergia tarbimise või lõppenergia tarbimise, primaarenergia säästu või lõppenergia säästu või energiamahukuse. Liikmesriigid teatavad nendest eesmärkidest komisjonile vastavalt artikli 24 lõikele 1 ja XIV lisa 1. osale. Teatades väljendavad liikmesriigid neid eesmärke ka primaarenergia tarbimise absoluuttasemena aastal 2020 ning selgitavad, kuidas ja milliste andmete alusel see on arvutatud.

Nimetatud eesmärkide seadmisel võtavad liikmesriigid arvesse:

- a) et liidu 2020. aasta energiatarbimine ei ületa 1 474 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergia puhul või 1 078 naftaekvivalenttonni lõppenergia puhul;
- b) käesolevas direktiivis sätestatud meetmeid;
- c) direktiivi 2006/32/EÜ artikli 4 lõike 1 kohaselt seatud riiklike energiasäästueesmärkide saavutamiseks vastu võetud meetmeid ja
- d) muid liikmesriikides ja liidu tasandil energiatõhususe edendamiseks võetud meetmeid.

Nimetatud eesmärkide seadmisel võivad liikmesriigid samuti arvesse võtta primaarenergia tarbimist mõjutavaid riiklikke olusid, näiteks:

- a) kulutõhusa energiasäästu allesjäänud potentsiaali,
- b) SKP arengut ja prognoosi,
- c) muutusi energia impordis ja ekspordis,
- d) kõigi taastuvate energiaallikate arendamist, tuumaenergiat, süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist ning
- e) varajast tegutsemist.

2. 30. juuniks 2014 hindab komisjon saavutatud edusamme ja seda, kas liit suudab tõenäoliselt saavutada 2020. aasta eesmärgi, mille kohaselt energiatarbimine ei ületa 1 474 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergia puhul ja/või 1 078 naftaekvivalenttonni lõppenergia puhul.

3. Lõikes 2 osutatud hindamise käigus komisjon:

- a) liidab kokku liikmesriikide esitatud riiklikud soovituslikud energiatõhususe eesmärgid;
- b) hindab, kas nende eesmärkide summat saab käsitada usaldusväärse alusena selle hindamisel, kas liidul tervikuna kulgeb eesmärgi saavutamine plaanipäraselt, võttes arvesse esimese aastaaruande hindamist kooskõlas artikli 24 lõikega 1 ja riiklike energiatõhususe tegevuskavade hindamist kooskõlas artikli 24 lõikega 2;
- c) võtab arvesse täiendavat analüüsi, mis tugineb järgmisele:
 - i) liidu tasandil majandustegevusega seoses energiatarbimise ja -mahukuse valdkonnas tehtud edusammude hindamine, sealhulgas nende liikmesriikide energia tarnimise tõhususe vallas tehtud edusammude hindamine, kelle riiklikud soovituslikud eesmärgid põhinevad energia lõpptarbimisel või -säästul, sealhulgas selliste edusammude hindamine, mis tulenevad sellest, et need liikmesriigid järgivad käesoleva direktiivi III peatükki;
 - ii) liidu tasandil energiatarbimise tulevikusuundumusi käsitlevate mudelarvutuste tulemused;
- d) võrdleb punktide a kuni c kohaseid tulemusi energiatarbimise mahuga, mida oleks vaja 2020. aasta eesmärgi saavutamiseks, mille kohaselt energiatarbimine ei ületa 1 474 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergia puhul ja/või 1 078 naftaekvivalenttonni lõppenergia puhul.

II PEATÜKK

ENERGIAKASUTUSE TÕHUSUS

Artikkel 4

Hoonete renoveerimine

Liikmesriigid koostavad pikaajalise strateegia investeeringute tegemiseks nii avaliku kui ka erasektori elamu- ja ärihoonete renoveerimiseks kogu riigis. Strateegia hõlmab järgmist:

- a) ülevaade kogu riigi hoonetest; ülevaade põhineb vajaduse korral statistilisel valimil;
- b) hoone tüübi ja kliimatsiooni suhtes asjakohaste kulutõhusate renoveerimismeetodite kindlakstegemine;
- c) poliitika ja meetmed, millega soodustatakse hoonete kulutõhusat täielikku renoveerimist, sealhulgas etapiviisilist täielikku renoveerimist;
- d) tulevikku vaatav lähenemisviis juhtimaks üksikisikute, ehitustööstuse ja finantseerimisasutuste investeerimisotsuseid;
- e) tõenditel põhinev hinnang eeldatavale energiasäästule ja laiemale kasule.

Liikmesriigid avaldavad strateegia esimest korda 30. aprilliks 2014 ning nad ajakohastavad strateegiat iga kolme aasta tagant ning esitavad komisjonile riiklike energiatõhususe tegevuskavade osana iga ajakohastatud versiooni.

Artikkel 5

Avaliku sektori asutuste hoonete eeskuj

1. Iga liikmesriik tagab, ilma et see piiraks direktiivi 2010/31/EL artikli 7 kohaldamist, et alates 1. jaanuarist 2014 renoveeritakse iga aastal 3 % nende keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate köetavate ja/või jahutatavate hoonete üldpõrandapinnast, et täita vähemalt energiatõhususe miinimumnõuded, mis asjaomane liikmesriik direktiivi 2010/31/EL artikli 4 kohaldamisel on kehtestanud.

3 % määr arvutatakse üle 500 m² kasuliku üldpõrandapinnaga ja sellise liikmesriigi keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate hoonete üldpõrandapinnast, kes iga aasta 1. jaanuariks ei vasta direktiivi 2010/31/EL artikli 4 kohaldamisega kehtestatud energiatõhususe miinimumnõuetele. Nimetatud piirmäära vähendatakse alates 9. juulist 2015 näiduni 250 m².

Kui liikmesriik nõuab, et kohustus renoveerida iga aasta 3 % üldpõrandapinnast laieneb põrandapinnale, mis kuulub keskvalitsuse tasandist allpool olevatele haldusüksustele ja mis on nende kasutuses, arvutatakse 3 % määr üle 500 m² ning 9. juuli 2015 seisuga üle 250 m² kasuliku üldpõrandapinnaga ja sellise liikmesriigi keskvalitsuse ning haldusüksuste omanduses ja kasutuses olevate hoonete üldpõrandapinnast, kes iga aasta 1. jaanuariks ei vasta direktiivi 2010/31/EL artikli 4 kohaldamisega kehtestatud energiatõhususe miinimumnõuetele.

Kui liikmesriik rakendab keskvalitsuse hoonete põhjaliku renoveerimise meetmeid kooskõlas esimese lõiguga, võib ta otsustada vaadelda ehitist tervikuna, arvates sealhulgas kaasa hoone välispiirded, seadmed, käitamise ja hoolduse.

Liikmesriigid nõuavad, et väikseima energiatõhususega keskvalitsuse hooned oleksid energiatõhususe meetmete võtmisel prioriteetsed, kui see on kulutõhus ja tehniliselt teostatav.

2. Liikmesriigid võivad otsustada mitte kehtestada või kohaldada lõikes 1 osutatud nõudeid järgmiste hoonekategoriate suhtes:

- a) hooned, mis on ametliku kaitse all teatava keskkonna või nende endi spetsiifilise arhitektuurilise või ajaloolise väärtuse tõttu, nii et konkreetsete energiatõhususe miinimumnõuete täitmine muudaks vastuvõetamatult nende olemust või välimust;
- b) relvajõududele või keskvalitsusele kuuluvad ja riigikaitse eesmärgi teenivad hooned, välja arvatud relvajõudude ja riigikaitseasutuste teenistuses oleva muu personali individuaalsed eluruumid või kontorihooned;
- c) kultuskohtadena või religioosseks tegevuseks kasutatavad hooned.

3. Kui liikmesriik renoveerib antud aastal rohkem kui 3 % keskvalitsuse hoonete põrandapinnast, võib ta arvestada ülejäänud keskvalitsuse hoonete renoveeritud põrandapinda nii, nagu oleks see renoveeritud kolme eelmise või kolme järgmise aasta jooksul.

4. Liikmesriigid võivad arvestada keskvalitsuse hoonete ühe aasta renoveerimismäära täitmisel uusi hooned, mida kasutatakse ja omatakse eelmise kahe aasta jooksul lammutatud keskvalitsuse hoonete asemel või selliste hoonete asemel, mis on eelmise kahe aasta jooksul müüdnud, lammutatud või kasutusest kõrvaldatud muude hoonete suurema kasutuse tõttu.

5. Lõike 1 kohaldamiseks teevad liikmesriigid 31. detsembriks 2013 selliste köetavate ja/või jahutatavate keskvalitsuse hoonete inventuuri, mille kasulik üldpõrandapind on üle 500 m² ja 9. juuliks 2015 üle 250 m², jättes välja hooned, mille suhtes kehtib erand lõike 2 alusel, ja teevad üldsusele kättesaadavaks selle tulemused. Inventuur sisaldab järgmisi andmeid:

- a) põrandapind ruutmeetrites ja
- b) iga hoone energiatõhusus või asjakohased energiaandmed.

6. Ilma et see piiraks direktiivi 2010/31/EL artikli 7 kohaldamist, võivad liikmesriigid alternatiivse lähenemisena käesoleva artikli lõigetele 1–5 võtta muid kulutõhusaid meetmeid, sealhulgas täielik renoveerimine ja meetmed hoonete kasutajate

käitumise muutmiseks, et saavutada 2020. aastaks liikmesriikide keskvalitsuste omanduses ja kasutuses olevate asjakohaste hoonete puhul energiasääst, mis on vähemalt samaväärne lõikes 1 nõutuga; nendest meetmetest teatatakse igal aastal.

Selle alternatiivse lähenemise puhul võivad liikmesriigid arvestada lõigete 1–4 kohaldamisega loodavat energiasäästu, kasutades võrdluse aluseks olevate keskvalitsuse hoonete energiatarbimise puhul asjakohaseid standardväärtuseid enne ja pärast renoveerimist ning vastavalt hinnangule nende hoonete pinna kohta. Võrdluse aluseks olevate keskvalitsuse hoonete kategooriad peavad esindama kõiki selliseid hooned.

Alternatiivse lähenemise valinud liikmesriigid teatavad komisjonile hiljemalt 31. detsembriks 2013 alternatiivsed meetmed, mida neil on kavas võtta, ja näitavad, kuidas nad saavutavad energiatõhususe samaväärse paranemise keskvalitsuse vara hulka kuuluvate hoonete puhul.

7. Liikmesriigid julgustavad avaliku sektori asutusi, sealhulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi asutusi, ja sotsiaalmajadega tegelevaid avalik-õiguslikke asutusi, võttes nõuetekohaselt arvesse nende vastavat pädevust ja halduskorraldust,

- a) võtma vastu energiatõhususe kava, mis on eraldiseisev või osa suuremast kliima- või keskkonnakavast ning sisaldab konkreetseid energiasäästu ja -tõhususe eesmärgi ning meetmeid, et järgida lõigetes 1, 5 ja 6 sätestatud keskvalitsuse hoonete eeskju;
- b) looma energijahtimissüsteemi, sealhulgas nägema ette energiaauditid, nii et see oleks osa kava rakendamisest;
- c) kasutama vajaduse korral energiateenuse ettevõtjaid ja energiatõhususe lepinguid, et rahastada renoveerimisi ja rakendada kavasid, mille eesmärk on säilitada või parandada energiatõhusust pikas perspektiivis.

Artikkel 6

Avaliku sektori asutuste ostud

1. Liikmesriigid tagavad, et keskvalitsus ostab üksnes suure energiatõhususega tooteid, teenuseid ja hooned, niivõrd kui see on kulutõhus, majanduslikult teostatav, üldiselt jätkusuutlik ja tehniliselt sobiv, ning piisava konkurentsi olemasolul, nagu on osutatud III lisas.

Lõike 1 esimeses lõigus sätestatud kohustust kohaldatakse avaliku sektori asutuste poolt toodete, teenuste ja hoonete ostmiseks sõlmitavate lepingute suhtes, mille väärtus on võrdne direktiivi 2004/18/EÜ artiklis 7 sätestatud piirmääradega või nendest suurem.

2. Lõikes 1 osutatud kohustust kohaldatakse relvajõudude lepingute suhtes vaid sellises ulatuses, mis ei ole mingil viisil vastuolus relvajõudude tegevuse olemuse ja põhieesmärgiga. Nimetatud kohustust ei kohaldata kaitseotstarbelise varustuse hankelepingute suhtes, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivis 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord⁽¹⁾.

3. Liikmesriigid julgustavad avaliku sektori asutusi, sealhulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi asutusi, järgima keskvalitsuse eeskujul ja ostma üksnes suure energiatõhususega tooteid, teenuseid ja hooneid, võttes nõuetekohaselt arvesse nende vastavat pädevust ja halduskorraldust. Liikmesriigid julgustavad avaliku sektori asutusi teenuste hangete korraldamisel hindama, kas on võimalik sõlmida pikaajalist energiatõhusust andvaid lepinguid, mille tulemusena saavutatakse pikaajaline energiasääst.

4. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, võib liikmesriik direktiivi 2010/30/EL alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktiga tervikuna hõlmatud toodete paketi ostmise puhuks ette näha, et paketi energiatõhusus kokku on prioriteetsem kui paketi üksikute toodete energiatõhusus, ostes toodete paketi, mis vastab kõrgeima energiatõhususklassi kriteeriumile.

Artikkel 7

Energiatõhususkohustuste süsteem

1. Iga liikmesriik rajab energiatõhususkohustuste süsteemi. Selle süsteemiga tagatakse, et iga liikmesriigi territooriumil tegutsevad ning lõike 4 kohaselt määratletud kohustatud energiatarnijad ja/või energia jaemüügi ettevõtjad saavutavad kumulatiivse lõpptarbimise energiasäästu eesmärgi 31. detsembriks 2020, ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist.

See eesmärk on vähemalt samaväärne igal aastal alates 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020 uue säästu saavutamiseks 1,5 % ulatuses aastast energiamüügist lõpptarbijatele, pidades silmas kõigi energiatarnijate või kõigi energia jaemüügi ettevõtjate müügi mahtu, arvestatuna viimase kolmeaastase perioodi põhjal enne 1. jaanuari 2013. Transpordis kasutatava energia müügi mahu võib sellest arvutusest osaliselt või täielikult välja jätta.

Liikmesriigid otsustavad, kuidas teises lõigus osutatud uute säästude arvestus on jaotatud kõnealuse ajavahemiku peale.

2. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, võib iga liikmesriik:

a) teha lõike 1 teises lõigus nõutud arvutuse, kasutades 1 % väärtust 2014. ja 2015. aastal, 1,25 % väärtust 2016. ja 2017. aastal ning 1,5 % väärtust 2018., 2019. ja 2020. aastal;

b) jätta arvutusest välja täielikult või osaliselt selle energia müügi mahu, mida kasutatakse direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevusaladel;

c) lubada arvata lõikes 1 nõutud energiasäästu kogusest maha energiasääst, mis on saavutatud energia muundamise, jaotuse ja ülekande sektorites, sealhulgas töhuga kaugkütte ja -jahutuse infrastruktuuris, artikli 14 lõikes 4, artikli 14 lõike 5 punktis b, artikli 15 lõigetes 1–6 ning artikli 52 lõikes 9 sätestatud nõuete rakendamise tulemusena, ja

d) arvata lõikes 1 osutatud energiasäästu kogusest maha energiasääst, mis tuleneb üksikmeetmetest, mida on rakendatud alates 31. detsembrist 2008 ja mis avaldavad jätkuvalt mõju 2020. aastal ning mida on võimalik mõõta ja kontrollida.

3. Lõike 2 kohaldamise tõttu ei vähene lõikes 1 osutatud energiasäästu kogus üle 25 %. Liikmesriigid, kes kohaldavad lõiget 2, teavitavad sellest asjaolust komisjoni hiljemalt 5. juuniks 2014, teatades samuti lõikes 2 loetletud kohaldatavad elemendid ja esitades arvutuse, millest nähtub nende mõju lõikes 1 osutatud energiasäästu kogusele.

4. Ilma et see piiraks kumulatiivse lõpptarbimise energiasäästu eesmärgi arvutamist vastavalt lõike 1 esimesele lõigule, määrab iga liikmesriik lõike 1 esimese lõigu tähenduses objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel kohustatud isikud energiatarnijate ja/või energia jaemüügi ettevõtjate hulgas, kes tegutsevad tema territooriumil, ja võib lisada tema territooriumil tegutsevad transpordikütuse tarnijad või transpordikütuse jaemüüjad. Kohustuse täitmiseks vajaliku energiasäästu koguse saavutavad kohustatud isikud lõpptarbijate hulgas, kelle määrab vajaduse korral liikmesriik, lõike 1 kohasest arvutusest sõltumata, või kui liikmesriik nii otsustab, siis muudel lõike 7 punktis b kirjeldatud isikutel tekkiva sertifitseeritud säästu kaudu.

5. Liikmesriigid väljendavad igalt kohustatud isikult nõutava energiasäästu koguse kas energia lõpptarbimise või primaarenergia tarbimise kaudu. Nõutava energiasäästukoguse väljendamiseks valitud meetodit kasutatakse ka kohustatud isikute teatatud säästu arvutamiseks. Kasutatakse IV lisas osutatud ümberarvutustegureid.

⁽¹⁾ ELT L 216, 20.8.2009, lk 76.

6. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõigete 1, 2 ja 9 ning artikli 20 lõike 6 kohaldamisest tulenev sääst arvutatakse kooskõlas V lisa punktidega 1 ja 2. Nad loovad mõõtmis- ja kontrollisüsteemid, millega kontrollitakse vähemalt statistiliselt olulist osa ja representatiivset valimit kohustatud isikute poolt kasutusele võetud energiatõhususe parandamise meetmetest. Seda mõõtmist ja kontrollimist tehakse kohustatud isikutest sõltumatult.

7. Energiatõhususkohustuste süsteemis võivad liikmesriigid:

- a) lisada määratavatele säästukohustustele sotsiaalse eesmärgiga nõudeid, näiteks nõuda prioriteedina osa energiatõhususe meetmete rakendamist kütteostuvõimetutes kodumajapidamistes või sotsiaalmajades;
- b) lubada kohustatud isikutel arvestada oma kohustuste täitmisena energiateenuseosutaja või muu kolmanda isiku poolt saavutatud sertifitseeritud energiasäästu, sealhulgas kui kohustatud isikud edendavad meetmeid muude riigi poolt heaks kiidetud asutuste või avaliku sektori asutuste kaudu, mis võivad hõlmata või mitte hõlmata ametlikke partnerlusi ja mida võib kombineerida muude rahastamisallikatega. Kui liikmesriigid seda lubavad, tagavad nad, et kehtib selge, läbi-paistev ja kõikidele turuosalistele avatud ja sertifitseerimiskulude minimeerimist taotlev heakskiitmise menetlus;
- c) lubada kohustatud isikutel arvestada kõnealusel aastal saavutatud säästu nii, nagu oleks see saavutatud mis tahes eelmise nelja või järgmise kolme aasta jooksul.

8. Liikmesriigid avaldavad kord aastas kõikide kohustatud isikute või kohustatud isiku iga alakategooria saavutatud energiasäästu ja koguerenergiasäästu süsteemis.

Liikmesriigid tagavad, et kohustatud isikud annavad taotluse korral järgmist teavet:

- a) agregeeritud statistiline teave nende lõpptarbijate kohta (kus on määratud olulised muudatused võrreldes varem esitatud teabega) ja
- b) ajakohane teave lõpptarbijate tarbimise kohta, sealhulgas vajaduse korral koormusprofiilid, tarbijate segmendid ja tarbijate geograafiline asukoht, kusjuures tuleb hoida eraelulise teabe või tundliku äriteabe puutumatus ja konfidentsiaalsust vastavalt kohaldatavale liidu õigusele.

Nimetatud taotlust võib esitada vaid korra aastas.

9. Alternatiivina lõike 1 kohasele energiatõhususe kohustuse sisseseadmise kavale võivad liikmesriigid valida võimaluse võtta muid poliitikameetmeid lõpptarbijate seas energiasäästu saavutamiseks, tingimusel et kõnealused poliitikameetmed täidavad

lõigetes 10 ja 11 sätestatud kriteeriume. Selliste meetmetega saavutatud uus aastane energiasäästu kogus on samaväärne lõigetes 1, 2 ja 3 nõutud uue energiasäästu kogusega. Tingimusel et samaväärsus säilib, võivad liikmesriigid kombineerida kohustuste süsteeme alternatiivsete poliitikameetmetega, sealhulgas riiklike energiatõhususe programmidega.

Esimeses lõigus viidatud poliitikameetmed võivad sisaldada järgmisi poliitikameetmeid või nende kombinatsioone, kuid ei pea nendega piirduma:

- a) energia- või CO₂-maksud, millel on energia lõpptarbimist vähendav mõju;
- b) rahastamiskavad ja -instrumendid või fiskaalstiimulid, mis viivad energiatõhusa tehnoloogia või energiatõhusate meetodite rakendamiseni ja millel on energia lõpptarbimist vähendav mõju;
- c) regulatsioonid või vabatahtlikud kokkulepped, mis viivad energiatõhusa tehnoloogia või energiatõhusate meetodite rakendamiseni ja millel on energia lõpptarbimist vähendav mõju;
- d) standardid ja normid, mille eesmärk on parandada toodete ja teenuste, sealhulgas hoonete ja sõidukite energiatõhusust, välja arvatud siis, kui need on kohustuslikud ja liikmesriikides liidu õiguse alusel kohaldatavad;
- e) energiamärgistuse süsteemid, välja arvatud need, mis on kohustuslikud ja liikmesriikides liidu õiguse alusel kohaldatavad;
- f) koolitus ja haridus, sealhulgas energiaalase nõustamise programmid, mis viivad energiatõhusa tehnoloogia või energiatõhusate meetodite rakendamiseni ja millel on energia lõpptarbimist vähendav mõju.

Liikmesriigid teatavad komisjonile hiljemalt 5. detsembriks 2013 poliitikameetmed, mida neil on kavas võtta esimese lõigu ja artikli 20 lõike 6 kohaldamiseks, järgides V lisa punktis 4 sätestatud raamistikku, ning kirjeldavad, kuidas nad nõutud säästu koguse saavutavad. Teises lõigus ja artikli 20 lõikes 6 osutatud poliitikameetmete puhul kirjeldatakse teates, kuidas lõikes 10 sätestatud kriteeriume täidetakse. Muude poliitikameetmete puhul kui need, millele osutatakse teises lõigus või artikli 20 lõikes 6, selgitavad liikmesriigid, kuidas saavutatakse säästu, jälgimise ja kontrolli samaväärne tase. Komisjon võib soovitada muudatusi kolme kuu jooksul pärast teatamist.

10. Ilma et see piiraks lõike 11 kohaldamist, on lõike 9 teise lõigu ja artikli 20 lõike 6 kohaselt võetavate poliitikameetmete kriteeriumid järgmised:

- a) poliitikameetmetega nähakse ette vähemalt kaks vahepeeri-
röödi 31. detsembriks 2020 ja need viivad lõikes 1 sätes-
tatud eesmärgi taseme saavutamiseni;
- b) iga volitatud isiku, osaleva isiku või avaliku sektori rakendus-
asutuse (kes iganes neist on asjakohane) vastutus on määrat-
letud;
- c) energiasääst, mis tuleb saavutada, on kindlaks määratud läbi-
paistval viisil;
- d) nõutud energiasäästu kogust või säästu kogust, mis tuleb
saavutada poliitikameetmega, väljendatakse energia lõpptar-
bimise või primaarenergia tarbimise kaudu, kasutades IV lisas
sätestatud ümberarvutustegureid;
- e) energiasäästu arvutatakse V lisa punktides 1 ja 2 toodud
meetodeid ja põhimõtteid kasutades;
- f) energiasäästu arvutatakse V lisa punktis 3 toodud meetodeid
ja põhimõtteid kasutades;
- g) välja arvatud juhul, kui see ei ole teostatav, esitavad osalevad
isikud aastaaruande saavutatud energiasäästu kohta ja teevad
selle üldsusele kättesaadavaks;
- h) kui edusammud ei ole rahuldavad, on tagatud tulemuste
jälgimine ja ette nähtud asjakohased meetmed;
- i) loodud on kontrollisüsteem, mis hõlmab ka energiatõhususe
parandamise meetmete statistiliselt olulise osa sõltumatut
kontrollimist, ja
- j) andmed aastaste energiasäästu suundumuste kohta avalda-
takse igal aastal.

11. Liikmesriigid tagavad, et lõike 9 teise lõigu punktis a
osutatud maksud vastavad lõike 10 punktides a, b, c, d, f, h
ja j loetletud kriteeriumidele.

Liikmesriigid tagavad, et lõike 9 teise lõigu punktis c osutatud
regulatsioonid ja vabatahtlikud kokkulepped vastavad lõike 10
punktides a, b, c, d, e, g, h, i ja j loetletud kriteeriumidele.

Liikmesriigid tagavad, et lõike 9 teises lõigus osutatud muud
poliitikameetmed ja artikli 20 lõikes 6 osutatud riiklikud ener-
giatõhususe fondid vastavad lõike 10 punktides a, b, c, d, e, h, i
ja j loetletud kriteeriumidele.

12. Liikmesriigid tagavad, et juhul kui poliitikameetmete või
üksikmeetmete mõju kattub, ei arvestata energiasäästu kaks
korda.

Artikkel 8

Energiaauditid ja energijuhtimissüsteemid

1. Liikmesriigid soodustavad selliste energiaauditite kättesaa-
davust kõikidele lõpptarbijatele, mis on kvaliteetsed ja kulutõ-
husad ning

a) mida teevad sõltumatult kvalifitseeritud ja/või akrediteeritud
eksperdid vastavalt kvalifitseerimiskriteeriumidele või

b) mida rakendavad ja mille üle teostavad järelevalvet siseriik-
like õigusaktide kohaselt sõltumatud asutused.

Esimeses lõigus osutatud energiaauditid võivad teha asutusesi-
sesed eksperdid või energiaaudiitorid, tingimusel et asjaomane
liikmesriik on kehtestanud süsteemi, millega tagatakse nende
töö kvaliteet ja kontrollitakse seda, sealhulgas vajaduse korral
süsteemi, mille kohaselt valitakse igal aastal juhuslikult vähemalt
statistiliselt oluline osa kõikidest nende poolt tehtud energiaau-
dititest.

Energiaauditite ja energijuhtimissüsteemide kvaliteedi tagamise
nimel kehtestavad liikmesriigid läbipaistvad ja mittediskrimineer-
ivad energiaauditite miinimumkriteeriumid, tuginedes VI lisale.

Energiaauditid ei sisalda tingimusi, mis ei lase audititulemusi
edastada mis tahes kvalifitseeritud/akrediteeritud energiatee-
nuseosutajale, tingimusel et tarbija sellele vastu ei ole.

2. Liikmesriigid töötavad välja programmid selleks, et julgus-
tada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid läbi viima ener-
giaauditid ning sellele järgnevat auditite soovitude elluviimist.

Ilma et see piiraks ELi riigiabiõigust ning läbipaistvatele ja mitte-
diskrimineerivatele kriteeriumidele tuginedes võivad liikmesriigid
luua tugisüsteemid VKEdele, sealhulgas kui nad on sõlminud
vabatahtlikud kokkulepped, selleks et katta energiaauditite ja
nende käigus tehtud kulutõhusate soovitude rakendamise kulud,
juhul kui rakendatakse kavandatud meetmeid.

Liikmesriigid juhivad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate
tähelepanu – kaasa arvates nende vastavate vahendavate esindus-
organisatsioonide kaudu – konkreetsetele näidetele, kuidas ener-
giajuhtimissüsteem võiks soodustada nende äritegevust.
Komisjon abistab liikmesriike, toetades selle valdkonna parimate
tavade vahetamist.

3. Samuti töötavad liikmesriigid välja programmid selleks, et
suurendada asjakohase nõustamisteenuse kaudu kodumajapida-
miste teadlikkust selliste auditite kasu kohta.

Liikmesriigid julgustavad energiaaudiitorite kvalifitseerimiseks
vajalike koolitusprogrammide korraldamist, et oleks piisavalt
eksperthe.

4. Liikmesriigid tagavad, et ettevõtetes, mis ei ole VKEd,
tehakse energiaaudit, mida sõltumatult ja kulutõhusalt viivad
läbi kvalifitseeritud ja/või akrediteeritud eksperdid või mida
teevad ja mille üle teostavad järelevalvet siseriiklike õigusaktide
kohaselt sõltumatud asutused hiljemalt 5. detsembriks 2015
ning vähemalt iga nelja aasta tagant viimase energiaauditit
kuupäevast arvates.

5. Energiaaudit loetakse vastavaks lõike 4 nõuetele, kui see viiakse sõltumatult läbi miinimumkriteeriumide põhjal, mis põhinevad VI lisal, ning mida rakendatakse sidusrühmade organisatsioonide ja määratud asutuse vahelise vabatahtliku kokkuleppe alusel ning mille üle teostab järelevalvet asjaomane liikmesriik või muud asutused, kellele pädevad asutused on delegeerinud asjakohase ülesande, või komisjon.

Energiateenuseid pakkuvate turuosaliste juurdepääs põhineb läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel.

6. Ettevõtjad, kes ei ole VKEd ja kes rakendavad sõltumatut asutuse poolt vastavalt asjakohastele Euroopa või rahvusvahelistele standarditele sertifitseeritud energia- või keskkonnajuhtimissüsteemi, vabastatakse lõike 4 nõuetest, tingimusel et liikmesriigid tagavad, et asjaomane juhtimissüsteem hõlmab energiaauditi tegemist miinimumkriteeriumide põhjal, mis põhinevad VI lisal.

7. Energiaauditid võivad olla eraldiseisvad või moodustada osa suuremast keskkonnaauditist. Liikmesriigid võivad nõuda, et olemasoleva või kavandatud kaugkütte- või kaugjahutusvõrguga ühendamise tehnilise ja majandusliku teostatavuse hindamine oleks energiaauditi osa.

Ilma et see piiraks liidu riigiabiõigust, võivad liikmesriigid rakendada stiimuli- ja toetuskavasid energiaauditite käigus tehtud soovitude ja samalaadsete meetmete elluviimiseks.

Artikkel 9

Mõõtmine

1. Niivõrd kui see on tehniliselt võimalik, rahaliselt mõistlik ning potentsiaalse energiasäästuga seoses proportsionaalne, tagavad liikmesriigid, et elektri, maagaasi, kaugkütte, kaugjahutuse ja sooja tarbevee lõpptarbija on varustatud konkurentsivõimelise hinnaga individuaalsete arvestitega, mis kajastavad täpselt lõpptarbija tegelikku energiatarbimist ning annavad teavet tegeliku tarbimisaja kohta.

Sellised konkurentsivõimelise hinnaga individuaalsed arvestid võetakse kasutusele alati kui:

- olemasolev arvesti välja vahetatakse, välja arvatud juhul, kui see ei ole tehniliselt võimalik või kulutõhus, pidades silmas hinnangulist potentsiaalset säästu pikas perspektiivis;
- uus hoone ühendatakse võrku või kui hoonet renoveeritakse põhjalikult, nagu on määratletud direktiivis 2010/31/EL.

2. Kui liikmesriigid rakendavad arukaid arvestisüsteeme ja võtavad kasutusele arukad arvestid maagaasi ja/või elektrienergia tarbimise mõõtmiseks kooskõlas direktiividega 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ:

- tagavad nad, et arvestisüsteemid annavad lõpptarbijatele teavet tegeliku tarbimisaja kohta ning et arvestite miinimumfunktsioonide määramisel ja turuosalistele kohustuste kehtestamisel võetakse täielikult arvesse energiatõhususe eesmäärke ja lõpptarbijate kasu;
- tagavad nad arukate arvestite ja andmete edastamise turvalisuse ning lõpptarbijate privaatsuse kooskõlas asjakohaste andmekaitset ja eraelu puutumatust käsitlevate liidu õigusaktidega;
- elektrienergia puhul ja lõpptarbija taotlusel kohustavad nad arvestite käitajaid tagama, et arvesti suudab või arvestid suudavad arvestada lõpptarbija ruumidest võrku lastud elektrit;
- tagavad nad, et lõpptarbija taotlusel tehakse mõõtmisandmed tema elektri sisse- ja väljavoolu kohta kättesaadavaks talle või tema nimel tegutsevale kolmandale isikule kergesti mõistetavas vormis, mida ta saab kasutada tehingute võrdsel alusel võrdlemiseks;
- nõuavad nad, et tarbijatele antakse arukate arvestite paigaldamisel asjakohast nõu ja teavet, eriti nende kõikide võimaluste kohta seoses näitude lugemise ning energiatarbimise jälgimisega.

3. Kui hoone saab kütte ja jahutuse või sooja vee kaugküttevõrgust või mitut hoonet teenindavast kesksest allikast, paigaldatakse soojus- või soojaveearvesti soojusvaheti või tarnimiskoha juurde.

Kortermajades ja mitmeotstarbelistes hoonetes, kus on keskne kütte-/jahutusallikas või mida varustatakse kaugküttevõrgust või mitut hoonet teenindavast kesksest allikast, paigaldatakse 31. detsembriks 2016 ka individuaalsed tarbimisarvestid, et mõõta kütte või jahutuse või sooja vee tarbimist igas üksuses, kui see on tehniliselt teostatav ja kulutõhus. Kui individuaalsete arvestite kasutamine kütte mõõtmiseks ei ole tehniliselt teostatav või kulutõhus, kasutatakse igal radiaatoril soojatarbimise mõõtmiseks individuaalseid küttekulujaotureid, välja arvatud siis, kui kõnealune liikmesriik näitab, et selliste küttekulujaoturite paigaldamine ei oleks kulutõhus. Sellistel juhtudel võib kaaluda alternatiivseid kulutõhusaid soojatarbimise mõõtmise meetodeid.

Kortermajade puhul, mida varustatakse kaugkütte või -jahutuse süsteemist või oma selliste majade ühisest kütte- või jahutussüsteemist, võivad liikmesriigid kehtestada individuaalse tarbimise arvestuse läbipaistvuse ja täpsuse tagamiseks läbipaistvad eeskirjad, mis käsitlevad sooja- või soojaveetarbimise kulude jaotamist sellistes hoonetes. Kui see on asjakohane, hõlmavad nimetatud eeskirjad juhiseid sooja- ja/või soojaveetarbimise kulude jaotamise viisi kohta järgmiselt:

- a) soe vesi majapidamisotstarbeks;
- b) hoonest kiirgav soojus ja ühispindade kütmiseks kasutatav soojus (kui trepikodades ja koridorides on radiaatorid);
- c) korterite kütte.

Artikkel 10

Arvetel esitatav teave

1. Kui lõpptarbijatel ei ole direktiivides 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ osutatud arukaid arvesteid, tagavad liikmesriigid hiljemalt 31. detsembriks 2014, et kõigis käesoleva direktiiviga hõlmatud sektorites, sealhulgas energiatarbijad, jaotusvõrguettevõtjad ja energia jaemüügi ettevõtjad, esitatakse arvetel täpne ja tegelikul tarbimisel põhinev teave vastavalt VII lisa punktile 1.1, kui see on tehniliselt võimalik ja majanduslikult põhjendatud.

Selle kohustuse võib täita näitude regulaarse iselugemise süsteemi abil, mille puhul lõpptarbijad teatavad oma arvesti näidud energiatarbijale. Ainult siis, kui lõpptarbijal ei ole teatanud arvesti näitusid teatava arveperioodi kohta, esitatakse arve hinnangulise tarbimise või ühtse määra alusel.

2. Vastavalt direktiividele 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ paigaldatud arvestid võimaldavad esitada arvetel tegelikul tarbimisel põhinevat täpset teavet. Liikmesriigid tagavad, et lõpptarbijatel on kerge juurdepääs täiendavale teabele varasema tarbimise kohta, mida nad saavad üksikasjalikult kontrollida.

Varasemat tarbimist käsitlev täiendav teave sisaldab:

- a) kumulatiivseid andmeid vähemalt eelneva kolme aasta kohta või perioodi kohta alates varustuslepingu algusest, kui see on lühem. Andmed on vastavuses ajavahemikega, mille kohta on arvete esitamiseks seotud teavet sagedasti koostatud;
 - b) üksikasjalikke andmeid kasutamise aja järgi mis tahes päeva, nädala, kuu ja aasta kohta. Nimetatud teave tehakse lõpptarbijale kättesaadavaks interneti või arvesti liidese kaudu vähemalt eelneva 24 kuu kohta või perioodi kohta alates varustuslepingu algusest, kui see on lühem.
3. Olenemata sellest, kas arukad arvestid on paigaldatud või mitte, teevad liikmesriigid järgmist:

- a) nõuavad, et lõpptarbijal soovi korral tehakse teave lõpptarbijate energiaarvete ja varasema tarbimise kohta kättesaadavaks lõpptarbijal poolt määratud energiateenuseosutajale selles ulatuses, millises see teave on kättesaadav;
- b) tagavad, et lõpptarbijad saavad valida võimaluse saada arvetel esitatavat teavet ja arveid elektrooniliselt ning et nad saavad soovi korral selge ja arusaadava selgituse selle kohta, kuidas nende arve koostati, eelkõige juhul, kui arved ei põhine tegelikul tarbimisel;
- c) tagavad, et vastavalt VII lisale tehakse koos arvega kättesaadavaks asjakohane teave, mille abil lõpptarbijad saavad tervikliku ülevaate jooksvatest energiakuludest;
- d) võivad sätestada, et lõpptarbijal soovi korral ei käsitleta nendel arvetel esitatavat teavet maksetaotlusena. Sellistel juhtudel tagavad liikmesriigid, et energiaallikate tarnijad pakuvad paindlikku korraldust tegelike maksete jaoks;
- e) nõuavad, et tarbijatele esitatakse nende nõudmisel energiakulusid käsitlevad andmed ja hinnangud õigel ajal ja kergesti mõistetavas vormis, mida nad saavad kasutada tehingute võrdsel alusel võrdlemiseks.

Artikkel 11

Mõõtmisandmetele ja arvetel esitatavale teabele juurdepääsu kulu

1. Liikmesriigid tagavad, et lõpptarbijad saavad kõik oma arved ja arvetel esitatava teabe energia tarbimise kohta tasuta ning et lõpptarbijad pääsevad samuti ligi oma tarbimisandmetele asjakohasel viisil ja tasuta.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, jaotatakse kortermajades ja mitmeotstarbelistes hoonetes kütte ja jahutuse individuaalse tarbimise eest arvetel esitatava teabe koostamise kulud artikli 9 lõike 3 kohaselt kasumit mittetaotleval viisil. Kulud, mis tulenevad sellest, et nimetatud ülesanne antakse kolmandale isikule, nagu teenuseosutajale või kohalikule energiatarbijale, ja mis hõlmavad tegelikult individuaalse tarbimise mõõtmist, jaotamist ja arvestamist sellistes hoonetes, võib edasi kanda lõpptarbijatele niivõrd, kui need kulud on põhjendatud.

Artikkel 12

Tarbijate teavitamise ja kaasamise programm

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mille eesmärk on edendada ja hõlbustada väiketarbijate, sealhulgas kodutarbijate tõhusat energia kasutamist. Need meetmed võivad olla osa riiklikust strateegiast.

2. Lõike 1 kohaldamise eesmärgil hõlmavad need meetmed vähemalt ühte punktis a või b nimetatud elementidest:

a) eri vahendid ja poliitika käitumisharjumuste muutmiseks, sealhulgas näiteks:

i) fiskaalstiimulid;

ii) juurdepääs rahastamisele, toetustele ja subsiidiumidele;

iii) teavitamine;

iv) näidisprojektid;

v) tegevus töökohal;

b) võimalused ja vahendid tarbijate ja tarbijaorganisatsioonide kaasamiseks võimalikul üleminekul arukate arvestite kasutamisele, teavitades

i) kulutõhusast ja hõlpsasti saavutatavast energiakasutuse muutusest;

ii) energiatõhususe meetmetest.

Artikkel 13

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad, milles käsitletakse karistusi artiklite 7–11 ja artikli 18 lõike 3 alusel vastu võetud siseriiklike sätete rikkumise eest, ning võtavad vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste eeskirjade rakendamine. Karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teevad need sätted komisjonile teatavaks hiljemalt 5. juuniks 2014 ja teatavad talle viivitamata kõikidest nende hilisematest muudatustest.

III PEATÜKK

ENERGIATARNIMISE TÕHUSUS

Artikkel 14

Kütte ja jahutuse tõhususe edendamine

1. Tõhusa koostootmise ja tõhusa kaugkütte ja -jahutuse kohaldamise võimaluste kohta viivad liikmesriigid 31. detsembriks 2015 läbi põhjaliku hindamise, mis sisaldab VIII lisas sätestatud teavet, ja teatavad sellest komisjonile. Kui nad on sama-väärse hindamise juba teinud, teavitavad nad sellest komisjoni.

Põhjaliku hindamise käigus võetakse täielikult arvesse direktiivi 2004/8/EÜ põhjal koostatud riikide tõhusa koostootmise potentsiaali analüüsi tulemusi.

Komisjoni taotlusel ajakohastatakse hindamist ja sellest teatatakse komisjonile iga viie aasta tagant. Komisjon teeb sellise taotluse vähemalt aasta enne tähtaega.

2. Liikmesriigid võtavad vastu poliitika, mis soodustab tõhusate kütte- ja jahutussüsteemide, eelkõige tõhusat koostootmist kasutatavate süsteemide kasutamise võimaluste nõuetekohast arvessevõtmist kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Arvesse võetakse võimalusi arendada kohalikke ja piirkondlikke soojus-turge.

3. Lõikes 1 osutatud hindamise eesmärgil teevad liikmesriigid oma territooriumi hõlmava kulude-tulude analüüsi vastavalt IX lisa 1. osale, võttes aluseks kliimatingimused, majandusliku teostatavuse ja tehnilise sobivuse. Kulude-tulude analüüs võimaldab teha kindlaks kõige ressursi- ja kulutõhusamad lahendused kütte- ja jahutusvajaduste täitmiseks. Nimetatud kulude-tulude analüüs võib olla osa Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiivi 2001/42/EÜ (teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta) ⁽¹⁾ kohasest keskkonna-hindamisest.

4. Kui lõikes 1 osutatud hindamiste ja lõikes 3 osutatud analüüside käigus tehakse kindlaks, et on võimalik kohaldada tõhusat koostootmist ja/või tõhusat kaugkütet ja -jahutust, mille tulud ületavad kulusid, võtavad liikmesriigid piisavad meetmed tõhusa kaugkütte ja -jahutuse infrastruktuuri väljaarendamiseks ja/või selleks, et hõlmata tõhusa koostootmise arendamist ning heitsoojusest ja taastuvatest energiaallikatest saadava soojus- ja jahutusenergia kasutamist kooskõlas lõigete 1, 5 ja 7.

Kui lõikes 1 osutatud hindamise ja lõikes 3 osutatud analüüsi käigus ei tehta kindlaks võimalust, mille puhul tulud ületavad kulusid, sealhulgas lõikes 5 osutatud kulude-tulude analüüsi tegemisega seotud halduskulusid, võib asjaomane liikmesriik käitised selles lõikes sätestatud kohustustest vabastada.

5. Liikmesriigid tagavad, et tehakse kulude-tulude analüüs vastavalt IX lisa 2. osale, kui pärast 5. juunit 2014:

a) kavandatakse uut soojuselektrijaama, mille summaarne nimisoojusvõimsus ületab 20 MW, et hinnata käitise kui tõhusa koostootmisjaama toimimise kulusid ja tulusid;

⁽¹⁾ EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30.

- b) oluliselt remonditakse olemasolevat soojuselektrijaama, mille summaarne nimisoojusvõimsus ületab 20 MW, et hinnata käitise tõhusaks koostootmisjaamaks muutmise kulusid ja tulusid;
- c) kavandatakse või oluliselt remonditakse üle 20 MW summaarse nimisoojusvõimsusega ja kasulikul temperatuuril heitsoojust tootvat tööstuskäitist, et hinnata kulusid ja tulusid, mis kaasnevad majanduslikult põhjendatud nõudluse rahuldamiseks heitsoojuse kasutamise, kaasa arvatud koostootmise teel, ja selle käitise ühendamise kaugkütte- ja jahutusvõrku;
- d) kavandatakse uut kaugkütte- ja -jahutusvõrku või uut 20 MW ületava summaarse nimisoojusvõimsusega elektrijaama olemasolevas kaugkütte- ja -jahutusvõrgus või remonditakse oluliselt sellist olemasolevat jaama, et hinnata lähedal asuvate tööstuskäitiste heitsoojuse kasutamise kulusid ja tulusid.

Seadmete paigaldamist, et koguda põletuskäitises tekkivat CO₂ eesmärgiga see geoloogiliselt säilitada, nagu on ette nähtud direktiivis 2009/31/EÜ, ei loeta remondiks käesoleva lõike punktide b, c ja d mõistes.

Liikmesriigid võivad nõuda, et punktides c ja d osutatud kulude-tulude analüüs tehakse koostöös kaugkütte- ja -jahutusvõrkude toimimise eest vastutavate ettevõtjatega.

6. Liikmesriigid võivad lõike 5 kohaldamisalast välja jätta

- a) need tiptunni- ja varuelektrijaamad, mis on kavandatud töötama alla 1 500 töötunni aastas viie aasta libiseva keskmisena, võttes aluseks liikmesriikide kehtestatud kontrollimenetluse, millega tagatakse, et see erandi tegemise kriteerium on täidetud;
- b) tuumaenergiakäitised;
- c) käitised, mis peavad asuma direktiivi 2009/31/EÜ alusel loa saanud geoloogilise säilitamise koha lähedal.

Liikmesriigid võivad ka sätestada künnised, mida väljendatakse kättesaadava kasuliku heitsoojuse kogusena, nõudlusena kütte järele või kaugusena tööstuskäitiste ja kaugküttevõrkude vahel, et jätta käitisi lõike 5 punktide c ja d kohaldamisalast välja.

Liikmesriigid teevad käesoleva lõike alusel vastu võetud erandid komisjonile teatavaks 31. detsembriks 2013 ja pärast seda teatavad nad komisjonile kõikidest edaspidi eranditesse tehtavatest muudatustest.

7. Liikmesriigid võtavad vastu direktiivi 2009/72/EÜ artikli 7 kohased loakriteeriumid või samaväärsed loakriteeriumid, et

- a) võtta arvesse lõikes 1 osutatud põhjaliku hindamise tulemust;
- b) tagada lõikes 5 osutatud nõuete täitmine ja
- c) võtta arvesse lõikes 5 osutatud kulude-tulude analüüsi tulemust.

8. Liikmesriigid võivad teha erandi individuaalsete käitiste suhtes, et neilt ei nõutaks lõikes 7 osutatud loakriteeriumide alusel selliste valikute rakendamist, mille puhul tulud ületavad kulusid, kui selleks on mõjuvad põhjused, mis tulenevad seadusest, omandiõigusest või rahastusest. Nendel juhtudel esitab asjaomane liikmesriik komisjonile põhjendatud teatise otsuse kohta kolme kuu jooksul alates otsuse tegemise kuupäevast.

9. Käesoleva artikli lõikeid 5, 6, 7 ja 8 kohaldatakse direktiiviga 2010/75/EL hõlmatud käitiste suhtes, ilma et see piiraks selle direktiivi nõudeid.

10. II lisa punktis f osutatud tõhususe ühtlustatud kontrollväärtuste põhjal tagavad liikmesriigid tõhusa koostootmisega toodetud elektrienergia päritolutagatise esitamise vastavalt objektiivsetele, läbipaistvatele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele, mille iga liikmesriik on sätestanud. Nad tagavad, et nimetatud päritolutagatis vastab nõuetele ja sisaldab vähemalt teavet, mis on täpsustatud X lisas. Liikmesriigid tunnustavad vastastikku päritolutagatise ja loevad neid eranditult käesolevas lõikes osutatud teabe tõenduseks. Päritolutagatise kui tõenduse tunnustamisest keeldumine, eriti kui põhjuseks on pettuse vältimine, peab rajanema objektiivsetel, läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel. Liikmesriik teatab komisjonile sellisest keeldumisest ja selle põhjenduse. Päritolutagatise tunnustamisest keeldumise korral võib komisjon, eelkõige arvesse võttes objektiivseid, läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid kriteeriume, millele kõnealune tunnustamine tugineb, võtta vastu otsuse sundida keelduvat osapoolt päritolutagatist tunnustama.

Komisjonil on vastavalt käesoleva direktiivi artiklile 23 antud delegeeritud õigusaktidega volitused vaadata läbi direktiivi 2004/8/EÜ alusel komisjoni rakendusotsusega 2011/877/EL⁽¹⁾ kehtestatud tõhususe ühtlustatud kontrollväärtused 31. detsembriks 2014.

⁽¹⁾ ELT L 343, 23.12.2011, lk 91.

11. Liikmesriigid tagavad, et kui koostootmisele antakse toetust, tehakse seda tõhusa koostootmisega saadava elektrienergia tootmiseks, kus heitsoojust kasutatakse tõhusalt, et saavutada primaarenergia sääst. Koostootmisele ja soojuse tootmisele kaugkütteks ning kaugküttevõrkudele antavale riiklikule toetusele kohaldatakse vajaduse korral riigiabi eeskirju.

Artikkel 15

Energia muundamine, ülekanne ja jaotus

1. Liikmesriigid tagavad, et riiklikud energeetikavaldkonda reguleerivad asutused pööravad direktiivides 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ kirjeldatud ülesannete täitmisel tähelepanu energiatõhususele, kui nad teevad otsuseid gaasi- ja elektriinfrastruktuuri käitamise kohta.

Liikmesriigid tagavad eelkõige, et riiklikud energeetikavaldkonda reguleerivad asutused annavad võrgutariifide ja õigusnormide väljatöötamisega direktiivi 2009/72/EÜ raames ning võttes arvesse iga meetme kulusid ja tulusid, võrguettevõtjatele stiimulid, et nad muudaksid seoses arukate võrkude jätkuva kasutuselevõtiga võrgukasutajatele kättesaadavaks süsteemiteenused, mis võimaldavad energiatõhususe parandamise meetmete rakendamist.

Sellised süsteemiteenused võib kindlaks määrata võrguettevõtja ja need ei avalda kahjulikku mõju süsteemi turvalisusele.

Elektriga seoses tagavad liikmesriigid, et võrke käsitlevad õigusnormid ja võrgutariifid täidavad XI lisa kriteeriume ning võetakse arvesse määruse (EÜ) nr 714/2009 kohaselt välja töötatud juhiseid ja eeskirju.

2. Liikmesriigid tagavad 30. juuniks 2015, et

- a) viiakse läbi hindamine nende gaasi- ja elektriinfrastruktuuri energiatõhususe suurendamise võimaluste kohta, eelkõige ülekande, jaotuse, koormuse reguleerimise ja koostalitlusvõime ning energiatootmiskäitistega ühendamise alal, sealhulgas seoses energia mikrotootjate juurdepääsuvõimalustega;
- b) määratakse kindlaks konkreetsed meetmed ja investeeringud kulutõhusate energiatõhususe parandamise meetmete kasutuselevõtuks võrguinfrastruktuurides ja esitatakse nende kasutuselevõtu ajakava.

3. Liikmesriigid võivad lubada võrguenergia ülekande ja jaotamisega seoses sotsiaalse eesmärgiga süsteemi- ja tariifstruktuurikomponente eeldusel, et nende võimalik häiriv mõju

ülekande- ja jaotussüsteemile on võimalikult väike ja et nimeetatud komponendid ei ole sotsiaalse eesmärgi suhtes ebaproportsionaalsed.

4. Liikmesriigid tagavad selliste ülekande- ja jaotustariifides olevate stiimulite kõrvaldamise, mis kahjustavad elektrienergia tootmise, ülekande, jaotuse ja tarnimise üldist tõhusust (sealhulgas energiatõhusust) või mis võivad takistada nõudlusele reageerimist tasakaalustavatel turgudel ja kõrvalteenuste hankimisel. Liikmesriigid tagavad, et võrguettevõtjatel on stiimulid infrastruktuuri ülesehituse ja toimimise tõhususe parandamiseks ja et direktiivi 2009/72/EÜ raames võimaldavad tariifid tarnijatel suurendada tarbijate osalemist süsteemi tõhususes, mis hõlmab nõudlusele reageerimist sõltuvalt riigi oludest.

5. Ilma et see piiraks direktiivi 2009/28/EÜ artikli 16 lõike 2 kohaldamist ning võttes arvesse direktiivi 2009/72/EÜ artiklit 15 ja vajadust tagada küttega katkematu varustatus, tagavad liikmesriigid, et nende territooriumil asuvad ja elektrijaamade võrgujärjekorda seadmise eest vastutavad ülekandevõrguettevõtjad ja jaotusvõrguettevõtjad, kes peavad täitma võrgu usaldusväärsuse ja ohutuse säilitamise nõudeid, mis põhinevad pädevate riiklike asutuste poolt määratud läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel:

- a) tagavad tõhusa koostootmisega toodetud elektri ülekandmise ja jaotuse;
- b) annavad tõhusa koostootmisega toodetud elektrile eelistatud või garanteeritud võrkupääsu;
- c) annavad elektrijaamade võrgujärjekorda seadmisel eelisjärjekorra tõhusa koostootmisega toodetud elektrile, niivõrd kui siseriikliku elektrisüsteemi ohutu toimimine seda võimaldab.

Liikmesriigid tagavad, et nende elektrisüsteemides antud erinevate juurdepääsude ja eelisõiguste järjestamist käsitlevad eeskirjad on selgelt ja üksikasjalikult kirjeldatud ning avaldatud. Tõhusa koostootmise jaamadele eelistatud juurdepääsu andmisel või võrgujärjekorda seadmisel võivad liikmesriigid seada taastuvenergia ja tõhusa koostootmise ning nende eri liigid tähtsuse järjekorda, tagades igal juhul, et erisugustest taastuvatest energiaallikatest saadud energiale eelisjuurdepääsu või -võrgujärjekorra andmisel ei oleks takistusi.

Lisaks esimeses lõigus sätestatud kohustustele vastavad ülekandevõrguettevõtjad ja jaotusvõrguettevõtjad XII lisas sätestatud nõuetele.

Liikmesriigid võivad eelkõige lihtsustada väikekoostootmisseedmetes ja mikrokoostootmisseedmetes tõhusa koostootmisega toodetud elektri ühendamist võrgusüsteemi. Liikmesriigid võtavad vajaduse korral meetmeid, mille eesmärk on julgustada võrguettevõtjaid kasutusele võtma lihtsa teavitamise (nn paigalda ja teavita) menetlust mikrokoostootmisseedmete paigaldamiseks, et lihtsustada ja lühendada menetlust lubade andmiseks üksikisikutele ja -paigaldajatele.

6. Tingimusel, et täidetakse võrgu usaldusväärsuse ja ohutuse säilitamise nõudeid, astuvad liikmesriigid vajalikud sammud tagamaks, et juhul, kui see on tõhusa koostootmisjaama töörežiimi arvestades tehniliselt ja majanduslikult teostatav, suudavad tõhusate koostootmisjaamade käitajad pakkuda ülekandevõrgu- ja jaotusvõrguettevõtjatele tasakaalustavaid teenuseid ja muid talituslikke teenuseid. Ülekandevõrgu- ja jaotusvõrguettevõtjad tagavad, et sellised teenused ostetakse läbipaistva, mittediskrimineeriva ja kontrollimisele avatud pakku-mismenetlusega.

Vajaduse korral võivad liikmesriigid ülekandevõrguettevõtjalt ja jaotusvõrguettevõtjalt nõuda, et need soodustaksid ühendamise ja süsteemi kasutamise tasusid vähendades tõhusa koostootmise rajamist nõudlusega piirkondade lähedale.

7. Liikmesriigid võivad lubada elektritootjatel, kes toodavad elektrit tõhusas koostootmises ja soovivad võrguga ühendamist, välja kuulutada ühendamistööde pakkumismenetluse.

8. Liikmesriigid tagavad, et energeetikavaldkonda reguleerivad riiklikud asutused julgustavad nõudluspoole ressursse, näiteks nõudlusele reageerimist, osalema koos tarnimispoolega hulgi- ja jaeturul.

Sõltuvalt võrkude haldamisele omastest tehnilistest piirangutest tagavad liikmesriigid, et ülekandevõrgu- ja jaotusvõrguettevõtjad kohtlevad tasakaalustavate ja kõrvalteenustega seotud nõuete täitmisel nõudlusele reageerijaid, sealhulgas energiavahendajaid, mittediskrimineerivalt ning vastavalt nende tehnilisele suutlikkusele.

Sõltuvalt võrkude haldamisele omastest tehnilistest piirangutest soodustavad liikmesriigid nõudlusele reageerijate juurdepääsu tasakaalustavate, reserv- ja muude süsteemiteenuste turgudele ning nende osalemist nimetatud turgudel, nõudes muu hulgas, et energiavaldkonna riiklikud reguleerivad asutused või, juhul kui riiklikust reguleerivast süsteemist tulenevalt on vajalik, ülekandevõrgu- ja jaotusvõrguettevõtjad määratleksid tihedas koostöös nõudluspoole teenusepakkujate ja tarbijatega nendel turgudel osalemist käsitlevad tehnilised kirjeldused, tuginedes nende turgude tehnilistele nõuetele ja nõudlusele reageerimise suutlikkusele. Sellised kirjeldused hõlmavad energiavahendajate osalemist.

9. Direktiivi 2010/75/EL kohasel aruandlusel ja ilma, et see piiraks selle direktiivi artikli 9 lõike 2 kohaldamist, kaaluvad liikmesriigid energiatõhususe tasemeid käsitleva teabe esitamist

käitiste puhul, mille summaarne nimisoojusvõimsus on 50 MW või enam ja mis tegelevad kütuste põletamisega, võttes arvesse asjakohast parimat võimalikku tehnikat, mis on välja töötatud kooskõlas direktiiviga 2010/75/EL ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta direktiiviga 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta ⁽¹⁾.

Liikmesriigid võivad julgustada esimeses lõigus osutatud käitiste käitajaid parandama oma aasta keskmisi netotalitlusmäärasid.

IV PEATÜKK

HORISONTAALSED SÄTTED

Artikkel 16

Kvalifitseerimis-, akrediteerimis- ja sertifitseerimissüsteemide kättesaadavus

1. Kui liikmesriik leiab, et tehnilise pädevuse, objektiivsuse ja usaldusväärsuse tase riigis ei ole piisav, tagab ta, et 31. detsembriks 2014 tehakse energiateenuseosutajate, energiaauditite, energeetikajuhtide ning direktiivi 2010/31/EL artikli 2 punktis 9 määratletud energiamõjuga ehitusdetailide paigaldajate jaoks kättesaadavaks või et neile oleksid kättesaadavad sertifitseerimis- ja/või akrediteerimissüsteemid ja/või samaväärsed kvalifitseerimissüsteemid, sealhulgas vajaduse korral sobivad koolitusprogrammid.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud süsteemid on tarbijatele läbipaistvad, on usaldusväärsed ja aitavad kaasa riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamisele.

3. Liikmesriigid teevad avalikult kättesaadavaks lõikes 1 osutatud sertifitseerimis- ja/või akrediteerimissüsteemid või samaväärsed kvalifitseerimissüsteemid ning teevad omavahel ja komisjoniga koostööd süsteemide võrdlemise ja tunnustamise alal.

Liikmesriigid võtavad vastavalt artikli 18 lõikele 1 vajalikud meetmed selleks, et tarbijad oleksid teadlikud kvalifitseerimis- ja/või sertifitseerimissüsteemide kättesaadavusest.

Artikkel 17

Teave ja koolitus

1. Liikmesriigid tagavad, et teave olemasolevate energiatõhususmehhanismide ning finants- ja õigusraamistiku kohta on läbipaistev ning et seda levitatakse laialdaselt kõikidele asjasse puutuvatele turuosalistele, nagu tarbijatele, ehitajatele, arhitektidele, inseneridele, keskkonna- ja energiaauditi tegijatele ning direktiivis 2010/31/EL määratletud ehitusdetailide paigaldajatele.

Liikmesriigid julgustavad, et pankadele ja muudele finantseerimisasutustele antakse teavet võimaluste kohta, kuidas nad saaksid osaleda energiatõhususe parandamise meetmete rahastamises, sealhulgas näiteks avaliku ja erasektori partnerlusi luues.

⁽¹⁾ ELT L 24, 29.1.2008, lk 8.

2. Liikmesriigid loovad turul osalejatele sobivad tingimused energiatarbijatele energiatõhusust käsitleva adekvaatse ja sihipärase teabe ning nõu jagamiseks.

3. Komisjon vaatab läbi mõju, mis on tema meetmetel, mille eesmärk on toetada platvormide loomist energiatõhususe koolitusprogrammide edendamisel, millesse on kaasatud muu hulgas Euroopa sotsiaalse dialoogi organid, ja esitab vajaduse korral lisameetmeid. Komisjon julgustab Euroopa sotsiaalpartnereid energiatõhususe üle arutlema.

4. Liikmesriigid soodustavad koos sidusrühmadega, sealhulgas kohalike ja piirkondlike ametiasutustega, teavitust, teadlikkuse parandamist ja koolitusalgatuste elluviimist, et teavitada elanikke energiatõhususe parandamise meetmetega kaasnevatest kasudest ja praktilistest üksikasjadest.

5. Komisjon julgustab liikmesriike vahetama ja levitama laialdaselt teavet parimate energiatõhususe tavade kohta.

Artikkel 18

Energiateenused

1. Liikmesriigid edendavad energiateenuste turgu ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu sellele turule, tehes järgmist:

a) levitavad selget ja kergesti kättesaadavat teavet, mis käsitleb

i) energiateenuslepinguid ja sätteid, mis peaksid sellistes lepingutes olema, selleks et tagada energiasääst ja lõpptarbija õigused;

ii) energiatõhususe teenuste projektide toetamiseks mõeldud finantsinstrumente, stiimuleid, toetusi ja laene;

b) julgustavad kvaliteedimärgiste väljatöötamist, muu hulgas kaubandusassotsiatsioonide poolt;

c) teevad avalikult kättesaadavaks loetelu olemasolevatest energiateenusosutajatest, kes on kvalifitseeritud ja/või sertifitseeritud vastavalt artiklile 16, ja uuendavad seda regulaarselt või loovad liidese, kus energiateenusosutajad saavad teavet anda;

d) toetavad avalikku sektorit energiateenuste pakkumiste hankimisel, eelkõige hoonete remondiks,

i) andes energiatõhususe lepingute sõlmimiseks näidislepinguid, mis hõlmavad vähemalt XIII lisas loetletud elemente;

ii) andes teavet parimate tavade kohta energiatõhususe lepingute sõlmimisega seoses, sealhulgas, kui see on kättesaadav, kulude-tulude analüüsi, kasutades kogu elutsükli lähenemisviisi;

e) esitavad riikliku energiatõhususe tegevuskava raames kvaliteetse ülevaate, milles käsitletakse energiateenuste turu praegust ja tulevast arengut.

2. Liikmesriigid toetavad energiateenuste turu nõuetekohast toimimist, tehes vajaduse korral järgmist:

a) teevad kindlaks ja avaldavad kontaktpunkti(d), kust lõpptarbijad võivad saada lõikes 1 osutatud teavet;

b) võtavad vajaduse korral meetmeid, et kõrvaldada õigusnormidega seotud ja muid tõkkeid, mis takistavad energiatõhususe lepingute ja muude energiatõhususe teenuste mudelite kasutamist energiasäästmismeetmete kindlakstegemiseks ja/või rakendamiseks;

c) kaaluvad näiteks ombudsmani näol sõltumatu mehhanismi loomist ja selle rolli kehtestamist, et tagada kaebuste tõhus käsitlemine ja energiateenuslepingutest tulenevate vaidluste kohtuväline lahendamine;

d) võimaldavad sõltumatutel turuvahendajatel osaleda turu arengule kaasa aitamises nii nõudluse kui ka pakkumise poolel.

3. Liikmesriigid tagavad, et energiatarnijad, jaotusvõrguettevõtjad ja energia jaemüügi ettevõtjad hoiduvad igasugusest tegevusest, mis võib takistada nõudlust energiateenuste või muude energiatõhususe parandamise meetmete järele ja nende osutamist või takistada kõnealuste teenuste või meetmete turu arengut, sealhulgas hoiduvad nad konkurentide turult tõrjumisest või valitseva turupositsiooni ärakasutamisest.

Artikkel 19

Muud energiatõhususe edendamise meetmed

1. Ilma et see piiraks liikmesriikide asjaõiguse ja rendiõiguse aluspõhimõtteid, hindavad liikmesriigid õigusnormidega seotud ja muid tõkkeid energiatõhususe saavutamisele ning vajaduse korral võtavad nende kõrvaldamiseks asjakohased meetmed eelkõige seoses järgmisega:

a) hoone omanikku ja üürnikku või eri omanikke mõjutavate stiimulite erinevused, et nimetatud osalisi ei takistaks tõhususe parandamisse investeerimast asjaolu, et nemad ise ei saa sellest kogu kasu või et puuduvad eeskirjad kulude ja kasu jagamiseks nende vahel, sealhulgas riiklikud eeskirjad ja meetmed, millega reguleeritakse otsustusprotsesse mitme omanikuga hoonete puhul;

b) avaliku sektori asutuste ostude ja aastaeelarve koostamise ning raamatupidamise kohta kehtivad õiguslikud ja reguleerivad sätted ning haldustavad, et avaliku sektori asutusi ei hoitaks tagasi investeeringute tegemisest, millega suurendatakse energiatõhusust ja vähendatakse nii palju kui võimalik kogu elutsükliga seonduvaid eeldatavaid kulusid, ning energiatõhususe lepingute ja muude pikaajaliste lepinguliste kolmanda isiku poolt rahastamise võimaluste kasutamisest.

Tõkete kõrvaldamise meetmeteks võivad olla stiimulite pakkumine, õiguslike või regulatiivsete sätete tühistamine või muutmine, juhiste ja tõlgendavate teatiste vastuvõtmine või haldusmenetluste lihtsustamine. Nimetatud meetmeid võib kombineerida energiatõhususalase hariduse, koolituse ja konkreetse teabe ning tehnilise abiga.

2. Lõikes 1 osutatud tõkete hindamisest ja meetmetest teatatakse komisjonile artikli 24 lõikes 2 osutatud esimeses riiklikus energiatõhususe tegevuskavas. Komisjon innustab sellega seoses riiklike parimate tavade jagamist.

Artikkel 20

Riiklik energiatõhususe fond, rahastamine ja tehniline tugi

1. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist, hõlbustavad liikmesriigid rahastute loomist või juba olemasolevate kasutamist energiatõhususe parandamise meetmete rakendamiseks, et saada maksimaalset kasu eri rahastamisvõimalustest.

2. Komisjon abistab liikmesriike vajaduse korral kas otse või Euroopa finantseerimisasutuste kaudu rahastute ja tehnilise toe kavade loomisel, mille eesmärk on suurendada eri sektorite energiatõhusust.

3. Komisjon hõlbustab parimate tavade vahetamist pädevate riiklike või piirkondlike ametiasutuste ja organite vahel, näiteks regulatiivasutuste iga-aastaste kohtumiste, liikmesriikides rakendatavate meetmete kohta teavet andvate avalike andmebaaside ja riikidevahelise võrdlemise kaudu.

4. Liikmesriigid võivad rajada riikliku energiatõhususe fondi. Selle fondi eesmärk on toetada riiklikke energiatõhususe algatusi.

5. Liikmesriigid võivad lubada, et artikli 5 lõikes 1 sätestatud kohustusi saab täita aastaste maksetega riiklikku energiatõhususe fondi nende investeeringutega võrdse summa ulatuses, mida nõutakse kõnealuste kohustuste täitmiseks.

6. Liikmesriigid võivad sätestada, et kohustatud isikud saavad täita artikli 7 lõikes 1 sätestatud kohustusi, makstes riiklikku energiatõhususe fondi igal aastal nende investeeringutega võrdse summa, mida nõutakse kõnealuste kohustuste täitmiseks.

7. Liikmesriigid võivad kasutada otsuse nr 406/2009/EÜ alusel määratud iga-aastastest saastekvootidest saadavaid tulusid uuenduslike rahastamismehhanismide väljatöötamiseks, et artiklis 5 sätestatud hoonete energiatõhususe suurendamise eesmärk praktikas ellu viia.

Artikkel 21

Ümberarvestustegurid

Energiasäästu võrdlemiseks ja võrreldavatesse ühikutesse ümberarvestamiseks kohaldatakse IV lisas sätestatud ümberarvestustegureid, välja arvatud juhul, kui on õigustatud muude ümberarvestustegurite kasutamine.

V PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 22

Delegeeritud õigusaktid

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et läbi vaadata artikli 14 lõike 10 teises lõigus osutatud tõhususe ühtlustatud kontrollväärtused.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et kohandada I, II, III, IV, V, VII, VIII, IX, X ja XII lisas osutatud väärtusi, arvutusmeetodeid, primaarenergia koefitsiendi vaikeväärtusi ja nõudeid tehnilise progressiga.

Artikkel 23

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklis 22 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates 4. detsembrist 2012.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 22 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

5. Artikli 22 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 24

Läbivaatamine ja rakendamise jälgimine

1. Alates 2013. aastast esitavad liikmesriigid iga aasta 30. aprilliks kooskõlas XIV lisa 1. osaga aruande edusammude kohta, mis on tehtud riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamisel. Aruanne võib olla nõukogu 13. juuli 2010. aasta soovitus 2010/410/EL liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta ⁽¹⁾ osutatud riiklike reformikavade osa.

2. 30. aprilliks 2014 ja pärast seda iga kolme aasta tagant esitab liikmesriik riiklikud energiatõhususe tegevuskavad. Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad olulisi energiatõhususe parandamise meetmeid ja prognoositavat ja/või saavutatud energiasäästu, sealhulgas tarne-, ülekande- ja jaotusvaldkonnas, ning energia lõppkasutust, et saavutada artikli 3 lõikes 1 osutatud riiklikud energiatõhususe eesmärgid. Riiklikele energiatõhususe tegevuskavadele lisatakse ajakohastatud hinnangud eeldatava üldise primaarenergiatarbimise kohta aastal 2020 ning primaarenergia tarbimise hinnanguline tase sektoris, nagu on osutatud XIV lisa 1. osas.

Komisjon koostab hiljemalt 31. detsembriks 2012 vormi, mis on juhiseks riiklike energiatõhususe tegevuskavade esitamisel. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 26 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega. Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad iga juhul XIV lisas täpsustatud teavet.

3. Komisjon hindab aastaaruandeid ja riiklike energiatõhususe tegevuskavasid ning seda, millises ulatuses on liikmesriikidel edenenud artikli 3 lõike 1 kohaste riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamine ja käesoleva direktiivi rakendamine. Komisjon saadab seejärel oma hinnangu Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Komisjon võib aruannete ja riiklike energiatõhususe tegevuskavade kohta tehtud hinnangu põhjal esitada liikmesriikidele soovitusel.

4. Komisjon jälgib käesoleva direktiivi rakendamise mõju direktiividele 2003/87/EÜ, 2009/28/EÜ ja 2010/31/EL, otsusele nr 406/2009/EÜ ning tööstussektoritele, eelkõige nendele, mille puhul peetakse kasvuhooonegaaside heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, nagu on kindlaks määratud otsuses 2010/2/EL.

5. Komisjon vaatab läbi jätkuva vajaduse artikli 14 lõikes 6 sätestatud erandite järele esimest korda esimese riikliku energiatõhususe tegevuskava hindamisel ja pärast seda iga kolme aasta tagant. Kui läbivaatamine näitab, et ükskõik milline nende erandite kriteeriumidest ei ole enam põhjendatud, võttes arvesse soojuskoormuse kättesaadavust ja selliste käitiste tegelikke toimimise tingimusi, mille suhtes erandit kohaldatakse, teeb komisjon ettepaneku asjakohaste meetmete võtmiseks.

6. Liikmesriigid esitavad komisjonile iga aastal enne 30. aprilli statistika riigi elektri- ja soojustootmise kohta tõhusast ja vähetõhusast koostootmisest vastavalt I lisas näidatud meetoodikale ning võrreldes soojuse ja elektri summaarse tootmisvõimsusega. Samuti esitavad nad aastase statistika koostoodetud soojuse ja elektri tootmisvõimsuste kohta ja koostootmisel kasutatava kütuse kohta, ning kaugkütte ja -soojuse toodangu ja tootmisvõimsuse kohta võrreldes soojuse ja elektri summaarse tootmise ja võimsusega. Liikmesriigid esitavad vastavalt II lisas näidatud meetoodikale saadud statistika koostootmise kohaldamisega saavutatud primaarenergia säästu kohta.

7. Komisjon esitab 30. juuniks 2014 artikli 3 lõikes 2 osutatud hindamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning, kui see on vajalik, ettepanekud täiendavate meetmete võtmiseks.

8. Komisjon vaatab artikli 6 rakendamise tõhususe läbi 5. detsembriks 2015, võttes arvesse direktiivis 2004/18/EÜ sätestatud nõudeid, ning esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Vajaduse korral esitab ta koos aruandega ettepanekud täiendavate meetmete võtmiseks.

9. Komisjon esitab 30. juuniks 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande artikli 7 rakendamise kohta. Vajaduse korral esitab ta koos aruandega õigusakti ettepaneku ühel või mitmel järgmisel põhjusel:

- a) et muuta artikli 7 lõikes 1 osutatud lõplikku kuupäeva;
- b) et vaadata läbi artikli 7 lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud nõuded;
- c) et kehtestada täiendavad ühised nõuded, eelkõige artikli 7 lõikes 7 käsitletud küsimuste kohta.

⁽¹⁾ ELT L 191, 23.7.2010, lk 28.

10. 30. juuniks 2018 hindab komisjon liikmesriikides tehtud edusamme õigusnormidega seotud ja muude tõkete kõrvaldamisel, millele on osutatud artikli 19 lõikes 1. Hinnangule lisatakse ettepanekud täiendavate meetmete võtmiseks, kui see on asjakohane.

11. Komisjon teeb lõigetes 1 ja 2 osutatud aruanded avalikult kättesaadavaks.

Artikkel 25

Internetipõhine platvorm

Selleks et edendada käesoleva direktiivi rakendamist praktikas riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, rajab komisjon internetipõhise platvormi. See platvorm toetab tavade, võrdlusnäitajate ja võrkudega seotud tegevustega seoses saadud kogemuste ning uuenduslike tavade jagamist.

Artikkel 26

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

Artikkel 27

Muutmine ja kehtetuks tunnistamine

1. Direktiiv 2006/32/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 5. juunist 2014, välja arvatud selle artikli 4 lõiked 1–4 ning selle I, III ja IV lisa, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi seoses direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga. Direktiivi 2006/32/EÜ artikli 4 lõiked 1–4 ning I, III ja IV lisa jäetakse välja alates 1. jaanuarist 2017.

Direktiiv 2004/8/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 5. juunist 2014, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi seoses eelnimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega.

Viiteid direktiividele 2006/32/EÜ ja 2004/8/EÜ tõlgendatakse viidetena käesolevale direktiivile ja loetakse vastavalt XV lisas esitatud vastavustabelile.

2. Direktiivi 2010/30/EL artikli 9 lõiked 1 ja 2 jäetakse välja alates 5. juunist 2014.

3. Direktiivi 2009/125/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Lisatakse järgmine põhjendus:

„(35a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiviga 2010/31/EL (hoonete energiatõhususe kohta) (*) nõutakse liikmesriikidelt, et nad kehtestaksid hoonete välispiireteks olevate ehitusdetailide energiatõhususe nõuded ning olemasolevatesse hoonetesse paigaldatavate tehnosüsteemide üldise energiatõhususe, nõuetekohase paigaldamise ja asjakohaste mõõtmete, korrigeerimise ja kontrolli süsteeminõuded. Käesoleva direktiivi eesmärkidega on kooskõlas asjaolu, et kõnealused nõuded võivad teatud tingimustel piirata käesoleva direktiivi ja selle rakendusmeetmete kohaste energiamõjuga toodete paigaldamist, eeldusel et nimetatud nõuded ei kujuta endast põhjendamatu turutõket.

(*) ELT L 153, 18.6.2010, lk 13.”

2) Artikli 6 lõike 1 lõppu lisatakse järgmine lause:

„See ei piira liikmesriikide poolt direktiivi 2010/31/EL artikli 4 lõike 1 ja artikli 8 kohaselt kehtestatud energiatõhususe nõuete ja süsteeminõuete kohaldamist.”

Artikkel 28

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid 5. juuniks 2014.

Ilma et see piiraks esimese lõigu kohaldamist, jõustavad liikmesriigid õigus- ja haldusnormid, mis on vajalikud, et täita artiklit 4, artikli 5 lõike 1 esimest lõiku, artikli 5 lõiget 5, artikli 5 lõiget 6, artikli 7 lõike 9 viimast lõiku, artikli 14 lõiget 6, artikli 19 lõiget 2, artikli 24 lõiget 1 ja artikli 24 lõiget 2 ning V lisa punkti 4 nendes sätestatud kuupäevadeks.

Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 29

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 30

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 25. oktoober 2012

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
A. D. MAVROYIANNIS

I LISA

KOOSTOODETAVA ELEKTRIENERGIA ARVUTAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED

I osa

Üldpõhimõtted

Soojus- ja elektrienergia koostootmisel saadava elektrienergia arvutamisel tuleb lähtuda tootmisseadme normaalingimustel kasutamise oodatavatest või tegeliku talitluse väärtustest. Mikrokoostootmiseseadmete puhul võivad arvutuse aluseks olla tõendatud väärtused.

- a) Soojus- ja elektrienergia koostootmisel toodetav elektrienergia tähendab seadme summaarset elektrienergia aastatoodangut, mida mõõdetakse peageneraatorite väljundklemmidel
- i) koostootmiseseadmete tüüpidel b, d, e, f, g ja h, millele on osutatud II osas ning mille üldine kasutegur aastas on liikmesriikide poolt kindlaks määratud tasemel vähemalt 75 %, ning
- ii) koostootmiseseadmete tüüpidel a ja c, millele on osutatud II osas ning mille üldine kasutegur aastas on liikmesriikide poolt kindlaks määratud tasemel vähemalt 80 %.
- b) Koostootmiseseadmetel, mille üldine kasutegur aastas on väiksem kui punkti a alapunktis i sätestatud väärtus (II osas osutatud koostootmiseseadmete tüübid b, d, e, f, g ja h), või sellistel, mille üldine kasutegur aastas on väiksem kui punkti a alapunktis ii sätestatud väärtus (II osas osutatud koostootmiseseadmete tüübid a ja c), arvutatakse koostootmine järgmise valemiga:

$$E_{\text{CHP}} = H_{\text{CHP}} * C$$

kus

E_{CHP} on koostootmisel saadava elektrienergia kogus,

C on elektrienergia ja soojusenergia suhtarv.

H_{CHP} on koostootmisel saadava kasuliku soojuse kogus (see on summaarne soojustoodang, millest on lahutatud eraldi kateldes toodetud soojus või aurugeneraatorist enne turbiini saadud vaheltvõtuauru soojus).

Koostootmisel saadava elektrienergia arvutamisel tuleb lähtuda elektrienergia ja soojusenergia tegelikust suhtarvust. Kui koostootmiseseadme elektrienergia ja soojusenergia tegelik suhtarv ei ole teada, võib eeldusel, et arvutuslik koostoodetud elektrienergia on seadme summaarsest elektrienergia toodangust väiksem või sellega võrdne, kasutada II osas osutatud seadmetüüpide a, b, c, d ja e puhul statistiliseks otstarbeks järgmisi vaikeväärtusi:

Seadme tüüp	Elektri- ja soojusenergia suhtarvu C vaikeväärtus
Kombineeritud tsükli ja soojuse tagastamisega gaasiturbiin	0,95
Vasturõhuaauruturbiin	0,45
Vaheltvõtuauru-kondensatsiooniturbiin	0,45
Soojuse tagastamisega gaasiturbiin	0,55
Sisepõlemismootor	0,75

Kui liikmesriigis võetakse kasutusele elektrienergia ja soojusenergia suhtarvu vaikeväärtused II osas osutatud seadmetüüpide f, g, h, i, j ja k puhul, siis tuleb need vaikeväärtused avaldada ja teatada komisjonile.

- c) Kui osa koostootmisprotsessis kasutatava kütuse energiasisaldusest muundub kemikaalideks ja läheb taas ringlusse, tuleb see osa kasutatavast kütusest lahutada enne punktides a ja b kasutatud üldkasuteguri arvutamist.
- d) Liikmesriik võib konkreetse seadme talitusandmete põhjal määrata elektrienergia ja soojusenergia suhtarvu elektrienergia ja kasuliku soojusenergia suhtarvuna, kui koostootmiseseade töötab koostootmisrežiimil väiksema võimsusega.
- e) Liikmesriik võib punktidega a ja b ette nähtud arvutustes kasutada muud kui ühe aasta pikkust aruandeperioodi.

II osa*Käesoleva direktiiviga hõlmatud koostootmistehnoloogia*

- a) Kombineeritud tsükli ja soojuse tagastamisega gaasiturbiin
- b) Vasturõhuaauruturbiin
- c) Vaheltvõtuauru-kondensatsiooniturbiin
- d) Soojuse tagastamisega gaasiturbiin
- e) Sisepõlemismootor
- f) Mikroturbiinid
- g) Stirling-mootorid
- h) Kütuseelemendid
- i) Aurumasinad
- j) Orgaanilised Rankine'i ringprotsessid
- k) Iga muud tüüpi tehnoloogia või tehnoloogialahenduste kombinatsioon, mis on hõlmatud artikli 2 punkti 30 määratlusega

Liikmesriik kasutab koostootmisest saadava elektrienergia arvutamise üldpõhimõtete rakendamisel ja kohaldamisel komisjoni 19. novembri 2008. aasta otsusega 2008/952/EÜ (millega kehtestatakse üksikasjalikud suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/8/EÜ II lisa rakendamiseks ja kohaldamiseks) ⁽¹⁾ kehtestatud üksikasjalikke suuniseid.

⁽¹⁾ ELT L 338, 17.12.2008, lk 55.

II LISA

KOOSTOOTMISPROTSESSI KASUTEGURI MÄÄRAMISE METOODIKA

Koostootmise kasuteguri ja primaarenergia säästu arvutamisel lähtutakse tootmiseseadme normaalingimustel kasutamise oodatavast või tegelikust talitlusest.

a) Tõhus koostootmine

Käesoleva direktiivi kohaldamisel vastab tõhus koostootmine järgmistele kriteeriumidele:

- koostootmine koostootmiseseadmes annab punkti b järgi arvutatuna vähemalt 10 % primaarenergia säästu, võrreldes soojus- ja elektrienergia eraldi tootmise kontrollväärtustega,
- kui koostootmine väikekoostootmiseseadmetes ja mikrokoostootmiseseadmetes tagab primaarenergia säästu, võib selle lugeda tõhusaks koostootmiseks.

b) Primaarenergia säästu arvutamine

I lisa kohaselt määratletud koostootmisega saavutatud primaarenergia sääst arvutatakse järgmise valemi põhjal:

$$PES = \left(1 - \frac{1}{\frac{CHP H_{\eta}}{Ref H_{\eta}} + \frac{CHP E_{\eta}}{Ref E_{\eta}}} \right) \times 100 \%$$

kus:

PES on primaarenergia sääst (*primary energy savings*);

CHP H_{η} on koostootmise soojuslik kasutegur, mis on määratletud kui aastane kasuliku soojuse toodang jagatuna kogu kasuliku soojus- ja elektrienergia koostootmiseks kulunud kütusekogusega;

Ref H_{η} on soojuse eraldi tootmise kasuteguri kontrollväärtus;

CHP E_{η} on koostootmise elektriline kasutegur, mis on määratletud kui aastas koostoodetud elektrienergia kogus jagatuna kogu kasuliku soojus- ja elektrienergia koostootmiseks kulunud kütusekogusega. Kui koostootmiseseadmes toodetakse mehaanilist energiat, võib aasta jooksul koostoodetud elektrienergia kogust suurendada täiendava liikmega, mis väljendab nimetatud mehaanilise energiaga võrdset elektrienergia kogust. Kõnealune täiendav liige ei anna õigust päritolutagatise andmiseks vastavalt artikli 14 lõikele 10;

Ref E_{η} on elektrienergia eraldi tootmise kasuteguri kontrollväärtus.

c) Energiasäästu arvutamine alternatiivsete arvutusmeetoditega

Liikmesriik võib arvutada soojus- ja elektrienergia ning mehaanilise energia tootmisest saadud primaarenergia säästu vastavalt allpool esitatule, kasutamata protsessis eraldi toodetud soojus- ja elektrienergia koguste mahaarvamiseks I lisa. Sellist tootmist võib pidada tõhusaks koostootmiseks juhul, kui see vastab käesoleva lisa punktis a esitatud tõhususe kriteeriumidele, ning koostootmiseseadmete puhul, mille elektritootmise võimsus on suurem kui 25 MW ja üldkasutegur on üle 70 %. Päritolutagatise andmiseks ja statistika eesmärgil tuleb sellisel koostootmisel toodetud elektrienergia kogus määrata vastavalt I lisale.

Kui protsessis saavutatud primaarenergia sääst arvutatakse alternatiivse arvutusmeetodiga, arvutatakse primaarenergia sääst käesoleva lisa punktis b esitatud valemiga, pannes „CHP H_η” asemele „H_η” ning „CHP E_η” asemele „E_η”, kus:

H_η on protsessi soojuslik kasutegur, mis on määratletud kui aastane soojustoodang, mis on jagatud kogu soojus- ja elektrienergia tootmiseks kulunud kütusekogusega;

E_η on protsessi elektriline kasutegur, mis on määratletud kui aastane elektritoodang, mis on jagatud kogu soojus- ja elektrienergia tootmiseks kulunud kütusekogusega. Kui koostootmisüksus toodab mehaanilist energiat, siis võib aasta jooksul koostoodetud elektrienergia kogust suurendada täiendava liikmega, mis väljendab nimetatud mehaanilise energiaga võrset elektrienergia kogust. Kõnealune täiendav liige ei anna õigust päritolutagatise andmiseks vastavalt artikli 14 lõikele 10.

- d) Liikmesriik võib punktide b ja c kohasteks arvutusteks kasutada muud kui üheaastast aruandeperioodi.
- e) Mikrokoostootmisseadmete kasutamisel säästetava primaarenergia arvutamise aluseks võib kasutada tõendatud väärtusi.
- f) Soojus- ja elektrienergia eraldi tootmise kasuteguri kontrollväärtused

Kasuteguri ühtlustatud kontrollväärtused kujutavad endast väärtuste maatriksit, milles on esitatud asjakohaste tegurite, nagu ehitusaasta ja kütuse liigi puhul kehtivad väärtused, ning need peavad tuginema hästi dokumenteeritud analüüsile, milles võetakse muu hulgas arvesse reaalses tingimustes käitamise andmeid, kütusesegu ja kliimatingimusi, samuti rakendatavat koostootmistehnoloogiat.

Soojus- ja elektrienergia eraldi tootmise kasuteguri kontrollväärtused, mis esinevad punktis b esitatud valemis, võimaldavad arvutada, kui tõhus on soojusenergia ja elektrienergia eraldi tootmine, mis kavatakse asendada koostootmisega.

Kasuteguri kontrollväärtused arvutatakse vastavalt järgmistele põhimõtetele.

1. Koostootmisseadmete puhul lähtutakse võrdlusele elektri eraldi tootmisega põhimõttest, et võrreldakse samu kütusekategoriaid.
 2. Iga koostootmiseseadme võrreldakse parima võimaliku ja majanduslikult põhjendatud soojus- ja elektrienergia eraldi tootmise tehnoloogiaga, mis on turul koostootmiseseadme ehitamisaastal.
 3. Üle kümne aasta vanuste koostootmiseseadmete kasuteguri kontrollväärtused määratakse kindlaks kümme aastat vanade seadmete kontrollväärtuste järgi.
 4. Elektri ja soojuse eraldi tootmise kasuteguri kontrollväärtused kajastavad liikmesriikide kliimaerinevusi.
-

III LISA

KESKVALITSUSE POOLT OSTETAVATE TOODETE, TEENUSTE JA HOONETE ENERGIATÕHUSUSE NÕUDED

Niivõrd kui see on kulutõhus, majanduslikult teostatav, üldiselt jätkusuutlik ja tehniliselt sobiv ning piisava konkurentsi olemasolul, tegutsevad tooteid, teenuseid või hooneid ostvad keskvalitsused järgmiselt:

- a) kui toode on hõlmatud direktiiviga 2010/30/EL või sellega seotud rakendava komisjoni direktiivi kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktiga, ostavad nad üksnes selliseid tooteid, mis vastavad kõrgeima võimaliku energiatõhususklassi kriteeriumidele, võttes arvesse vajadust tagada piisav konkurents;
- b) kui toode, mis ei ole punktis a osutatud toode, on hõlmatud direktiivi 2009/125/EÜ kohase rakendusmeetmega, mis on vastu võetud pärast käesoleva direktiivi jõustumist, ostavad nad üksnes selliseid tooteid, mis vastavad kõnealuse rakendusmeetmega ette nähtud energiatõhususe kriteeriumidele;
- c) ostavad nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsusega 2006/1005/EÜ (Ameerika Ühendriikide valitsuse ja Euroopa Ühenduse vahelise kontoriseadmete energiatõhususmärgistuse programmide kooskõlastamise lepingu sõlmimise kohta) ⁽¹⁾ reguleeritud kontoriseadmeid, mis vastavad energiatõhususe nõuetele, mis on vähemalt sama ranged kui kõnealusele otsusele lisatud lepingu C lisas loetletud nõuded;
- d) ostavad üksnes selliseid rehve, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määruses (EÜ) nr 1222/2009 (rehvide kütusesäästlikkuse ja muude oluliste parameetrite märgistamise kohta) ⁽²⁾ määratletud kõrgeima kütusesäästlikkuse klassi kriteeriumidele. See nõue ei takista riigiasutustel ostmast rehve, mis vastavad kõrgeimale märghaardumise klassile ja välise veeremismüra klassile, kui see on vajalik ohutuse või rahvatervisega seotud põhjustel;
- e) nõuavad teeninduslepingute sõlmimiseks esitatavates pakkumiskutsetes, et teenuseosutaja kasutaks kõnealuse teenuse pakkumisel üksnes selliseid tooteid, mis vastavad punktides a–d osutatud nõuetele. Sellist nõuet kohaldatakse ainult uutele toodetele, mille teenuseosutajad on ostnud osaliselt või täielikult kõnealuse teenuse osutamise eesmärgil;
- f) ostavad üksnes selliseid hooneid või sõlmivad nende kohta uusi rendilepinguid, mis vastavad vähemalt artikli 5 lõikes 1 osutatud energiatõhususe miinimumnõuetele, välja arvatud juhul, kui ostu eesmärgiks on
 - i) ette võtta põhjalik renoveerimine või lammutamine;
 - ii) avaliku sektori asutuse puhul kavatsus hoone edasi müüa ilma seda avaliku asutuse enda tarbeks kasutamata või
 - iii) hoone ametliku kaitse alla võtmine teatava keskkonna osana või hoone enda spetsiifilise arhitektuurilise või ajaloolise väärtuse tõttu.

Kõnealuste nõuete täitmist kontrollitakse direktiivi 2010/31/EL artiklis 11 osutatud energiamärgiste alusel.

⁽¹⁾ ELT L 381, 28.12.2006, lk 24.

⁽²⁾ ELT L 342, 22.12.2009, lk 46.

IV LISA

LÕPPTARBIJA KASUTATAVATE VALITUD KÜTUSELIIKIDE ENERGIASISALDUSE ÜMBERARVESTUS-TABEL ⁽¹⁾

Energiatoode	kJ (alumine kütteväärtus)	naftaekvivalentkilogramm (alumine kütteväärtus)	kWh (alumine kütteväärtus)
1 kg koksi	28 500	0,676	7,917
1 kg kivisütt	17 200 – 30 700	0,411–0,733	4,778–8,528
1 kg pruunsöebrikette	20 000	0,478	5,556
1 kg musta ligniiti	10 500 – 21 000	0,251–0,502	2,917–5,833
1 kg pruunsütt	5 600 – 10 500	0,134–0,251	1,556–2,917
1 kg põlevkivi	8 000 – 9 000	0,191–0,215	2,222–2,500
1 kg turvast	7 800 – 13 800	0,186–0,330	2,167–3,833
1 kg turbabrikette	16 000 – 16 800	0,382–0,401	4,444–4,667
1 kg rasket kütteõli (masuuti)	40 000	0,955	11,111
1 kg kerget kütteõli	42 300	1,010	11,750
1 kg mootoribensiini	44 000	1,051	12,222
1 kg parafiini	40 000	0,955	11,111
1 kg veeldatud naftagaasi	46 000	1,099	12,778
1 kg maagaasi ⁽¹⁾	47 200	1,126	13,10
1 kg veeldatud maagaasi	45 190	1,079	12,553
1 kg puitu (niiskusesisaldus 25 %) ⁽²⁾	13 800	0,330	3,833
1 kg puidugraanuleid/puitbriketti	16 800	0,401	4,667
1 kg jäätmeid	7 400–10 700	0,177–0,256	2,056–2,972
1 MJ soojusenergiat	1 000	0,024	0,278
1 kWh elektrienergiat	3 600	0,086	1 ⁽³⁾

Allikas: Eurostat.

⁽¹⁾ 93 % metaani.

⁽²⁾ Liikmesriik võib kohaldada muid väärtusi sõltuvalt selles liikmesriigis kõige enam kasutatava puidu liigist.

⁽³⁾ Kohaldatakse juhul, kui energiasääst arvutatakse primaarenergia põhjal, kasutades energia lõpptarbimisel põhinevat alt-üles-lähenemiseviisi. Elektrienergia kWh-de säästu arvutamisel võib liikmesriik vaikimisi kohaldada koefitsienti 2,5. Liikmesriik võib kohaldada ka muid koefitsiente, kui nende kohaldamine on põhjendatud.

⁽¹⁾ Liikmesriik võib kohaldada ka muid ümberarvestuskoefitsiente, kui nende kohaldamine on põhjendatud.

V LISA

Ühised meetodid ja põhimõtted energiatõhususega seotud kohustuste süsteemide või teiste artikli 7 lõigete 1, 2 ja 9 ning artikli 20 lõike 6 kohaselt võetavate poliitikameetmete mõju arvutamiseks

1. Meetodid energiasäästu arvutamiseks artikli 7 lõigete 1 ja 2, artikli 7 lõike 9 teise lõigu punktide b, c, d, e ja f ning artikli 20 lõike 6 kohaldamisel.

Kohustatud, osalevad või volitatud isikud või avaliku sektori rakendusasutused võivad kasutada üht või mitut järgmistest energiasäästu arvutamise meetoditest:

- a) eeldatav sääst, võttes aluseks varem sõltumatult jälgitud energiatõhususe parandamise tulemused samalaadsetes käitistes. Üldine lähenemisviis on „eelhindamine”;
 - b) mõõdetud sääst, mille puhul meetme või meetmepaketi kasutuselevõtul saavutatav sääst määratakse tegeliku energiakasutuse registreerimise teel, võttes vajalikul määral arvesse selliseid tarbimist mõjutada võivaid tegureid nagu täiendavus, kasutamise määra, tootmistase ja ilm. Üldine lähenemisviis on „järelhindamine”;
 - c) suhteline sääst, mille puhul kasutatakse hinnangulisi tehnilisi andmeid. Sellist lähenemist võib kasutada ainult juhul, kui usaldusväärsete mõõtmisandmete saamine konkreetse käitise puhul on keeruline või ebaproportsionaalselt kallis, näiteks kui kompressor või elektrimootor asendatakse sellisega, millel on teistsugune kWh määra kui sellel, mille säästu on sõltumatult mõõdetud, või kui sellised andmed saadakse riiklikult kehtestatud meetodite ja võrdlusaluste alusel kvalifitseeritud või akrediteeritud ekspertidelt, kes on sõltumatud kohustatud, osalevatest või volitatud isikutest;
 - d) küsitluse alusel määratud sääst, mille puhul määratakse kindlaks tarbijate reaktsioon nõustamisele, teavituskampaaniatele, märgistamis- ja sertifitseerimissüsteemidele või arukate arvestite kasutuselevõtule. Seda lähenemisviisi võib kasutada ainult tarbijakäitumise muutumisest tuleneva säästu puhul. Seda ei tohi kasutada füüsiliste meetmete paigaldamisest tuleneva säästu suhtes.
2. Artikli 7 lõigete 1 ja 2 ning artikli 7 lõike 9 teise lõigu punktide b, c, d, e ja f ning artikli 20 lõike 6 kohaldamisel järgitakse energiatõhususe meetmega saavutatava energiasäästu määramisel järgmisi põhimõtteid:
 - a) arvesse võib võtta ainult sellist säästu, mis ületab järgmisi tasemeid:
 - i) liidu heitenormid uute sõiduautode ja uute väikeste tarbesõidukite kohta tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 443/2009 (millega kehtestatakse uute sõiduautode heitenormid väikesõidukite süsinikdioksiidiheite vähendamist käsitleva ühenduse tervikliku lähenemisviisi raames) ⁽¹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2011. aasta määruse (EL) nr 510/2011 (millega kehtestatakse uute väikeste tarbesõidukite heitenormid, lähtudes väikesõidukite CO₂-heite vähendamist käsitlevast liidu terviklikust lähenemisviisist) ⁽²⁾ rakendamisest;
 - ii) liidu nõuded, mis on seotud teatavate energiamõjuga toodete turult eemaldamisega tulenevalt direktiivi 2009/125/EÜ rakendusmeetmete rakendamisest, ja
 - b) piirkondadevaheliste kliimaatiliste erinevuste arvessevõtmiseks võivad liikmesriigid otsustada kohandada säästu standardväärtusele või määrata erineva energiasäästu tulenevalt piirkondadevahelistest erinevustest;

⁽¹⁾ ELT L 140, 5.6.2009, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 145, 31.5.2011, lk 1.

- c) peab olema võimalik tõestada, et kohustatud, osaleva või volitatud isiku tegevused on väidetava säästu saavutamise seisukohast olulised;
- d) ühest tegevusest tulenevat säästu võib enda arvele taotleda ainult üks isik;
- e) energiasäästu arvutamisel võetakse arvesse säästu eluiga. Seda võib teha nii, et liidetakse kokku iga üksikmeetme energiasääst, mis saavutatakse meetme rakenduskuupäeva ja 31. detsembri 2020. aasta vahel. Liikmesriigid võivad kasutada ka muud arvutamise meetodit, mille tulemusena saadakse hinnanguliselt vähemalt sama suur kogusääst. Muude arvutamismeetodite kasutamisel peavad liikmesriigid tagama, et kõnealuste muude meetoditega arvutatud energiasäästu kogusumma ei ületaks seda energiasäästu kogusummat, mis saadakse, liites kokku kõikide üksikmeetmete energiasäästu, mis saavutatakse meetme rakenduskuupäeva ja 31. detsembri 2020. aasta vahel. Liikmesriigid kirjeldavad üksikasjalikult oma esimeses riiklikus energiatõhususe tegevuskavas käesoleva direktiivi XIV lisa kohaselt, milliseid muid meetodeid nad on kasutanud ja mida on võetud ette, et tagada kõnealuse siduva arvutusnõude täitmine, ja
- f) lubatud on kohustatud, osalevate või volitatud isikute individuaalsed või ühised tegevused, mille eesmärk on toodete, seadmete või turgude püsiv üleviimine kõrgemale energiatõhususe tasemele, ja
- g) energiatõhususe meetmete rakendamist edendades tagavad liikmesriigid toodetele, teenustele ja meetmete paigaldamisele kehtivate kvaliteedistandardite järgimise. Kui selliseid standardeid ei ole, teevad liikmesriigid kohustatud, osalevate või volitatud isikutega nende kehtestamiseks koostööd.
3. Artikli 7 lõike 9 teise lõigu punkti a kohastest meetmetest tuleneva energiasäästu määramisel kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:
- a) arvesse võetakse ainult sellistest maksustamismeetmetest saadud energiasäästu, mis ületab nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiivis 2003/96/EÜ (millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik) ⁽¹⁾ või nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivis 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) ⁽²⁾ nõutud kiituste minimaalse maksustamise tasemeid, ja
- b) mõju hindamiseks kasutatakse värskeid ja representatiivseid ametlikke andmeid hinnaelastsuse kohta ja
- c) eraldi arvestatakse kaasnevatest maksustamispoliitika vahenditest, sealhulgas fiskaalsetest stiimulitest või fondi sissemaksest, saadud energiasääst.
4. Metoodikast teavitamine
- Liikmesriigid teatavad komisjonile hiljemalt 5. detsembriks 2013. kavandatava üksikasjaliku metoodika energiatõhususkohustuse süsteemide käitamiseks ning artikli 7 lõike 9 ja artikli 20 lõike 6 kohaldamiseks. Välja arvatud maksude puhul, peab teatis sisaldama järgmisi andmeid:
- a) kohustatud, osalevad või volitatud isikud või avaliku sektori rakendusasutused;
- b) sihtsektorid;
- c) energiasäästu eesmärgi tase või terve perioodi ja vaheperioodide jooksul saavutatav eeldatav sääst;
- d) kohustusperioodi ja vaheperioodide kestus;

⁽¹⁾ ELT L 283, 31.10.2003, lk 51.

⁽²⁾ ELT L 347, 11.12.2006, lk 1.

- e) kõlblike meetmete kategooriad;
- f) arvutusmeetod, sealhulgas täiendavuse ja olulisuse määramise viis ning milliseid meetodeid ja võrdlusaluseid kasutatakse hinnanguliste tehniliste andmete puhul;
- g) meetmete eluiga;
- h) liikmesriigisestest kliimaatiliste erinevuste arvestamiseks valitud lähenemisviis;
- i) kvaliteedistandardid;
- j) järelevalve- ja kontrolliprotokollid ning nende sõltumatuse tagamine kohustatud, osalevatest või volitatud isikutest;
- k) auditiprotokollid ja
- l) kuidas võetakse arvesse vajadust täita artikli 7 lõike 1 teises lõigus esitatud nõuet.

Maksude puhul peab teatis sisaldama järgmisi andmeid:

- a) sihtsektorid ja maksumaksjate segment;
 - b) avaliku sektori rakendusasutus;
 - c) eeldatavalt saavutatav sääst;
 - d) maksustamismeetme ja vaheperioodide kestus ja
 - e) arvutusmeetod, sealhulgas hinnaelastsuste kasutamine.
-

VI LISA

Energiaauditite, sealhulgas energiatehnikasüsteemi raames tehtavate energiaauditite miinimumkriteeriumid

Artiklis 8 osutatud energiaauditid põhinevad järgmistel suunistel:

- a) põhinevad ajakohastel, mõõdetud ja jälgitavatel talitusandmetel energia tarbimise ja koormusprofiilide (elektri puhul) kohta;
- b) sisaldavad üksikasjalikku ülevaadet hoonete või hoonete rühmade, tööstuslike protsesside või käitiste, sealhulgas transpordi energiatarbimise profiilist;
- c) tuginevad alati kui võimalik mitte lihtsale tasuvusajale, vaid eluea kulude analüüsile, et võtta muu hulgas arvesse pikaajalist säästu, pikaajaliste investeeringute jääkväärtusi ja diskontomäärasid;
- d) on proportsionaalsed ja piisavalt representatiivsed, et võimaldada koostada tõepärane üldise energiatarbimise pilt ja teha usaldusväärselt kindlaks kõige olulisemad võimalused olukorra parandamiseks.

Energiaauditites võib kasutada detailseid ja kontrollitud arvutusi kavandatud meetmete kohta, et esitada selget teavet võimaliku säästu kohta.

Energiaauditites kasutatud andmeid on võimalik säilitada tulevasteks analüüsideks ja tulemuste jälgimise eesmärgil.

VII LISA

Tegelikul tarbimisel põhinevate arvete esitamise ja arvetel esitatava teabe miinimumnõuded

1. Arvete esitamise miinimumnõuded

1.1. Tegelikul tarbimisel põhinevate arvete esitamine

Selleks et lõpptarbijatel oleks võimalik oma energiatarbimist reguleerida, tuleb arved esitada tegeliku tarbimise põhjal vähemalt kord aastas ja arvetel esitatav teave tuleb teha kättesaadavaks vähemalt kord kvartalis, taotlusel või kui tarbijad on valinud elektroonilised arved või muul juhul kaks korda aastas. Sellest nõudest võib teha erandi gaasile, mida kasutatakse üksnes toidu valmistamiseks.

1.2. Arvetel esitatav miinimumteave

Liikmesriik tagab, et lõpptarbijale tehakse vajaduse korral arve, lepingu, tehingu kaudu ja/või jaotuskeskuses antava kviitungi abil selgel ja arusaadaval viisil kättesaadavaks järgmine teave:

- a) kehtivad hinnad ja tegelik energiatarbimine;
- b) lõpptarbijaja praeguse energiatarbimise võrdlus eelmise aasta sama perioodi tarbimisega – eelistatavalt graafilisel kujul;
- c) tarbijaorganisatsioonide, energiaagentuuride või samalaadsete asutuste kontaktandmed, sh veebiaadressid, kust on võimalik saada teavet kasutatavate energiatõhususe parandamise meetmete, lõpptarbijate võrreldavate profiilide ja energiat tarbivate seadmete objektiivsete tehniliste näitajate kohta.

Lisaks tagab liikmesriik, kui see on võimalik ja kasulik, et lõpptarbijale tehakse arve, lepingu, tehingu kaudu ja/või jaotuskeskuses antava kviitungi või neile lisatud dokumentide abil selgel ja arusaadaval viisil kättesaadavaks võrdlus samasse kategooriasse kuuluva keskmise norm- või võrdluslõpptarbijaga.

1.3. Arvetel esitatavad nõuanded energiatõhususe kohta ja muu tagasiside klientidele

Energia tarnijad, jaotusvõrgu haldurid ja/või energia jaemüügi ettevõtjad teatavad oma klientidele neile saadetavate lepingute, lepingumuudatuste ja arvete või üksikklientide jaoks ette nähtud veebisaitide kaudu selgel ja arusaadaval viisil sõltumatute tarbijanõustamiskeskuste, energiaagentuuride või samalaadsete asutuste kontaktandmed, kust klient saab küsida nõu olemasolevate energiatõhususe meetmete ja energiatarbimise võrdlusprofiilide kohta, samuti energiat tarbivate seadmete tehnilisi spetsifikatsioone, mis võiks aidata vähendada kõnealuste seadmete energiatarbimist.

VIII LISA

Kütte ja jahutuse tõhususe võimalused

1. Artikli 14 lõikes 1 osutatud riikliku kütte- ja jahutuspotentsiaali põhjalik hindamine hõlmab järgmist:

- a) kütte- ja jahutusnõudluse kirjeldus;
- b) prognoos selle kohta, kuidas nõudlus järgmise kümne aasta jooksul muutub, võttes arvesse hoonete ja erinevate tööstussektorite nõudluse muutumist;
- c) riigi territooriumi kaart, millel on tundliku äriteabe puutumatust hoides märgitud
 - i) kütte- ja jahutusvajadusega piirkonnad, sealhulgas:
 - linnad ja linnastud, kus krundi hoonestustihedus on vähemalt 0,3, ja
 - tööstuspiirkonnad, mille kütte ja jahutuse kogutarbimine aastas on üle 20 GWh;
 - ii) olemasolev ja kavandatud kaugkütte ja -jahutuse infrastruktuur;
 - iii) võimalikud kütte ja jahutuse tarnepunktid, sealhulgas:
 - elektrijaamad, mille elektri kogutoodang aastas on üle 20 GWh, ja
 - jäätme põletustehased;
 - olemasolevad ja kavandatud koostootmisjaamad, mis kasutavad I lisa II osas osutatud tehnoloogiaid, ning kaugküttejaamad;
- d) kütte- ja jahutusnõudlus, mida oleks võimalik rahuldada tõhusa koostootmisega (sealhulgas mikrokoostootmine elamutes), ning kaugkütte ja -jahutuse kaudu;
- e) tõhusa koostootmise laiendamise võimalused, k.a olemasolevate tootmis- ja tööstuskäitiste või muude heitsoojust tootvate seadmete remontimise ning uute ehitamisega;
- f) kaugkütte ja -jahutuse infrastruktuuri energiatõhususe suurendamise võimaluste määratlemine;
- g) strateegiad, poliitika ja meetmed, mis võidakse võtta enne 2020. ja 2030. aastat punktis e osutatud võimaluste kasutamiseks, et rahuldada punktis d osutatud nõudlust, ning mis vajaduse korral hõlmavad järgmisi ettepanekuid:
 - i) koostootmise osakaalu suurendamiseks soojus- ja jahutusenergia ning elektrienergia tootmises;
 - ii) tõhusa kaugkütte ja -jahutuse infrastruktuuri väljaarendamiseks, mis hõlmab tõhusa koostootmise arendamist ning heitsoojusest ja taastuvatest energiaallikatest saadava soojus- ja jahutusenergia kasutamist;
 - iii) soodustatakse uute soojuselektrijaamade ja heitsoojust tootvate tööstuskäitiste asumist kohas, kus soojus- ja jahutusenergia olemasoleva või prognoositava nõudluse rahuldamiseks taaskasutatakse võimalikult palju kättesaadavat heitsoojust;

- iv) soodustatakse uute elamupiirkondade või uute tootmisprotsessis soojust kasutavate tööstuskäitiste asumist kohas, kus põhjaliku hinnangu alusel määratletud kättesaadava heitsoojusega on võimalik kaasa aidata nende kütte- ja jahutusnõudluse rahuldamisele. See võib hõlmata ettepanekuid, mis toetavad mitme eraldiseisva käitise rajamist samasse asukohta, et tagada soojus- ja jahutusenergia nõudluse ja pakkumise optimaalne vahekord;
 - v) soodustatakse soojuselektrijaamade, heitsoojust tootvate tehaste, jäätmepõletustehaste ja muude jäätmetest energiat tootvate tehaste ühendamist kohalikku kaugkütte- või kaugjahutusvõrku;
 - vi) soodustatakse uute elamupiirkondade või uute tootmisprotsessis soojust kasutavate tehaste ühendamist kohalikku kaugkütte- või kaugjahutusvõrku;
- h) tõhusa koostootmise osakaal ning direktiivi 2004/8/EÜ kohaselt loodud võimalused ja saavutatud tulemused;
- i) primaarenergia hinnanguline sääst;
 - j) vajaduse korral kütte- ja jahutusvaldkonna riiklike toetusmeetmete hinnang, millele on lisatud aastaelarve ja antav võimalik abi. See ei mõjuta riigiabi hindamiseks vajalike riiklike toetuskavade eraldi esitamist.
2. Vajalikul määral võib põhjalik hinnang koosneda piirkondlikest või kohalikest kavadest ja strateegiatest.
-

IX LISA

KULUDE-TULUDE ANALÜÜS

1. osa

Kulude-tulude analüüsi üldpõhimõtted

Kulude-tulude analüüside koostamise eesmärk artikli 14 lõike 3 kohaste kütte ja jahutuse energiatõhusust edendavate meetmete puhul on pakkuda tuge otsuste tegemisel, kus teadlikult valitakse piiratud ressursside kasutamise prioriteetid ühiskonna tasandil.

Kulude-tulude analüüs võib hõlmata kas ühele projektile või projektide rühmale antavat projekti hinnangut või laiemat kohalikku, piirkondlikku või riiklikku hinnangut, et küttekavade jaoks kindlaks määrata kõige kulutõhusam ja kasulikum kütte- või jahutusvõimalus antud geograafilises piirkonnas.

Artikli 14 lõike 3 kohaselt tehtav kulude-tulude analüüs sisaldab sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnategureid hõlmavat majandusanalüüsi.

Kulude-tulude analüüsid sisaldavad järgmisi samme ja kaalutlusi.

a) Süsteemi piiride ja geograafiliste piiride määramine

Kõnealuse kulude-tulude analüüsi ulatus määrab, milline on asjakohane energiasüsteem. Geograafilised piirid hõlmavad sobivat täpselt määratletud geograafilist ala, st piirkonda või suurlinna, et vältida üksikute projektide alusel ebasoodsate lahenduste valimist.

b) Terviklik lähenemine nõudluse ja pakkumise võimalustele

Kulude-tulude analüüsis tuleb arvesse võtta kõiki asjakohaseid süsteemi ja geograafilise piirkonna piires olemas olevaid tarneallikaid, kasutades olemasolevat teavet, sealhulgas elektrijaamades ja tööstuskäitistes tekkivat heitsoojust ja taastuvenergiat, ning soojus- ja jahutusenergia nõudluse omadusi ja suundumusi.

c) Lähtealuse koostamine

Lähtealuse eesmärk on olla võrdlusaluseks alternatiivsete stsenaariumide hindamisel.

d) Alternatiivsete stsenaariumide määramine

Kaaluda tuleb kõiki lähtealuse asjakohaseid alternatiive. Stsenaariumid, mis ei ole teostatavad tehnilistel või majanduslikel põhjustel, riiklike õigusaktide või ajapiirangute tõttu, võib välja jätta kulude-tulude analüüsi varases etapis, kui see on hoolikate, otseste ja hästi dokumenteeritud kaalutluste alusel põhjendatud.

Kulude-tulude analüüsi tegemisel tuleks lähtealusega võrreldavate alternatiivsete stsenaariumidena arvesse võtta ainult tarnevõimalusi, tõhusat koostootmist, tõhusat kaugkütet ja/või -jahutust ning tõhusat individuaalset kütet ja jahutust.

e) Kulude-tulude ülejäägi arvutamise meetod

i) Hinnata ja võrrelda tuleb kütte ja jahutuse tarne võimaluste pikaajalist kogukulu ja -tulu.

ii) Hindamise kriteeriumiks võetakse nüüdispuhasväärtus (NPV).

iii) Kestus valitakse selliselt, et hõlmatud oleksid kõik stsenaariumide asjakohased kulud ja tulud. Näiteks gaasielekt-rijaama puhul oleks asjakohane kestus 25 aastat, kaugküttesüsteemi puhul 30 aastat ja kütteseadmete, nt katelde puhul 20 aastat.

f) Hinna- ja muude prognooside arvutamine majandusanalüüsi eesmärgil

i) Liikmesriigid esitavad kulude-tulude analüüside tegemiseks peamiste sisend- ja väljundtegurite hinna ja diskontomäära prognoosid.

- ii) Majandusanalüüsis kasutatav diskontomäär nüüdispuhasväärtuse arvutamiseks valitakse Euroopa või riiklike suuniste kohaselt ⁽¹⁾.
- iii) Liikmesriigid kasutavad riiklike, Euroopa tasandi või rahvusvahelisi energiahinna muutumise prognoose, kui need on riigi ja/või piirkonna/asukoha puhul asjakohased.
- iv) Majandusanalüüsis kasutatavad hinnad peaksid kajastama tegelikke sotsiaal-majanduslikke kulusid ja tulusid ning peaksid sisaldama väliseid kulusid, näiteks keskkonna- ja tervisemõjusid niivõrd, kui see on võimalik, st kui turuhind on olemas või kui see on juba arvesse võetud Euroopa tasandi või riigi õigusaktides.

g) Majandusanalüüs: mõjude ülevaade

Majandusanalüüside tegemisel võetakse arvesse kogu asjakohane majanduslik mõju.

Liikmesriigid võivad hinnata ja otsuste tegemisel arvesse võtta analüüsitud stsenaariumide kohaseid energiatarnimise suuremast paindlikkusest ning elektrivõrgu optimaalsemast toimimisest tulenevaid kulusid ja energiasäästu, sealhulgas vähendatud infrastruktuuri investeeringutest tulenevat kulude kokkuhoidu ja säästu.

Arvessevõetavad kulud ja tulud peavad hõlmama vähemalt järgmist.

i) Tulud

- Toodangu tarbijaväärtus (soojus ja elekter)
- Välistulu, näiteks kasu keskkonnale ja tervisele, niivõrd kui see on võimalik.

ii) Kulud

- Tehaste ja seadmete kapitalikulud
- Seotud energiavõrkude kapitalikulud
- Muutuvad ja püsivad tegevuskulud
- Energiakulud
- Keskkonna- ja tervisekulud, niivõrd kui see on võimalik

h) Tundlikkusanalüüs

Projekti või projektide rühma kulude ja tulude hindamine peab hõlmama tundlikkusanalüüsi, mis põhineb erinevatel energiahindadel, diskontomääradel ja muudel muutuvteguritel, mis arvutuste tulemust olulisel määral mõjutavad.

Liikmesriigid määravad pädevad asutused, kes vastutavad artikli 14 kohaste kulude-tulude analüüside tegemise eest. Liikmesriigid võivad nõuda, et majandus- ja finantsanalüüsi teeksid pädevad kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud asutused või üksikute käitiste käitajad. Nad edastavad kooskõlas käesoleva lisaga üksikasjaliku metoodika ja prognoosid ning määravad kindlaks majandusanalüüsi koostamise korra ja avaldavad selle.

2. osa

Põhimõtted artikli 14 lõigete 5 ja 7 kohta

Kulude-tulude analüüsist saadakse teavet artikli 14 lõigetes 5 ja 7 osutatud meetmete eesmärgil.

Kui kavandatakse ainult elektrit tootvat käitist või soojustagastuseta käitist, tuleb kavandatavat käitist või kavandatavat remontimist võrrelda võrdväärse, sama suurt elektri- või soojustagastust tootva, kuid heitsoojuse tagastusega käitisega, mis tarnib soojust tõhusa koostootmise ja/või kaugkütte ja -jahutuse võrkude kaudu.

Konkreetses geograafilises piirkonnas võetakse hinnangus arvesse kavandatavat käitist ja mis tahes asjakohaseid olemasolevaid või potentsiaalseid küttevajadustega piirkondi, millele saaks käitisest energiat tarnida, arvestades ratsionaalseid võimalusi (näiteks tehnilist teostatavust ja kaugust).

⁽¹⁾ Majandusanalüüsi jaoks valitud riiklik diskontomäär peaks arvesse võtma Euroopa Keskpanka avaldatud andmeid.

Süsteemi piiride määratlemisel arvestatakse kavandatavat kaitist ja soojuskoormust, näiteks hooneid ja tööstusprotsessi. Nimetatud süsteemi piires määratakse mõlemal juhul kindlaks soojuse ja elektri tootmise kogukulu ning võrreldakse neid omavahel.

Soojuskoormus sisaldab olemasolevat soojuskoormust, näiteks tööstuskaitist või olemasolevat kaugküttesüsteemi, ning linnapiirkondades ka soojuskoormust ja kulu, mis tekiks, kui hoonete rühm või linnaosa saaks uue kaugküttesüsteemi ja/või ühendataks uue kaugküttesüsteemiga.

Kulude-tulude analüüs peab põhinema kavandatava kaitise ja võrreldava(te) kaitis(t)e kirjeldusel, hõlmates vastavalt vajadusele elektri- ja soojusvõimsust, kütuseliiki, kavandatavat kasutust ja kavandatavat töötundide arvu aastas, asukohta ning elektri- ja soojusenergia nõudlust.

Võrdlemisel tuleb arvesse võtta soojusenergia nõudlust ning lähedal asuvates küttevajadusega piirkondades kasutatavaid kütte- ja jahutusliike. Võrdlus hõlmab kavandatava ja võrreldava kaitise infrastruktuuriga seotud kulusid.

Artikli 14 lõike 5 kohaselt tehtav kulude-tulude analüüs sisaldab majandusanalüüsi, mis hõlmab üksikutesse kaitistesse investeerimisest ja nende käitamisest tulenevaid rahavoo tehinguid kajastavat finantsanalüüsi.

Positiivse tulude-kulude tulemusega projektideks loetakse sellised projektid, mille majandusanalüüsis ületab diskonteeritud tulude summa diskonteeritud kulude summa (kulude-tulude ülejääk).

Liikmesriigid kehtestavad juhtpõhimõtted majandusanalüüsi metoodika, eelduste ja ajaperspektiivi kohta.

Liikmesriigid võivad nõuda, et soojuselektrijaamu käitavad ettevõtjad, tööstusettevõtjad, kaugkütte ja -jahutuse võrgud või muud pooled, keda mõjutab määratletud süsteemi või geograafiline piir, esitaksid andmeid üksikute kaitistite kulude ja tulude hindamiseks.

X LISA

Tõhusa koostootmisega toodetava elektrienergia päritolutagatis

- a) Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et
- i) tõhusa koostootmisega toodetava elektrienergia päritolutagatis
 - võimaldab tootjal näidata, et tema poolt müüdav elektrienergia on toodetud tõhusa koostootmisega; dokument antakse välja tootja taotluse korral;
 - on täpne, usaldusväärne ja võltsimiskindel;
 - antakse välja, edastatakse ja tühistatakse elektrooniliselt;
 - ii) tõhusa koostootmisega toodetud energiaühikut võetakse arvesse ainult üks kord.
- b) Artikli 14 lõikes 10 osutatud päritolutagatis sisaldab vähemalt järgmist teavet:
- i) selle käitise nimi, asukoht, tüüp ja (soojus- ja elektritootmise) võimsus, kus energia toodeti;
 - ii) tootmise kuupäev ja koht;
 - iii) selle kütuseallika madalam kütteväärtus, millest elektrienergia toodeti;
 - iv) koos elektrienergiaga toodetud soojuse kogus ja kasutamine;
 - v) II lisa kohase tõhusa koostootmisega toodetud elektrienergia kogus, mille kohta kehtib päritolutagatis;
 - vi) primaarenergia sääst, mis on arvatatud II lisa kohaselt II lisa punktis f osutatud tõhususe ühtlustatud kontrollväärtuste põhjal;
 - vii) tehase soojus- ja elektrienergia tootmise nominaalne kasutegur;
 - viii) kas käitis on saanud investeerimistoetust ja millises ulatuses;
 - ix) kas käitis on saanud muul viisil toetust riikliku toetuskava raames, millises ulatuses ning millist liiki toetuskava raames;
 - x) käitise käivitamise kuupäev ja
 - xi) väljaandmise kuupäev ja riik ning kordumatu identifitseerimisnumber.

Päritolutagatise standardühik on 1 MWh. See on seotud elektrienergia netotoodanguga, mis on mõõdetud käitise piiril ja eksporditud elektrivõrku.

XI LISA

Energiavõrkude reguleerimise ja elektrivõrgutariifide kehtestamise energiatõhususe kriteeriumid

1. Võrgutariifide hinnad kajastavad võrkudes nõudluse poolel nõudluse rahuldamiseks võetud meetmete ja hajatootmisega saavutatud kulude kokkuhoidu, sealhulgas sellist kokkuhoidu, mis on saavutatud tänu elektrienergia edastamise või võrkudesse investeerimise kulude alandamisele ja võrgu optimaalsemale toimimisele.
2. Võrke käsitlevad õigusnormid ja võrgutariifid ei takista võrguettevõtjatel või energia jaemüüjatel muuta kättesaadavaks süsteemiteenuseid, mis on vajalikud nõudlusele reageerimiseks, nõudluse juhtimiseks ja hajatootmiseks organiseeritud elektriturgudel ning hõlmavad eelkõige järgmist:
 - a) koormuse nihutamine tiptunnilt tiptunnivälisele ajale lõpptarbija kaudu, võttes arvesse taastuvenergia ning koostootmisest ja hajatootmisest saadava energia kättesaadavust;
 - b) energiasääst, mille energiavahendajad on saavutanud hajutatud tarbijate nõudlusele reageerimisel;
 - c) nõudluse vähenemine, mille energiateenuste pakkujad (sh energiateenuseid osutavad ettevõtted) on saavutanud energiatõhususe meetmetega;
 - d) energiaallikate ühendamine ja energia edastamine madalamal pingel;
 - e) tarbimiskohale lähemal asuvate energiaallikate kasutamine ja
 - f) energia salvestamine.

Käesoleva sätte kohaldamisel hõlmab termin „organiseeritud elektriturg” börsiväliseid turge ja elektribörse energia, võimsuse, tasakaalustavate ja kõrvalteenustega kauplemiseks mis tahes ajavahemikul, sealhulgas täriminlepingute, päev-ette- ja päevasisesed turud.
3. Võrgu- või jaetariifid võivad toetada dünaamilist hinnakujundust, et lõpptarbijad võtaksid nõudlusele reageerimise meetmeid, näiteks:
 - a) ajatariifid;
 - b) tippajatariifide kehtestamine;
 - c) reaaliajatariifide kehtestamine ja
 - d) tippaja soodustuste kehtestamine.

XII LISA

ÜLEKANDE- JA JAOTUSVÕRGUETTEVÕTJATELE ESITATAVAD ENERGIATÕHUSUSE NÕUDED

Ülekandevõrguettevõtjad ja jaotusvõrguettevõtjad teevad järgmist:

- a) koostavad ja avaldavad standardeeskirjad, milles käsitletakse kulude kandmist ja jagamist seoses tehniliste kohandustega (näiteks võrguga liitumised ja võrguarendustööd, võrgu toimimise parandamine ja võrgureeglite mittediskrimineeriva rakendamise eeskirjad), mida on vaja, et kaasata uusi tootjaid, kes tarnivad ühendatud võrku tõhusal koostootmisel toodetud elektrienergiat;
- b) annavad igale uuele süsteemiga liituda soovivale elektritootjale, kelle toodang pärineb tõhusast koostootmisest, põhjalikku ja vajalikku teavet, sealhulgas:
 - i) ammendava ja üksikasjaliku liitumiskulude kalkulatsiooni;
 - ii) võrguga liitumise taotluse vastuvõtmise ja menetlemise mõistliku ja täpse ajakava;
 - iii) kavandatava võrguga liitumise mõistliku soovitusliku ajakava. Kogu võrguga liitumise protsess ei tohiks kesta rohkem kui 24 kuud, pidades silmas, mis on mõistlikult võimalik ja mittediskrimineeriv;
- c) kehtestavad standardsed ja lihtsustatud liitumismenetlused tõhusate hajutatud koostootmisjaamade jaoks, et lihtsustada nende ühendamist võrku.

Punktis a osutatud eeskirjad peavad tuginema objektiivsetele, läbipaistvatele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele, mille kohaselt võetakse eelkõige arvesse kõik kõnealuste tootjate võrku ühendamise kulud ja tulud. Eeskirjadega võidakse ette näha eri tüüpi liitumist.

XIII LISA

Avaliku sektoriga sõlmitavate energiatõhusust käsitlevate lepingute või nendega seotud tehniliste kirjelduste miinimumelemendid

- Rakendatavate tõhususmeetmete või nende abil saavutatavate tulemuste selge ja läbipaistev loetelu.
 - Energiasääst, mille saavutamine tuleb tagada lepingus ette nähtud meetmete rakendamisega.
 - Lepingu kestus ja täitmise etapid, etteteatamise tingimused ja periood.
 - Iga lepinguosalise kohustuste selge ja läbipaistev loetelu.
 - Võrdlusküüpäevad saavutatud säästu kindlaksmääramiseks.
 - Meetme või meetmete paketi rakendamiseks tehtavate sammude selge ja läbipaistev loetelu ning vastavalt vajadusele nendega seotud kulud.
 - Kohustus lepinguga ette nähtud meetmed täielikult rakendada ning dokumenteerida kõik projekti jooksul tehtavad muudatused.
 - Kolmandate isikute kaasamisel allhankelepingutesse samaväärsete nõuete lisamist käsitlevad sätted.
 - Projekti finantsmõjude selge ja läbipaistev kokkuvõte ning rahalise säästu jagunemine lepinguosaliste vahel (st teenuseosutajale makstav tasu).
 - Selged ja läbipaistvad sätted, milles käsitletakse tagatud energiasäästu mõõtmist ja kontrolli ning kvaliteedikontrolli ja tagatisi.
 - Sätted, milles selgitatakse menetlusi raamtingimuste muutumise korral, mis mõjutab lepingu sisu ja oodatavat tulemust (st muutused energiahindades, käitise kasutamise intensiivsuses).
 - Üksikasjalik teave iga lepinguosalise kohustuste ja rikkumise korral kohaldatavate karistuste kohta.
-

XIV LISA

ARUANDLUSE ÜLDRAAMISTIK

1. osa

Aastaaruannete üldraamistik

Artikli 24 lõikes 1 osutatud aastaaruannete alusel jälgitakse lähenemist 2020. aasta riiklikele eesmärkidele. Liikmesriigid tagavad, et aruanded sisaldavad vähemalt järgmist teavet:

a) hinnang eelviimase aasta (aasta X ⁽¹⁾ – 2) järgmiste näitajate kohta:

- i) primaarenergia tarbimine;
- ii) energia lõpptarbimine kokku;
- iii) energia lõpptarbimine sektorite kaupa:
 - tööstus,
 - transport (võimaluse korral reisijate- ja kaubavedu eraldi),
 - kodumajapidamised,
 - teenused;
- iv) kogulisandväärtus sektorite kaupa:
 - tööstus,
 - teenused;
- v) kodumajapidamiste kasutatav sissetulek;
- vi) sisemajanduse koguprodukt (SKP);
- vii) soojuselektrijaama elektritoodang;
- viii) elektri ja soojuse koostootmisjaama elektritoodang;
- ix) soojuselektrijaama soojustoodang;
- x) elektri ja soojuse koostootmisjaama soojustoodang, sealhulgas tööstuslik heitsoojus;
- xi) soojusenergia tootmisel kasutatud kütuse kogus;
- xii) võimaluse korral reisijakilomeetrid (rkm);
- xiii) võimaluse korral tonnikilomeetrid (tkm);
- xiv) transpordikilomeetrid kokku (rkm + tkm), juhul kui punktide xii ja xiii väärtused ei ole kättesaadavad;
- xv) rahvaarv.

Selliste sektorite puhul, kus energiatarbimine jääb stabiilseks või suureneb, analüüsivad liikmesriigid selle põhjusi ja lisavad oma arvamuse hinnangule.

Teine aruanne ja sellele järgnevad aruanded sisaldavad ka punktides b–e kirjeldatud:

- b) eelneval aastal rakendatud peamiste õiguslike ja muude meetmete muudatused, mis aitavad saavutada 2020. aasta riiklike energiatõhususe üldeesmärke;
- c) selliste liikmesriigi keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate hoonete üldpõrandapind, mille kasulik üldpõrandapind on üle 500 m² ning alates 9. juulist 2015 üle 250 m² ning mis selle aasta 1. jaanuaril, millal aruanne tuleb esitada, ei vastanud artikli 5 lõikes 1 osutatud energiatõhususe nõuetele;

⁽¹⁾ X = jooksev aasta.

- d) selliste liikmesriigi keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate köetavate ja/või jahutatavate hoonete üldpõrandapind, mida renoveeriti eelneval aastal, nagu on osutatud artikli 5 lõikes 1, või liikmesriigi keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate asjakohaste hoonete energiatarbimise sääst, nagu on osutatud artikli 5 lõikes 6;
- e) artikli 7 lõikes 1 osutatud riiklike energiatõhususkohustuste süsteemides või artikli 7 lõike 9 kohaldamisel võetud muude meetmetega saavutatud energiasääst.

Esimeses aruandes esitatakse ka artikli 3 lõikes 1 osutatud riiklik eesmärk.

Artikli 24 lõikes 1 osutatud aastaaruannetesse võivad liikmesriigid lisada ka riigi püstitatud lisaeesmärgid. Need võivad eelkõige olla seotud käesoleva lisa punktis a loetletud statistiliste näitajatega või olla kombinatsioon neist, näiteks primaar- või lõppenergiamahukus või sektorite energiamahukus.

2. osa

Riiklike energiatõhususe tegevuskavade üldraamistik

Artikli 24 lõikes 2 osutatud riiklike energiatõhususe tegevuskavadega nähakse ette riiklike energiatõhususstrateegiate väljatöötamise raamistik.

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad olulisi energiatõhususe parandamise meetmeid ja prognoositavat/saavutatud energiasäästu, sealhulgas tarne-, ülekande- ja jaotusvaldkonnas, ning energia lõppkasutust. Liikmesriigid tagavad, et riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad vähemalt järgmist teavet.

1. Eesmärgid ja strateegia

- Artikli 3 lõikega 1 nõutud soovituslikud riiklikud 2020. aasta energiatõhususe eesmärgid;
- direktiivi 2006/32/EÜ artikli 4 lõikes 1 sätestatud riigisisene soovituslik energiasäästu eesmärk;
- muud kehtivad energiatõhususe eesmärgid kogu majanduse või konkreetsete sektorite jaoks.

2. Meetmed ja energiasääst

Riiklikes energiatõhususe tegevuskavades esitatakse teave käesoleva direktiivi põhielementide rakendamiseks vastu võetud või kavandatud meetmete kohta ning nendega seotud energiasäästu kohta.

a) Primaarenergia sääst

Riiklikes energiatõhususe tegevuskavades loetletakse olulised meetmed ja abinõud, mis on võetud primaarenergia säästmiseks kõigis majandussektorites. Iga meetme või meetmete/abinõude paketi puhul esitatakse 2020. aasta eeldatava säästu prognoosid ja aruande esitamise ajaks saavutatud sääst.

Võimaluse korral tuleks esitada teave meetmete muu mõju/kasu kohta (kasvuhoonegaaside vähenemine, parem õhukvaliteet, töökohtade loomine jne) ja rakendamise eelarve.

b) Energia lõppsääst

Esimene ja teine riiklik energiatõhususe tegevuskava peavad sisaldama direktiivi 2006/32/EÜ artikli 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud energiasäästu lõppeesmärkide saavutamise tulemusi. Kui arvutused/prognoosid iga meetmega saavutatud energiasäästu kohta puuduvad, näidatakse, kui palju vähendati (kombineeritud) meetmetega energiatarbimist sektori tasandil.

Lisaks esitatakse esimeses ja teises riiklikus energiatõhususe tegevuskavas energiasäästu arvutamisel kasutatud mõõtmis- ja/või arvutusmetoodika. Kui on kasutatud nn soovituslikku metoodikat,⁽¹⁾ tuleks riiklikus energiatõhususe tegevuskavas sellele viidata.

⁽¹⁾ Soovitus energia lõppkasutuse tõhusust ja energiateenuseid käsitleva direktiivi 2006/32/EÜ kohase mõõtmise ja kontrollimise meetodite kohta.

3. Käesoleva direktiiviga seotud konkreetne teave

3.1. Avaliku sektori asutused (artikkel 5)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad selliste avaliku sektori asutuste loetelu, kes on koostanud artikli 5 lõikega 7 ette nähtud energiatõhususe kava.

3.2. Energiatõhususkohustused (artikkel 7)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad kooskõlas IV lisaga valitud riiklikke koefitsiente.

Esimene riikliku energiatõhususe tegevuskava sisaldab artikli 7 lõikes 1 osutatud riikliku süsteemi või artikli 7 lõike 9 kohaldamisel võetud muude meetmete lühikirjeldust.

3.3. Energiaauditid ja energiajuhtimissüsteemid (artikkel 8)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad järgmist teavet:

- a) eelmise perioodi jooksul tehtud energiaauditite arv;
- b) eelmise perioodi jooksul suurettevõtetes tehtud energiaauditite arv;
- c) liikmesriigi territooriumil asuvate suurettevõtete arv, märkides ära ettevõtted, kelle suhtes kohaldatakse artikli 8 lõiget 5.

3.4. Kütte ja jahutuse tõhususe edendamine (artikkel 14)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad hinnangut artikli 14 lõikes 1 osutatud põhjaliku hinnangu rakendamisel saavutatud edusammude kohta.

3.5. Energia ülekanne ja jaotus (artikkel 15)

Esimene riiklik energiatõhususe tegevuskava ja iga järgmine kümne aasta tagant esitatav aruanne sisaldab artikli 15 lõikes 2 osutatud gaasi- ja elektriinfrastruktuuri energiatõhususe potentsiaali käsitlevaid hinnanguid ning selle potentsiaali kasutamiseks võetud meetmeid ja tehtud investeeringuid.

3.6. Liikmesriigid annavad oma riiklikus energiatõhususe tegevuskavas aru meetmetest, mis on võetud, et võimaldada ja arendada artiklis 15 osutatud nõudlusele reageerimist.

3.7. Kvalifitseerimis-, akrediteerimis- ja sertifitseerimissüsteemide kättesaadavus (artikkel 16)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad teavet energiateenuseosutajate, energiaauditite ja energiatõhususe parandamise meetmete pakujate jaoks kättesaadavate kvalifitseerimis-, akrediteerimis- ja sertifitseerimissüsteemide või samaväärsete kvalifitseerimissüsteemide kohta.

3.8. Energiateenused (artikkel 18)

Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad sisaldavad hüperlinki veebisaidile, millel on tehtud kättesaadavaks artikli 18 lõike 1 punktis c osutatud energiateenuseosutajate loetelu või liides.

3.9. Muud energiatõhususe edendamise meetmed (artikkel 19)

Esimene riiklik energiatõhususe tegevuskava sisaldab artikli 19 lõikes 1 osutatud meetmete loetelu.

XV LISA

Vastavustabel

Direktiiv 2004/8/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikli 1 lõige 1
Artikkel 2	Artikli 1 lõige 1
Artikli 3 punkt a	Artikli 2 punkt 30
Artikli 3 punkt b	Artikli 2 punkt 32
Artikli 3 punkt c	Artikli 2 punkt 31
Artikli 3 punkt d	Artikli 2 punkt 33
Artikli 3 punktid e ja f	—
Artikli 3 punkt g	Artikli 2 punkt 35
Artikli 3 punkt h	—
Artikli 3 punkt i	Artikli 2 punkt 34
Artikli 3 punkt j	—
Artikli 3 punkt k	Artikli 2 punkt 36
Artikli 3 punkt l	Artikli 2 punkt 37
Artikli 3 punkt m	Artikli 2 punkt 39
Artikli 3 punkt n	Artikli 2 punkt 38
Artikli 3 punkt o	—
—	Artikli 2 punktid 40, 41, 42, 43 ja 44
Artikli 4 lõige 1	II lisa punkti f esimene alapunkt
Artikli 4 lõige 2	Artikli 14 lõike 10 teine lõik
Artikli 4 lõige 3	—
Artikkel 5	Artikli 14 lõike 10 esimene lõik ja X lisa
Artikkel 6	Artikli 14 lõiked 1 ja 3, VIII ja IX lisa
Artikli 7 lõige 1	Artikli 14 lõige 11
Artikli 7 lõiked 2 ja 3	—
Artikkel 8	Artikli 15 lõige 5
—	Artikli 15 lõiked 6, 7, 8 ja 9
Artikkel 9	—
Artikli 10 lõiked 1 ja 2	Artikli 14 lõige 1, artikli 24 lõige 2, XIV lisa 2. osa

Direktiiv 2004/8/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 10 lõige 3	Artikli 24 lõige 6
Artikkel 11	Artikli 24 lõige 3
—	Artikli 24 lõige 5
Artikli 12 lõiked 1 ja 3	—
Artikli 12 lõige 2	II lisa punkt c
Artikkel 13	Artikli 22 lõige 2
Artikkel 14	—
Artikkel 15	Artikkel 28
Artikkel 16	—
Artikkel 17	Artikkel 29
Artikkel 18	Artikkel 30
I lisa	I lisa II osa
II lisa	I lisa I osa ja II osa viimane lõik
III lisa	II lisa
IV lisa	VIII lisa
—	IX lisa
Direktiiv 2006/32/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikli 1 lõige 1
Artikkel 2	Artikli 1 lõige 1
Artikli 3 punkt a	Artikli 2 punkt 1
Artikli 3 punkt b	Artikli 2 punkt 4
Artikli 3 punkt c	Artikli 2 punkt 6
Artikli 3 punkt d	Artikli 2 punkt 5
—	Artikli 2 punktid 2 ja 3
Artikli 3 punkt e	Artikli 2 punkt 7
Artikli 3 punktid f, g, h ja i	—
—	Artikli 2 punktid 8–19
Artikli 3 punkt j	Artikli 2 punkt 27
—	Artikli 2 punkt 28
Artikli 3 punkt k	—
Artikli 3 punkt l	Artikli 2 punkt 25

Direktiiv 2006/32/EÜ	Käesolev direktiiv
—	Artikli 2 punkt 26
Artikli 3 punkt m	—
Artikli 3 punkt n	Artikli 2 punkt 23
Artikli 3 punkt o	Artikli 2 punkt 20
Artikli 3 punkt p	Artikli 2 punkt 21
Artikli 3 punkt q	Artikli 2 punkt 22
Artikli 3 punktid r ja s	—
—	Artikli 2 punktid 24, 29, 44 ja 45
—	Artikkel 3
—	Artikkel 4
Artikkel 4	—
Artikkel 5	Artikkel 5, artikkel 6
Artikli 6 lõike 1 punkt a	Artikli 7 lõike 8 punktid a ja b
Artikli 6 lõike 1 punkt b	Artikli 18 lõige 3
Artikli 6 lõige 2	Artikli 7 lõiked 1, 5, 6, 7, 9, 10, 11 ja 12
—	Artikli 7 lõiked 2 ja 3
Artikli 6 lõige 3	Artikli 18 lõike 2 punktid b ja c
Artikli 6 lõige 5	—
Artikkel 7	Artikkel 17
Artikkel 8	Artikli 16 lõige 1
—	Artikli 16 lõiked 2 ja 3
Artikli 9 lõige 1	Artikkel 19
Artikli 9 lõige 2	Artikli 18 lõike 1 punkti d alapunkt i
—	Artikli 18 lõike 1 punktid a, b, c, punkti d alapunkt ii ja punkt e
Artikli 10 lõige 1	Artikli 15 lõige 4
Artikli 10 lõige 2	Artikli 15 lõige 3
—	Artikli 15 lõiked 7, 8 ja 9
Artikkel 11	Artikkel 20
Artikli 12 lõige 1	Artikli 8 lõige 1
Artikli 12 lõige 2	—
—	Artikli 8 lõiked 2, 3, 4, 5, 6 ja 7

Direktiiv 2006/32/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 12 lõige 3	—
Artikli 13 lõige 1	Artikkel 9
Artikli 13 lõige 2	Artikkel 10 ja VII lisa punkt 1.1
Artikli 13 lõige 3	VII lisa punktid 1.2 ja 1.3
—	Artikkel 11
—	Artikkel 12
—	Artikkel 13
—	Artikli 15 lõiked 1 ja 2
—	Artikli 18 lõike 2 punktid a ja d
—	Artikkel 21
Artikli 14 lõiked 1 ja 2	Artikli 24 lõiked 1 ja 2
Artikli 14 lõige 3	—
Artikli 14 lõiked 4 ja 5	Artikli 24 lõige 3
—	Artikli 24 lõige 4 ning lõiked 7–11
—	Artikli 22 lõige 1
Artikli 15 lõige 1	Artikli 22 lõige 2
Artikli 15 lõiked 2, 3 ja 4	—
—	Artikkel 23
—	Artikkel 25
Artikkel 16	Artikkel 26
Artikkel 17	Artikkel 27
Artikkel 18	Artikkel 28
Artikkel 19	Artikkel 29
Artikkel 20	Artikkel 30
I lisa	—
II lisa	IV lisa
III lisa	—
IV lisa	—
V lisa	—

Direktiiv 2006/32/EÜ	Käesolev direktiiv
VI lisa	III lisa
—	V lisa
—	VI lisa
—	VII lisa
—	XI lisa
—	XII lisa
—	XIII lisa
—	XIV lisa
—	XV lisa

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2012/29/EL,

25. oktoober 2012,

millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Liit on seadnud eesmärgiks säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, mille nurgakivi on tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavate kohtuotsuste vastastikune tunnustamine.

(2) Liit on pühendunud kuriteoohvrite kaitsele ja sellealaste miinimumnõuete kehtestamisele ning nõukogu on võtnud vastu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses) ⁽⁴⁾. Euroopa Ülemkogu 10.-11. detsembri 2009. aasta kohtumisel vastu võetud Stockholmi programmis (Stockholmi programm – avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitse) ⁽⁵⁾ on komisjonil ja liikmesriikidel palutud uurida, kuidas täiustada kuriteoohvrite kaitset käsitlevaid õigusakte ja asjaomaseid praktilisi toetusmeetmeid, pöörates erilist tähelepanu kõigile ohvritele, sealhulgas prioriteedina terrorismiohvritele, ning toetades ja tunnustades neid.

(3) Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 82 lõikes 2 nähakse ette liikmesriikides kohaldatavate miinimumeeskirjade kehtestamine, et hõlbustada kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikust tunnustamist ning politsei- ja õiguskooostööd piiriülese mõõtmega kriminaalasjades, eelkõige seoses kuriteoohvrite õigustega.

(4) Nõukogu märkis oma 10. juuni 2011. aasta resolutsioonis, milles käsitletakse tegevuskava ohvrite õiguste tugevdamiseks ja kaitseks, eriti kriminaalmenetluses ⁽⁶⁾ („Budapesti tegevuskava”), et liidu tasandil tuleks võtta meetmeid kuriteoohvrite õiguste tõhustamiseks ning nende toetamiseks ja kaitseks. Selleks, ja kooskõlas nimetatud resolutsiooniga, soovitakse käesoleva direktiiviga muuta ja täiendada raamotsuses 2001/220/JSK sätestatud põhimõtteid ning edendada oluliselt ohvrite kaitset kogu liidus, eelkõige kriminaalmenetluse raames.

(5) Euroopa Parlamendi 26. novembri 2009. aasta resolutsioonis naistevastase vägivalla kaotamise kohta ⁽⁷⁾ kutsutakse liikmesriike üles täiustama naistevastase vägivalla kõigi vormide vastu võitlemist käsitlevaid õigusakte ja tegevuspõhimõtteid ning võitlema naistevastase vägivalla põhjustega, eelkõige ennetusmeetmete kaudu, ning kutsutakse liitu üles tagama kõigile vägivalla ohvritele õigust abile ja toetusele.

(6) Oma 5. aprilli 2011. aasta resolutsioonis naistevastase vägivalla vastu võitlemise ELi uue poliitilise raamistiku prioriteetide ja põhijoonte kohta ⁽⁸⁾ on Euroopa Parlament esitanud strateegia naistevastase vägivalla, koduvägivalla ja naiste suguelundite moonutamise vastu võitlemise kohta soolise vägivalla vastaste tulevaste kriminaalõiguse valdkonna õigusaktide alusena, sealhulgas raamistik naistevastase vägivalla vastu võitlemiseks (poliitika, ennetamine, kaitse, süüdistuse esitamine, abistamine ja partnerlus), millele peab järgnema liidu tegevuskava. Rahvusvaheline reguleerimine selles valdkonnas hõlmab ÜRO 18. detsembril 1979. aastal vastu võetud konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW), CEDAW komitee soovitusi ja otsuseid ning 7. aprillil 2011 vastu võetud Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja sellega võitlemise konventsiooni.

⁽¹⁾ ELT C 43, 15.2.2012, lk 39.

⁽²⁾ ELT C 113, 18.4.2012, lk 56.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 12. septembri 2012. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 4. oktoobri 2012. aasta otsus.

⁽⁴⁾ EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

⁽⁵⁾ ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

⁽⁶⁾ ELT C 187, 28.6.2011, lk 1.

⁽⁷⁾ ELT C 285 E, 21.10.2010, lk 53.

⁽⁸⁾ ELT C 269 E, 2.10.2012, lk 26.

- (7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiviga 2011/99/EL (Euroopa lähenemiskeelu kohta) ⁽¹⁾ kehtestatakse mehhanism kaitsemeetmete vastastikuseks tunnustamiseks liikmesriikidevahelistes kriminaalasjades. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiivis 2011/36/EL (milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset) ⁽²⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivis 2011/93/EL (mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) ⁽³⁾ käsitletakse muu hulgas inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise, ärakasutamise ja lasteporno ohvrite teatud kategooriate erilisi vajadusi.
- (8) Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuses 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta ⁽⁴⁾ tunnustatakse, et terrorism on liidu aluspõhimõtete, sealhulgas demokraatia põhimõtte üks tõsisemaid rikkumisi, ning kinnitatakse, et muu hulgas kujutab see endast ohtu inimõiguste vaba kasutamise põhimõtetele.
- (9) Kuritegu on tegu, millega rikutakse nii ühiskondlikke norme kui ka kuriteoohvri kui üksikisiku õigusi. Seetõttu tuleks kuriteoohvreid tunnustada ja kohelda austavalt, diskreetselt ning professionaalselt, ühelgi moel rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste eripärade, keeleoskuse, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varandusliku seisu, sünnipära, puude, vanuse, soo, soolise eneseväljenduse, soolise identiteedi, seksuaalse sättumuse, elaniku staatuse või tervisliku seisundi alusel diskrimineerimata. Kõigis kokkupuudetes kriminaalmenetluse raames tegutseva pädeva asutusega ja ohvritega kokku puutuvate talitustega, nagu ohvriabiteenuste ja lepitava õigusemõistmise teenuste osutajatega, tuleks võtta arvesse kuriteoohvrite individuaalset olukorda ja esmavajadusi, vanust, sugu, võimalikku puuet ja küpsust, austades samas täielikult nende füüsilist, vaimset ja moraalselt puutumatust. Kuriteoohvreid tuleks kaitsta uuesti ja korduvalt ohvriks langemise ja hirmutamise ning kättemaksu eest, neile tuleks kuriteost taastumise hõlbustamiseks osutada asjakohaseid abiteenuseid ning neile tuleks tagada õiguskaitses kättesaadavus piisaval tasemel.
- (10) Käesolevas direktiivis ei käsitleta kuriteoohvrite liikmesriikide territooriumil elamise tingimusi. Liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed selleks, et tagada, et käesolevas direktiivis sätestatud õigusi ei muudeta sõltuvaks ohvri elaniku staatusest nende territooriumil ega ohvri kodakondsusest või rahvusest. Vastupidi, kuriteost teatamine ja kriminaalmenetluses osalemine ei anna mingeid õigusi seoses ohvri elanikustaatusesega.
- (11) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnõuded. Liikmesriigid võivad käesolevas direktiivis sätestatud õigusi laiendada, et tagada kaitse kõrgem tase.
- (12) Käesolevas direktiivis sätestatud õigustega ei piirata kurjategija õigusi. Mõiste „kurjategija” osutab isikule, kes on kuriteos süüdi mõistetud. Samas osutab see käesoleva direktiivi tähenduses ka kahtlusalusele või süüdistatavale enne süü omaksvõtmist või süüdimõistmist, piiramata seejuures süütuse presumptsiooni kohaldamist.
- (13) Käesolevat direktiivi kohaldatakse liidus toime pandud kuritegude suhtes ning liidus toimuvate kriminaalmenetluste suhtes. Sellega antakse õigused üksnes selliste väljaspool liidu territooriumi toime pandud kuritegude ohvritele, mis on seotud liidus toimuva kriminaalmenetlusega. Väljaspool liitu asuvatele pädevatele asutustele, näiteks saatkondadele, esitatud kaebused ei too kaasa käesolevas direktiivis sätestatud kohustusi.
- (14) Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleb esikohale seada lapse huvid, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja 20. novembril 1989. aastal vastu võetud ÜRO lapse õiguste konventsioonis. Laps ohvreid tuleks käsitleda ja kohelda kui käesolevas direktiivis sätestatud õiguste täieõiguslikke omanikke ning neil peaks olema õigus teostada neid õigusi nii, et võetaks arvesse nende võimet kujundada oma arvamusi.
- (15) Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaksid liikmesriigid tagama, et puudega ohvrid saaksid täielikult teostada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi võrdsel alusel teistega, hõlbustades sealhulgas juurdepääsu valdustele, kus toimub kriminaalmenetlus, ning juurdepääsu teabele.
- (16) Terrorismiohvid on langenud selliste rünnakute ohvriks, mille lõppeesmärk on kahjustada ühiskonda. Seega võivad nad vajada erilist tähelepanu, tuge ja kaitset seoses nende vastu sooritatud kuriteo eripäraga. Terrorismiohvid võivad saada olulist üldsuse tähelepanu ning vajavad tihti peale sotsiaalset tunnustust ja austavat kohtlemist ühiskonna poolt. Liikmesriigid peaksid seega pöörama terrorismiohvrite vajadustele erilist tähelepanu ning püüdma kaitsta nende väärikust ja turvalisust.

⁽¹⁾ ELT L 338, 21.12.2011, lk 2.

⁽²⁾ ELT L 101, 15.4.2011, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 335, 17.12.2011, lk 1.

⁽⁴⁾ ELT L 164, 22.6.2002, lk 3.

- (17) Vägivald, mis on suunatud isiku vastu tema soo, soolise identiteedi või soolise väljendumise tõttu või mis mõjutab ebaproportsionaalselt teatud soost isikuid, loetakse sooliseks vägivallaks. Selle tulemusel võib ohver kannatada füüsilist, seksuaalset, emotsionaalset või psühholoogilist kahju või kanda majanduslikku kahju. Soolist vägivald loetakse diskrimineerimise vormiks ja ohvri põhivabaduste rikkumiseks ning see hõlmab vägivaldal lähisuhtes, seksuaalvägivaldal (sh vägistamine, seksuaalne väärkohtlemine ja ahistamine), inimkaubandust, orjust ning mitmesuguseid kahjulikke tavaid, nagu sundabielud, naiste suguelundite moonutamine ning n-ö aukuriteod. Soolise vägivalla ohvritest naised ja nende lapsed vajavad tihti erilist tuge ja kaitset seoses uue või korduva ohvriks langemise suure ohuga või sellise vägivallaga seotud hirmutamise või kätemaksmisega.
- (18) Kui vägivald ilmneb lähisuhtes, paneb vägivallateo toime isik, kes on ohvri praegune või endine abikaasa, partner või muu pereliige, sõltumata sellest, kas kurjategija on või on olnud ohvriga samas leibkonnas. Selline vägivald võib hõlmata füüsilist, seksuaalset, psühholoogilist või majanduslikku vägivaldal ja võib põhjustada füüsilist, vaimset või emotsionaalset kahju või majanduslikku kahju. Vägivald lähisuhtes on tõsine ja tihti varjatud sotsiaalne probleem, mis võib põhjustada tõsiste tagajärgedega süstemaatilisi psühholoogilisi ja füüsilisi traumasid, sest kurjategija on isik, keda ohver peaks saama usaldada. Lähisuhtes toime pandud vägivalla ohvrid võivad seega vajada erilisi kaitsemeetmeid. Seda liiki vägivald mõjutab naisi ebaproportsionaalselt ning olukord võib olla raskem, kui naine on kurjategijast majanduskult, sotsiaalselt või elamisõigusega seoses sõltuv.
- (19) Isikut tuleks käsitleda kuriteoohvrina sõltumata sellest, kas kurjategija on kindlaks tehtud, vahistatud, kohtu alla antud või süüdi mõistetud, ja sõltumata sellest, kas nende vahel on perekondlikud suhted või mitte. On võimalik, et kuriteo tagajärjel on kannatada saanud ka kuriteoohvri pereliikmed. Eelkõige võivad kuriteo tagajärjel kannatada sellise isiku pereliikmed, kelle surma kuritegu otseselt põhjustas. Käesoleva direktiiviga sätestatud kaitse peaks seetõttu laienema ka sellistele pereliikmetele, kes on kaudsed kuriteoohvrid. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada kord, millega piiratakse nende pereliikmete arvu, kellele võivad laieneda käesoleva direktiiviga sätestatud õigused. Lapse puhul peaks lapsel endal või last esindaval vanemliku vastutuse kandjal olema lubatud teostada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, välja arvatud juhul, kui see ei vasta lapse parimatele huvidele. Käesolev direktiiv ei piira mingite selliste liikmesriigisisesete haldusmenetluste või toimingute kasutamist, millele kinnitatakse, et isik on kuriteoohver.
- (20) Kuriteoohvrite roll kriminaalõigussüsteemis ning nende võimalus aktiivselt kriminaalmenetluses osaleda on liikmesriigiti erinev ja sõltub riiklikust süsteemist ning on tingitud ühest või mitmest järgmisest kriteeriumist: kas riigi õigussüsteemis on sätestatud ohvri õiguslik staatus kriminaalmenetluses osalisena; kas ohvriks on seadusjärgne kohustus kriminaalmenetluses aktiivselt osaleda, näiteks tunnistajana, ja/või kas kuriteoohvril on liikmesriigi õiguse alusel seadusjärgne õigus võtta aktiivselt osa kriminaalmenetlusest ja ta püüab seda teha, kui liikmesriigi õigussüsteemis ei ole sätestatud õiguslikku staatust kriminaalmenetluses osalisena. Liikmesriigid peaksid kindlaks määrama, millised neist olukordadest määravad kindlaks käesolevas direktiivis sätestatud õiguste kohaldamisala juhul, kui viidatakse ohvri rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis.
- (21) Kui pädevad asutused ning ohvriabi- ja lepitava õigusemõistmise teenuste osutajad annavad kuriteoohvrile teavet või nõustavad teda, tuleks teavet võimaluse korral esitada erinevate meediavormide vahendusel ohvrile arusaadaval viisil. Teavet ja nõu tuleks anda lihtsas ja arusaadavas sõnastuses. Samuti tuleks tagada, et kriminaalmenetluse käigus saadakse ohvrile aru. Sellega seoses tuleks arvesse võtta, mis tasemel kuriteoohver valdab keelt, milles talle teavet antakse, tema vanust, küpsust, vaimseid ja emotsionaalseid võimeid, kirjaoskuse taset ja võimalikku vaimu- või füüsilist puuet. Eriliselt tuleks arvesse võtta selliseid raskusi arusaamisel või suhtlemisel, mis võivad olla seotud mingi puudega, näiteks kuulmis- või kõnefunktsioonidega. Samuti tuleks kriminaalmenetluse käigus arvesse võtta võimalikku asjaolu, et kuriteoohvri võime teavet edastada on piiratud.
- (22) Kaebuse esitamise hetke tuleks käesolevas direktiivis lugeda kriminaalmenetluse osaks. See peaks hõlmama ka olukordi, kus asutused alustavad ohvri suhtes toime pandud kuriteo tõttu *ex officio* kriminaalmenetlusi.
- (23) Teavet kulude hüvitamise kohta peaks pärast esimest kokkupuudet pädeva asutusega andma näiteks kulude hüvitamist käsitleval teabelehel, millel kirjeldatakse põhitähtsusi. Liikmesriigid ei peaks olema kohustatud kriminaalmenetluse nii varajases etapis otsustama selle üle, kas kõnealune ohver vastab kulude hüvitamise tingimustele.

- (24) Kuriteost teatades peaksid ohvrid saama oma kaebuse kohta politseilt kirjaliku kinnituse, millele on märgitud kuriteo põhielemendid, nagu kuriteo liik, aeg ja koht, ning kuriteoga põhjustatud mis tahes kahju. See kinnitus peaks sisaldama toimiku numbrit ning kuriteost teatamise aega ja kohta, et seda saaks kasutada tõendina kuriteost teatamise kohta, näiteks seoses kindlustusnõuetega.
- (25) Ilma et see piiraks aegumistähtaegu käsitlevate eeskirjade kohaldamist, ei peaks kuriteost teatamisel toimuvad viivitused kättemaksu-, alandamis- või häbimärgistamishirmu tõttu põhjustama ohvri kaebuse vastuvõtmisest keeldumist.
- (26) Kuriteoohvrile antav teave peaks olema piisavalt üksikasjalik tagamaks, et ohvrisse suhtutakse austusega, ning võimaldamaks tal teha teadlikke otsuseid kriminaalmenetluses osalemise kohta. Seetõttu on kuriteoohvri jaoks eriti oluline teave menetluse hetkeseisu kohta. Samuti on oluline teave, millele tuginedes saab kuriteoohver otsustada, kas taotleda kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamist. Kui teisiti ei taotle, peaks olema võimalik anda ohvrile teavet suuliselt või kirjalikult, sealhulgas elektrooniliste vahendite abil.
- (27) Ohvrile antav teave tuleks edastada ohvri poolt pädevale asutusele antud viimasele teadaolevale postiaadressile või elektroonilistele kontaktandmetele. Erandjuhtudel, näiteks seoses asjaga seotud ohvrite suure arvuga, peaks olema võimalik anda teavet pressis, pädeva asutuse ametliku veebilehekülje või muu samalaadse teabekanali kaudu.
- (28) Liikmesriikidel ei peaks olema teabe andmise kohustust, kui selle teabe avaldamine võiks mõjutada kohtuasja nõuetekohast menetlemist või kahjustaks kohtuasja menetlemist või isiku huve, kui nad leiavad, et see on vastuolus nende oluliste julgeolekuhuvidega.
- (29) Asjaomased pädevad asutused peaksid tagama, et ohvrid saavad ajakohastatud kontaktandmed teabevahetuseks oma kohtuasja teemal, välja arvatud juhul, kui ohver on avaldanud soovi sellist teavet mitte saada.
- (30) Viidet „otsusele” seoses õigusega saada teavet ning kirjalikku ja suulist tõlget tuleks käsitada vaid viitena süü tuvastamisele või kriminaalmenetluse lõpetamisele muul viisil. Sellise otsuse põhjendused tuleks kuriteoohvrile edastada kõnealust otsust sisaldava dokumendi koopiana või põhjenduste lühikokkuvõtteks.
- (31) Õigus saada teavet ohvri suhtes toime pandud kuriteo kohta esitatud kaebusest tuleneva kohtuistungis toimumise aja ja koha kohta peaks kehtima ka teabele kohtuasjas tehtud otsuse edasikaebamisega seotud kohtuistungis toimumise aja ja koha kohta.
- (32) Kuriteoohvrile tuleks taotluse korral anda konkreetset teavet kurjategija vabastamise või põgenemise kohta vähemalt neil juhtudel, kui esineb kuriteoohvrile kahju tekitamise oht või kui kuriteoohvrile kahju tekitamise oht on kindlaks tehtud, välja arvatud juhul, kui on kindlaks tehtud oht, et selle teabe edastamine tekitaks kahju kurjategijale. Kui on kindlaks tehtud oht, et teatamise tulemusel tekitatakse kurjategijale kahju, peaks pädev asutus asjakohaseid toiminguid kindlaks määrares arvesse võtma kõiki teisi riske. Viide ohvrile kahju tekitamise kindlakstehtud ohule peaks hõlmama selliseid asjaolusid nagu kuriteo laad või raskusaste ja kättemaksu oht. Seetõttu ei tuleks seda kohaldada nende olukordade suhtes, kus on toimunud pisikuriteod ning ohvrile kahju tekitamise risk on väike.
- (33) Ohvrid peaksid saama teavet õiguse kohta otsus kurjategija vabastada edasi kaevata, kui selline õigus on liikmesriigi õiguses olemas.
- (34) Õigusemõistmine ei saa olla tõhus, kui kuriteoohver ei saa selgitada tema suhtes toime pandud kuriteo asjaolusid ega pädevale asutusele arusaadaval viisil tõendeid esitada. Sama oluline on tagada, et kuriteoohvrises suhtutakse austusega ja et tal on võimalik oma õigusi teostada. Seetõttu tuleks kuriteoohvri ülekuulamisel ja selleks, et võimaldada tema aktiivset osavõttu kohtuistungist, tagada alati tasuta suuline tõlge vastavalt kuriteoohvri rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis. Kriminaalmenetluse muudes aspektides võib vajadus suulise ja kirjaliku tõlke järele varieeruda sõltuvalt konkreetsetest küsimustest, kuriteoohvri rollist asjaomases kriminaalõigussüsteemis ja sellest, mil määral ta kriminaalmenetluses osaleb ja millised erioigused tal on. Sellistel juhtudel tuleb suuline ja kirjalik tõlge tagada ainult ulatuses, mis on vajalik kuriteoohvrile tema õiguste teostamiseks.

- (35) Ohvri peaks olema võimalus vaidlustada liikmesriigi menetlusõiguse kohaselt otsus, mille kohaselt ei ole suuline või kirjalik tõlge vajalik. See õigus ei tähenda, et liikmesriigid oleksid kohustatud looma eraldi mehhanismi või kaebuste esitamise menetluse, mille kaudu sellist otsust võib edasi kaevata, ja see ei peaks tarbetult kriminaalmenetlust pikendama. Otsuse kehtiva riikliku menetluse kohasest sisemisest läbivaatamisest peaks piisama.
- (36) Asjaolu, et ohver räägib ainult vähe levinud keelt, ei peaks iseenesest olema aluseks otsusele, et suuline või kirjalik tõlge pikendaks tarbetult kriminaalmenetlust.
- (37) Abiteenused peaksid olema kättesaadavad alates hetkest, mil pädevad asutused ohvrist teada saavad, ja kogu kriminaalmenetluse kestel ning asjakohase ajavahemiku jooksul pärast menetlust vastavalt ohvri vajadustele ja käesolevas direktiivis sätestatud õigustele. Ohvriabiteenuseid tuleks osutada eri viisidel, ilma ülemääraste formaalsusteta ja piisavalt suure piirkonnas üle liikmesriigi, et kõigil kuriteoohvritel oleks teenustele juurdepääs. Ohvrid, kes on kannatanud olulist kahju seoses kuriteo raskusega, võivad vajada spetsialiseeritud abiteenuseid.
- (38) Eriti haavatavad isikud või need, kes leiavad ennast olukorrast, kus neil on eriti suur risk kahju kanda, näiteks isikud, kes kannatavad lähisuhetes korduvat vägivalda, soolise vägivalda ohvrid või isikud, kes langevad muud liiki kuritegude ohvriks liikmesriigis, kus nad ei ole kodanikud ega elanikud, peaksid saama spetsialisti abi ja õiguskaitset. Spetsialisti abiteenused peaksid põhinema ühtsel ja suunatud lähenemisviisil, milles tuleks eelkõige arvesse võtta ohvrite erivajadusi, kuriteo tagajärjel kannatatud kahju raskust, samuti suhet ohvrite, kurjategijate, laste ja nende laiema sotsiaalse keskkonna vahel. Ohvri jaoks kuriteo tagajärjel saadud võimalikust kahjust ja traumast taastumise ning nende ületamise toetamisel olulist rolli mängivate talituste ja nende personali peamine ülesanne peaks olema ohvrite teavitamine nende käesolevas direktiivis sätestatud õigustest, et nad saaksid teha otsuseid toetavas keskkonnas, kus neid koheldakse väärilt, austavalt ja peenetundeliselt. Selliste spetsialisti abiteenuste poolt pakutava abi liigid võivad hõlmata varjupaiga või turvalise eluaseme pakkumist, kiireloomulise meditsiiniabi pakkumist, suunamist meditsiinilisele ja kohtumeditiinilisele läbivaatusele tõendite saamiseks vägistamise ja seksuaalse väärkohtlemise korral, lühi- ja pikaajalist psühholoogilist nõustamist, traumaabi, õigusnõustamist, õiguslast kaitset ning eriteenuseid lastele kui otsestele või kaudsetele ohvritele.
- (39) Ohvriabiteenistustelt ei saa nõuda, et nad pakuksid ise laiaulatuslikke spetsiaalseid ja professionaalseid erialaseid teenuseid. Vajaduse korral peaksid ohvriabiteenistused toetama ohvrid olemasolevate professionaalsete abiteenuste pakujate (näiteks psühholoogide) poole pöördumisel.
- (40) Kuigi abiteenuste osutamine ei tohiks sõltuda sellest, kas kuriteoohver esitab kuriteokaebuse pädevale asutusele, nagu politsei, on sellistel asutustel tihti parimad võimalused teavitada kuriteoohvrid abiteenuste olemasolust. Seetõttu soovitatakse liikmesriikidel luua sobivad tingimused kuriteoohvrite suunamiseks ohvriabiteenuste osutajate juurde, tagades muu hulgas, et võimalik oleks järgida andmekaitseõudeid ja et neid järgitakse. Korduvat suunamist tuleks vältida.
- (41) Kuriteoohvrite õigust anda selgitusi tuleks pidada tagatuks ka juhul, kui nad võivad anda ütlusi või selgitusi kirjalikus vormis.
- (42) Lapsohvri õigust anda kriminaalmenetluses ütlusi ei tohiks välistada vaid selle põhjal, et ohver on laps, või ohvri vanuse põhjal.
- (43) Õigust taotleda kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamist tuleks pidada viitavaks otsustele, mille on teinud prokurörid, uurimist teostavad kohtunikud või õiguskaitseasutused, näiteks politseiametnikud, kuid mitte kohtute poolt tehtud otsuste suhtes. Kui kriminaal- asja menetlemisest loobumise otsus vaadatakse läbi, peaks otsuse läbi vaatama alge otsuse teinud isikust või asutusest erinev isik või asutus, välja arvatud juhul, kui esialgse kriminaalmenetlusest loobumise otsuse tegi kõrgeim prokuratuuriasutus, kelle otsus ei kuulu läbivaatamisele; sel juhul võib läbivaatajaks olla seesama asutus. Õigus taotleda kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamist ei puuduta erimenetlusi, nagu menetlused parlamendi- või valitsuseliikmete vastu seoses nende ametiseisundi kasutamisega.

- (44) Kriminaalmenetluse lõpetamise otsus peaks hõlmama olukordi, kus prokurör otsustab süüdistusest loobuda või menetlust mitte jätkata.
- (45) Prokuröri otsus, mille tulemuseks on asja kohtuväline lahendamine ja mis seega kriminaalmenetluse lõpetab, välistab kuriteoohvri õiguse taotleda kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamist üksnes juhul, kui sellise lahendiga kehtestatakse hoiatus või kohustus.
- (46) Lepitava õigusemõistmise teenused, nagu lepitus ohvri ja kurjategija vahel, pere ja lähikondlaste nõustamine ja kogukondlik karistuse määramine, võivad olla kuriteoohvrile suureks abiks, kuid selliste teenuste osutamisel on vaja kaitsemeetmeid, et ära hoida uut või korduvat ohvriks langemist ja hirmutamist. Selliste teenuste osutamisel tuleks eelkõige arvesse võtta kuriteoohvri huve ja vajadusi, leevendada talle osaks saanud kahju ja vältida edasise kahju tekkimist. Asja suunamisel lepitava õigusemõistmise teenuse juurde ja lepitava õigusemõistmise menetluse läbiviimisel tuleks arvesse võtta selliseid asjaolusid nagu kuriteo laad ja raskus, järgnenud trauma raskus, ohvri füüsilise, seksuaalse või psühholoogilise puutumatuse korduv rikkumine, jõudude ebavõrdsus kuriteoohvri ja kurjategija vahel, kuriteoohvri vanus, küpsus ja vaimsed võimed, mis võivad piirata või vähendada tema võimet teadlikult otsustada ja võivad osutada takistuseks tema jaoks positiivse tulemuse saavutamisel. Lepitava õigusemõistmise menetlus peaks üldiselt jääma konfidentsiaalseks, välja arvatud juhul, kui pooled teistsiti kokku lepipidavad, või juhul, kui see on liikmesriigi õigusaktide kohaselt vajalik ülekaaluka avaliku huvi tõttu. Teatavad tegurid, nagu lepitava õigusemõistmise protsessi jooksul tehtud ähvardused või sooritatud mis tahes vägivaldteod, võidakse avaliku huvi tõttu tunnistada avalikustamist vajavateks.
- (47) Kuriteoohvritel ei peaks kriminaalmenetluses osalemisega seoses kulusid tekkima. Liikmesriigid peaksid olema kohustatud hüvitama üksnes kuriteoohvri vajalikud kulused, mis kaasnesid nende kriminaalmenetluses osalemisega, kuid neil ei peaks olema kohustust hüvitada kuriteoohvrite õiguskulusid. Liikmesriikidel peaks olema võimalik määrata liikmesriigi õigusega kindlaks kulude hüvitamise tingimused, nagu hüvitise nõudmise tähtpäevad, päevarahade ja reisikulude standardmäärad ning saamata jäänud tulude hüvitamise maksimumsummad ühe päeva kohta. Õigust saada kriminaalmenetluses kulude eest hüvitist ei tohiks seostada olukorraga, kus kuriteoohver teeb kuriteo kohta avalduse. Kulud tuleks katta üksnes selles ulatuses, mis on seotud kuriteoohvri kohustusega või pädevate asutuste poolt talle esitatud nõudega kriminaalmenetluses isiklikult ja aktiivselt osaleda.
- (48) Vara, mida saab tagastada ja mis on kriminaalmenetluse käigus arestitud, tuleks kuriteoohvrile tagastada võimalikult kiiresti, välja arvatud erakorraliste asjaolude puhul, nagu omandiõiguse vaidlustamine, ebaseaduslik valdus või ebaseaduslik vara. Õigus vara tagastamisele ei tohiks piirata selle õiguspärast kinnipidamist muude menetlustoimingute läbiviimise eesmärgil.
- (49) Õigust kurjategijalt hüvitise saamise otsusele ja asjakohast kohaldatavat menetlust tuleks kohaldada ka ohvrite puhul, kes elavad muus liikmesriigis kui liikmesriik, kus kuritegu toime pandi.
- (50) Käesolevas direktiivis sätestatud kaebuste edastamise kohustus ei tohiks mõjutada liikmesriikide pädevust menetlust algatada ning see ei piira nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsuses 2009/948/JSK (kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses) ⁽¹⁾ sätestatud kohtualluvuse kollisiooninormide kohaldamist, sealhulgas teabe vahetamise kohta.
- (51) Kui ohver on lahkunud kuriteo toime panemise liikmesriigist, ei peaks see liikmesriik enam olema kohustatud pakkuma abi, tuge ja kaitset, välja arvatud seoses sellega, mis on otseselt seotud selle riigi poolt kõnealuse kuriteo suhtes läbi viidava kriminaalmenetlusega, nagu erikaitsemeetmed kohtumenetluse ajal. Ohvri elukohaliikmesriik peaks pakkuma abi, tuge ja kaitset, mida ohver vajab taastumiseks.
- (52) Ohvrite ja nende pereliikmete turvalisuse ja väärivuse kaitsmiseks uue või korduva ohvriks langemise ning kättemaksu ja hirmutamise eest peaksid olema kättesaadavad sellised meetmed nagu ajutine kohtumäärus või lähenemiskeeld.

⁽¹⁾ ELT L 328, 15.12.2009, lk 42.

- (53) Ohtu, et kurjategija paneb ohvri suhtes toime uue ja korduva kuriteo, hirmutab teda või maksab talle kätte, ja ohtu, et kriminaalmenetluses osalemine toob kaasa edasise ohvriks langemise, tuleks vähendada, koordineerides menetlust nii, et kuriteoohvreid koheldakse austusega ja et neil tekiks usaldus ametiasutuste vastu. Kuriteoohvri kontaktid pädevate asutustega peaksid olema võimalikult sujuvad ja ohver ei peaks õiguskaitseasutustega suhtlema rohkem kui menetluse jaoks absoluutselt vajalik, näiteks tuleks küsitlemised videosalvestada ja lubada kasutada videosalvestisi kohtus. Õigusala töötajatel peaks olema võimalik kasutada mitmesuguseid eri meetmeid, et vältida kohtumenetluse ajal kuriteoohvrile stressi tekitamist, eelkõige sellist, mis tekib silmside tagajärjel kurjategija, tema perekonna, temaga seotud isikute või üldsuse esindajatega. Selleks tuleks julgustada liikmesriike kehtestama eriti kohtuhoonetes ja politseijaoskondades teostatavaid ja praktilisi meetmeid, et seal oleks võimalik sisse seada sellised mugavusteenused nagu kuriteoohvritele eraldi sissepääsud ja ooteruumid. Lisaks peaksid liikmesriigid, nii palju kui võimalik, kavandama kriminaalmenetlust nii, et kokkupuudet ohvri ja tema pereliikmete ning kurjategija vahel välditaks, näiteks kutsudes ohvrid ja kurjategijad kohtuistungitele erinevatel aegadel.
- (54) Kuriteoohvri eraelu puutumatuse kaitse võib olla tõhusaks abinõuks uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksmise ärahoidmisel; selle saavutamiseks võib kasutada erinevaid meetmeid, sealhulgas kuriteoohvri isikut ja asukohta käsitleva teabe mitteavaldamist või sellise teabe piiratud avaldamist. Eraelu puutumatuse kaitse on eriti oluline lapsohvrite puhul, hõlmates sealhulgas nime mitteavaldamist. Siiski võib esineda olukordi, kus näiteks lapse röövimise koha avalikustamine või isegi laiaulatuslik avaldamine võib lapse jaoks erandlikult kasulik olla. Ohvrite ja nende pereliikmete eraelu ning kujutiste kaitseks võetud meetmed peaksid alati olema kooskõlas õigusega õiglasele kohtumõistmisele ja sõnabadusega, nagu neid on tunnustatud vastavalt Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklitega 6 ja 10.
- (55) Mõni ohver on kriminaalmenetluse ajal eriti suures uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksmise ohus. On võimalik, et selline oht tuleneb ohvri isikuomadustest, kuriteo laadist ja asjaoludest. Neid ohte saab tõhusalt kindlaks teha ainult individuaalse hindamisega, mis tuleks esimesel võimalusel läbi viia. Selline hindamine tuleks läbi viia kõigi ohvrite puhul, et kindlaks teha, kas neid ohustab uus ja korduv ohvriks langemine, hirmutamine ja kättemaksmine ning milliseid erilisi kaitsemeetmeid nad vajavad.
- (56) Individuaalse hindamise puhul tuleks arvesse võtta selliseid ohvri isikuomadusi nagu vanus, sugu ja sooline identiteet või väljendumine, tervislik seisund, puue, elaniku staatus, suhtlemisraskused, suhe kurjategijaga või sõltumine temast, eelnev kokkupuutumine kuritegevusega. Arvesse tuleks võtta ka kuriteo laadi ja asjaolusid, näiteks kas tegemist on vihakuriteoga, eelarvamuskuriteoga või kuriteoga, mis on toime pandud diskrimineerimise ajendil, seksuaalvägivallaga või vägivallaga lähisuhtes, kus kurjategija oli kontrollivas seisundis, kas ohver elab kõrge kuritegevuse tasemega või kuritegelike jõukude kontrollitavas piirkonnas, ning asjaolu, et ohvri päritolu-riik ei ole liikmesriik, kus kuritegu toime pandi.
- (57) Inimkaubanduse, terrorismi, organiseeritud kuritegevuse, lähisuhtes toimuva vägivalla, seksuaalvägivalla, seksuaalse ärakasutamise, soolise vägivalla ja vihakuritegude ohvrid ning puudega ohvrid ja lapsohvrid kogevad tihti uut või korduvat ohvriks langemist, hirmutamist ja kättemaksu. Erilist tähelepanu tuleks pöörata hindamisele, kas selliseid ohvreid ohustab selline ohvriks langemine, hirmutamine ja kättemaks ning peaks saama kindlalt eeldada, et need ohvrid saavad erilistest kaitsemeetmetest kasu.
- (58) Kui on kindlaks tehtud, et kuriteoohver kuulub uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu ees kaitsetute kuriteoohvrite hulka, tuleks talle kriminaalmenetluse ajal pakkuda asjakohaseid kaitsemeetmeid. Selliste meetmete täpne laad tuleks kindlaks määrata individuaalse hindamise tulemusel, võttes arvesse ohvri soove. Selliste meetmete ulatus tuleks kindlaks määrata ilma, et see piiraks kaitse õigusi, ja kooskõlas kohtu kaalutusõigust käsitlevate eeskirjadega. Kui kuriteoohver väljendab muret ja hirmu seoses kriminaalmenetlusega, peaks see olema kaitsemeetmete kohaldamise üle otsustamisel määrava tähtsusega.
- (59) Esmased operatiivvajadused ja piirangud võivad muuta võimatuks näiteks selle tagamise, et ohvrit küsitleb alati üks ja sama politseiametnik; selliste piirangute näideteks on haigus, rasedus- ja sünnituspuhkus või vanemapuhkus. Lisaks võivad küsitlemiseks spetsiaalselt ette nähtud ruumid olla hõivatud remondi vms tõttu. Selliste operatiiv- või praktiliste piirangute korral võib olla võimatu pakkuda ohvritele erikohtlemist.

- (60) Kui vastavalt käesolevale direktiivile tuleks lapsele määrata eestkostja või esindaja, siis võib neid ülesandeid täita sama isik või juriidiline isik, institutsioon või asutus.
- (61) Kriminaalmenetlusse kaasatud ametnikud, kes võivad tõenäoliselt ohvritega isiklikult kokku puutuda, peaksid pääsma ligi asjakohasele sissejuhatavale ja jätkukoolitusele ja seda saama tasemel, mis on nende ohvritega kokkupuutumise seisukohast asjakohane, et nad oleksid võimelised kindlaks tegema ohvreid ja nende vajadusi ning kohtlema neid austaval, diskreetsel, professionaalsel ja mittediskrimineerival viisil. Isikud, kes osalevad tõenäoliselt ohvrite eriliste kaitsevajaduste ja vajalike erikaitsemeetmete väljaselgitamiseks korraldatavas individuaalses hindamises, peaksid saama eriväljaõpet sellise hindamise läbiviimise kohta. Liikmesriigid peaksid tagama politsei- ja kohtuasutuste töötajate asjakohase väljaõppe. Samuti tuleks toetada juristide, prokuröride ja kohtunike ning ohvriabi ja lepitava õigustumõistmise teenuste osutajate väljaõpet. See nõue peaks hõlmama väljaõpet konkreetsete talituste kohta, kuhu ohvrid tuleks suunata, või erikoolitust, kui nende töö on suunatud erivajadustega ohvritele, ja vajaduse korral asjakohast psühholoogilist väljaõpet. Kui see on asjakohane, peaks koolitustel pöörama tähelepanu sooküsimustele. Liikmesriikide koolitusala tegevust tuleks täiendada Budapesti tegevuskava kohaselt suunistega, soovitustega ja parimate tavade vahetamisega.
- (62) Liikmesriigid peaksid ergutama kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevust ja tegema nendega tihedat koostööd, sealhulgas tunnustatud ja aktiivsete valitsusväliste organisatsioonidega, kes töötavad kuriteoohvritega, eeskätt poliitiliste algatuste koostamisel, teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniates ning teadus- ja haridusprogrammides, koolituste korraldamisel ning kuriteoohvritele suunatud abiteenuste ja kaitsemeetmete mõju järelevalvel ja hindamisel. Selleks, et kuriteoohvrid saaksid piisavalt abi, tuge ja kaitset, peaksid riiklikud teenistused töötama koordineeritult ja osalema kõigil haldustasanditel – liidu, riigi, piirkonna ja kohalikul tasandil. Ohvritel tuleks aidata leida pädevad asutused ja nende poole pöörduda, et vältida korduvat suunamist. Liikmesriigid peaksid kaaluma ühtse kontaktpunkti või nn ühe akna süsteemi, kus käsitletakse kriminaalmenetlusse kaasatud ohvri mitmeid vajadusi, sealhulgas vajadust saada teavet, abi, tuge, kaitset ja hüvitist.
- (63) Selleks, et julgustada ja toetada kuritegudest teatamist ning võimaldada ohvritel väljuda korduva ohvristamise ringist, on oluline, et ohvritele on kättesaadavad usaldusväärsed abiteenused ning et pädevad asutused oleksid valmis reageerima ohvrite kuriteoteadetele austaval, peenetundelisel, professionaalsel ja mittediskrimineerival viisil. See võib suurendada ohvrite usaldust liikmesriigi kriminaalõigussüsteemi vastu ja vähendada teatamata kuritegude arvu. Õigusala töötajad, kes võivad tõenäoliselt saada ohvritelt kuritegude kohta kaebusi, peaksid olema läbinud asjakohase väljaõppe kuritegudest teatamise toetamiseks, ning kasutusele tuleks võtta meetmed, mis võimaldavad kuritegudest teatamist kolmandate isikute, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt. Kaebuste esitamiseks peaks olema võimalik kasutada selliseid kommunikatsioonitehnoloogiaid nagu e-post, videosalvestised ja internetipõhised elektroonilised ankeedid.
- (64) Käesoleva direktiiviga hõlmatud ohvrite õiguste alal peetakse poliitikakujundamise oluliseks osaks süstemaatilist ja piisavat statistiliste andmete kogumist. Selleks, et hõlbustada käesoleva direktiivi kohaldamist, peaksid liikmeriigid edastama komisjonile asjakohased andmed, mis on seotud kuriteoohvrite käsitlevate liikmesriigi menetluste kohaldamisega, sealhulgas vähemalt teatatud kuritegude arv, laad ja raskus ning kui sellised andmed on olemas, siis ohvrite arv, nende vanus ja sugu. Asjaomased statistilised andmed võivad sisaldada kohtuandmeid, mis on talletatud kohtuasutuste või õiguskaitseorganite poolt, ning vastavalt võimalustele haldusandmeid, mis on koostatud tervishoiu- ja sotsiaalteenistuste, riiklike ja valitsusväliste ohvriabi ja lepitava õigusemõistmise teenuste osutajate ja muude organisatsioonide poolt, kes töötavad kuriteoohvritega. Kohtuandmed võivad sisaldada teavet teatatud kuritegude kohta, juhtumite arvu kohta, mille puhul on läbi viidud uurimine, ja nende isikute arvu kohta, kelle suhtes on läbi viidud kohtumenetlus ning tehtud süüdimõistev otsus. Teenustepõhised haldusandmed võivad vastavalt võimalustele sisaldada andmeid selle kohta, kuidas ohvrid kasutavad valitsusasutuste ning riiklike ja eraõiguslike abiorganisatsioonide osutatud teenuseid, näiteks selliste ohvrite arvu, kelle politsei on suunanud ohvriabiteenistustesse, kes taotleavad, kes saavad või ei saa abi või lepitava õigusemõistmise teenuseid.
- (65) Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada raamotsust 2001/220/JSK. Kuna raamotsuses tehtavate sisuliste muudatuste arv on suur, tuleks kõnealune raamotsus selguse huvides tervikuna asendada nende liikmesriikide osas, kes osalevad käesoleva direktiivi vastuvõtmises.

(66) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige soovitakse direktiiviga edendada õigust inimväärikusele, õigust elule, õigust kehalisele ja vaimsele puutumatusele, vabadusele ja turvalisusele, õigust era- ja perekonnaelu austamisele, õigust omandile, mittediskrimineerimise põhimõtet, naiste ja meeste võrdsuslikkuse põhimõtet, lapse, eakate ja puudega inimeste õigusi ning õigust õiglasele kohtulikule arutamisele.

(67) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuete kehtestamist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning selle ulatuse ja võimaliku toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(68) Käesoleva direktiivi rakendamisel töödeldavaid isikuandmeid tuleks kaitsta vastavalt nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsusele 2008/977/JSK (kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta) ⁽¹⁾ ja vastavalt põhimõtetele, mis on sätestatud Euroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioonis üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel, mille on ratifitseerinud kõik liikmesriigid.

(69) Käesolev direktiiv ei mõjuta muude liidu õigusaktide kaugemale ulatuvaid sätteid, milles käsitletakse teatavate kuriteoohvrite liikide, näiteks inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno ohvrite erivajadusi sihipärasemalt ja põhjalikumalt.

(70) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on kõnealused liikmesriigid teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

(71) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(72) Euroopa andmekaitseinspektor esitas 17. oktoobril 2011 arvamuse, ⁽²⁾ mis põhineb Euroopa Parlamendi ja

nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 45/2001 (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta) ⁽³⁾ artikli 41 lõikel 2,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Eesmärgid

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et kuriteoohvrid saavad asjakohast teavet, tuge ja kaitset ning et neil on võimalik osaleda kriminaalmenetluses.

Liikmesriigid tagavad, et ohvrite staatust tunnustatakse ning et neisse suhtutakse austavalt, diskreetselt, isikupära arvestades, professionaalselt ning mittediskrimineerivalt kõigis kokkupuudet ohvriabi teenuseid ja lepitava õigusemõistmise teenuseid osutavate asutuste ning kõikide kriminaalmenetluse raames tegutsevate pädevate asutustega. Käesoleva direktiiviga sätestatud õigused kehtivad ohvritele ilma nende vahel diskrimineerimata, kaasa arvatud seoses nende elanikustaatusega.

2. Liikmesriigid tagavad, et lapsohvrite puhul võetakse käesoleva direktiivi kohaldamisel arvesse esmajärjekorras lapse parimaid huve ja neid hinnatakse individuaalselt. Alati kasutatakse lapsesõbralikku lähenemisviisi, võttes vajalikul määral arvesse lapse vanust, küpsust ning arvamusi, vajadusi ja muresid. Last ja tema suhtes vanemliku vastutuse kandjat või muud seadusjärgset esindajat, kui selline on olemas, teavitatakse meetmetest või õigustest, mis on konkreetselt lapsele suunatud.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „kuriteoohver” –

i) füüsiline isik, kes on kannatanud kahju, sealhulgas füüsilist, vaimset või emotsionaalset kahju, või kannanud varalist kahju, mille on otseselt põhjustanud kuritegu;

ii) sellise isiku pereliige, kelle surma kuritegu otseselt põhjustas, ja kes on selle isiku surma tagajärjel kahju kannatanud;

⁽¹⁾ ELT L 350, 30.12.2008, lk 60.

⁽²⁾ ELT C 35, 9.2.2012, lk 10.

⁽³⁾ EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

- b) „pereliige” – kuriteoohvri abikaasa; isik, kes elab koos ohvriga püsivalt ja pidevalt ühises majapidamises, olles temaga kindlas ja lähedases suhtes; ohvri lähisugulased, õed-vennad ja ülalpeetavad;
- c) „laps” – alla 18 aasta vanune isik;
- d) „lepitav õigusemõistmine” – mis tahes protsess, mis võimaldab ohvril ja kurjategijal oma vabal tahtel aktiivselt osaleda kuriteost tingitud probleemide lahendamises, kasutades erapooletu kolmanda isiku abi.

2. Liikmesriigid võivad kehtestada menetlusi, et

- a) iga juhtumi konkreetseid asjaolusid arvestades piirata nende pereliikmete arvu, kes võivad käesoleva direktiiviga sätestatud õigustele tugineda, ning
- b) lõike 1 punkti a alapunkti ii puhul määrata kindlaks, millistel pereliikmetel on käesoleva direktiiviga sätestatud õiguste teostamisel eesõigus.

2. PEATÜKK

TEAVITAMINE JA ABITEENUSED

Artikkel 3

Õigus mõista ja olla mõistatud

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et aidata kuriteoohvritel saada pädevatest asutustest aru alates esimesest kokkupuutest ja kõigi vajalike edasiste kontaktide puhul, mis neil on pädevate asutustega seoses kriminaalmenetlusega, sealhulgas aru saada teabest, mida nimetatud asutused annavad, ja aidata pädevatel asutustel kuriteoohvritest aru saada.

2. Liikmesriigid tagavad, et suhtlus kuriteoohvritega toimub lihtsas ja arusaadavas keeles, suuliselt või kirjalikult. Sellise suhtluse puhul võetakse arvesse ohvri isikuomadusi, sealhulgas puuet, mis võivad mõjutada nende võimet aru saada või teha ennast arusaadavaks.

3. Kui ohver vajab kuriteo mõju tõttu abi, et saada aru või teha ennast arusaadavaks, lubavad liikmesriigid, et ohvrit saadab esimesel kokkupuutel pädeva asutusega tema poolt valitud isik, välja arvatud juhul, kui see on ohvri huvidega vastuolus või mõjutaks menetluse käiku.

Artikkel 4

Õigus saada teavet alates esimesest kokkupuutest pädeva asutusega

1. Selleks, et kuriteoohvrid saaksid kasutada oma käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, tagavad liikmesriigid, et kuriteoohvritele antakse põhjendamatute viivitusteta alates esimesest kokkupuutest pädeva asutusega järgmist teavet:

- a) teave selle kohta, milliseid abiteenuseid võib kuriteoohver saada ja kelle poole pöörduda, kaasa arvatud vajaduse korral asjakohane teave juurdepääsu kohta meditsiinilisele toele, eriarstide toele, sealhulgas psühholoogilisele toele, ja alternatiivsele majutusele;
- b) teave kuriteo kaebuse esitamise menetluste kohta ja selle kohta, milline on kuriteoohvri roll seoses selliste menetlustega;
- c) teave selle kohta, kuidas ja mis tingimustel kuriteoohvritele kaitset (sealhulgas kaitsemeetmeid) pakutakse;
- d) teave selle kohta, kuidas ja mis tingimustel võib saada õigusnõustamist, tasuta õigusabi ja mis tahes muud liiki nõustamist;
- e) teave selle kohta, kuidas ja mis tingimustel kuriteoohvritel on võimalik saada hüvitist;
- f) teave selle kohta, kuidas ja mis tingimustel on kuriteoohvritel õigus saada suulise ja kirjaliku tõlke teenust;
- g) kui nad elavad liikmesriigis, mis on erinev liikmesriigist, kus kuritegu toime pandi, siis teave erimeetmete, menetluste või korralduste kohta, mis on kättesaadavad, et kaitsta kuriteoohvrite huve liikmesriigis, kus toimub esimene kokkupuude pädeva asutusega;
- h) teave kõikide kättesaadavate kaebuste esitamise menetluste kohta juhul, kui kriminaalmenetluse raames tegutsev pädev asutus ei austa kuriteoohvri õigusi;
- i) kontaktandmed, kuhu pöörduda teabe vahetamiseks enda suhtes toime pandud kuriteo menetlemise kohta;
- j) teave kättesaadavate lepitava õigusemõistmise teenuste kohta;
- k) teave selle kohta, kuidas ja mis tingimustel võidakse hüvitada kulusid, mis tekivad kuriteoohvri osalemisest kriminaalmenetluses.

2. Lõikes 1 osutatud teabe ulatus või üksikasjad võivad olenevalt ohvri konkreetsetest vajadustest ja isiklikest asjaoludest ning kuriteo liigist või laadist olla mitmesugused. Täiendavaid üksikasju võidakse esitada ka hilisemates etappides, olenevalt ohvri vajadustest ja selle teabe asjakohasusest menetluse eri staadiumides.

Artikkel 5

Kuriteoohvri õigus kuriteokaebuse esitamisel

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohver saab liikmesriigis pädevale asutusele esitatud ametliku kuriteokaebuse kättesaamise kohta kirjaliku kinnituse, milles on esitatud kuriteoga seotud põhilised elemendid.

2. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel, kes soovivad esitada kuriteo kohta kaebuse ja kes ei räägi või ei mõista pädeva asutuse kasutatavat keelt, lubatakse esitada kaebus keeles, millest nad aru saavad, või saada vajalikku keeleabi.

3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohver, kes ei räägi või ei mõista pädeva asutuse kasutatavat keelt, saab taotluse korral tasuta lõikes 1 sätestatud kirjaliku kinnituse tõlke sellises keeles, millest ta aru saab.

Artikkel 6

Õigus saada teavet enda suhtes toime pandud kuriteo menetlemise kohta

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvreid teavitatakse tarbetu viivitusega nende õigusest saada kuriteoohvri suhtes toime pandud kuriteo kohta algatatud kriminaalmenetluse kohta järgmist teavet ja et neile antakse taotluse korral sellist teavet:

- a) otsus uurimist mitte algatada või see lõpetada või kurjategija suhtes kriminaalmenetlusest loobuda;
- b) kurjategija suhtes peetava kohtuistungi toimumise aeg ja koht ning talle esitatud süüdistuste laad.

2. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvreid teavitatakse kooskõlas nende rolliga asjaomases kriminaalõigussüsteemis tarbetu viivitusega nende õigusest saada kuriteo kohta esitatud kaebuse tagajärjel algatatud kriminaalmenetluse kohta järgmist teavet ja et neile antakse taotluse korral sellist teavet:

- a) kohtuasjas tehtud lõplik otsus;
- b) teave, mis võimaldab kuriteoohvril olla kursis kriminaalmenetluse käiguga, välja arvatud erandjuhtudel, kus selline teavitamine võib kohtuasja nõuetekohast käsitlemist negatiivselt mõjutada.

3. Lõike 1 punkti a ja lõike 2 punkti a kohaselt esitatud teave peab sisaldama kõnealuse otsuse põhjendusi või põhjenduste kokkuvõtet, välja arvatud vandekohtu otsuse puhul või otsuse puhul, mille põhjendused on konfidentsiaalsed, kui liikmesriigi õiguse kohaselt põhjendusi ei esitata.

4. Ohvri soov saada või mitte saada teavet on pädevale asutusele siduv, välja arvatud juhul, kui seda teavet antakse

ohvri õiguse tõttu osaleda aktiivselt kriminaalmenetluses. Liikmesriigid võimaldavad ohvritel muuta oma soovi igal ajal, ja võtavad nimetatud muutmist seejärel arvesse.

5. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrile pakutakse võimalust, et teda põhjendamatu viivitusega teavitatakse, kui teda puudutava kuriteo eest vahistatud, kohtu alla antud või karistust kandev isik vabastatakse või põgeneb kinnipidamiskohast. Lisaks tagavad liikmesriigid, et ohvreid teavitatakse kurjategija vabastamise või põgenemise korral nende kaitseks võetud asjakohastest meetmetest.

6. Lõikes 5 sätestatud teave edastatakse taotluse korral kuriteoohvrile vähemalt neil juhtudel, kui on oht või on kindlaks tehtud oht, et neile tekitatakse kahju, välja arvatud juhul, kui on kindlaks tehtud oht, et selle teabe edastamine tekitaks kahju kurjategijale.

Artikkel 7

Õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele

1. Liikmesriigid tagavad, et vastavalt kuriteoohvrite rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis võimaldatakse ohvritele, kes ei räägi või ei mõista asjaomases kriminaalmenetluses kasutatavat keelt, taotluse korral tasuta suuline tõlge vähemalt kriminaalmenetluse ajal uurimisasutustes ja kohtutes läbiviidava küsitlemise või ülekuulamise, sh politsei poolt küsitlemise ajal, ning et kuriteoohvritele tagatakse suuline tõlge aktiivseks osalemiseks kohtuistungitel ja kõigil vajalikel vaheistungitel.

2. Ilma et see piiraks kaitse õigusi ja kooskõlas kohtu kaalutusõigust käsitlevate eeskirjadega võidakse kasutada sellist kommunikatsioonitehnoloogiat nagu videokonverents, telefon või internet, välja arvatud juhul, kui tõlgi füüsiline kohalviibimine on vajalik selleks, et kuriteoohver saaks oma õigusi täielikult teostada või menetlusest aru saada.

3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritele, kes ei räägi või ei mõista asjaomases kriminaalmenetluses kasutatavat keelt, võimaldatakse nende sellekohase taotluse korral vastavalt kuriteoohvrite rollile asjaomase kriminaalõigussüsteemi kriminaalmenetluses tasuta kirjalik tõlge kuriteoohvritele arusaadavasse keelde sellest teabest, mis on neile oluline oma õiguste teostamiseks kriminaalmenetluses, sellises ulatuses, kui see teave ohvritele kättesaadavaks tehakse. Nimetatud teabe tõlge hõlmab vähemalt nende suhtes toime pandud kuriteoga seotud kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse, ja kuriteoohvri taotlusel kõnealuse otsuse põhjendused või nende lühikokkuvõtte, välja arvatud vandekohtu otsuste puhul või otsuste puhul, mille põhjendused on konfidentsiaalsed, kui liikmesriigi õiguse kohaselt põhjendusi ei esitata.

4. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrid, kellel on vastavalt artikli 6 lõike 1 punktile b õigus saada teavet kohtuistungisaja ja kohtu kohta ja kes ei saa pädeva asutuse keelest aru, saavad sellekohase taotluse korral selle teabe tõlke, millele neil õigus on.

5. Ohvrid võivad esitada põhjendatud taotluse dokumendi oluliseks tunnistamiseks. Ei nõuta selliste oluliste dokumentide lõikude tõlkimist, mis ei ole asjakohased selleks, et võimaldada ohvri osaleda aktiivselt kriminaalmenetluses.

6. Piiramata lõigetes 1 ja 3 sätestatud üldeeskirju võib kirjaliku tõlke asemel teha käesolevas artiklis viidatud oluliste dokumentide suulise tõlke või suulise kokkuvõtte tingimusel, et niisuguse suulise tõlke või suulise kokkuvõttega ei mõjutata menetluse õiglust.

7. Liikmesriigid tagavad, et pädev asutus hindab, kas ohver vajab suulist või kirjalikku tõlget, nagu on sätestatud lõigetes 1 ja 3. Kuriteoohvrid võivad vaidlustada otsuse suulist või kirjalikku tõlget mitte pakkuda. Menetluseeskirjad sellise vaidlustamise korral määratakse kindlaks liikmesriigi õigusega.

8. Suuline ja kirjalik tõlge ning käesoleva artikli alusel suulise ja kirjaliku tõlke pakumisest keeldumise otsuse vaidlustamise läbivaatamine ei tohi kriminaalmenetlust tarbetult pikendada.

Artikkel 8

Õigus ohvriabiteenustele

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel on vastavalt nende vajadustele enne kriminaalmenetlust, selle ajal ja asjakohase ajavahemiku jooksul pärast seda juurdepääs tasuta konfidentsiaalsetele ohvriabiteenustele. Pereliikmetele antakse juurdepääs ohvriabiteenustele vastavalt nende vajadustele ning vastavalt ohvri suhtes toime pandud kuriteo tagajärjel kannatatud kahju suurusele.

2. Liikmesriigid hõlbustavad kuriteoohvrite suunamist ohvriabiteenistustesse kuriteokaebuse vastu võtnud pädeva asutuse ja muude asjaomaste asutuste poolt.

3. Liikmesriigid võtavad meetmeid, et luua tasuta ja konfidentsiaalsed spetsialiseeritud abiteenistused lisaks üldistele ohvriabiteenistustele või nende koostisosana, või võimaldades ohvrite

tugiorganisatsioonidel pöörduda sellist spetsialisti abi pakkuvate spetsialiseeritud asutuste poole. Ohvritel on kooskõlas nende erivajadustega juurdepääs sellistele teenustele ning pereliikmetel on juurdepääs vastavalt nende erivajadustele ja kahju suurusele, mida nad on seoses kuriteoohvri vastu toime pandud kuriteoga kannatanud.

4. Ohvriabiteenistused ja spetsialisti abiteenistused võivad asutada riiklike või valitsusväliste organisatsioonidena ning nende korraldus võib põhineda kutselisel või vabatahtlikul alusel.

5. Liikmesriigid tagavad, et juurdepääs ohvriabiteenistustele ei sõltu sellest, kas kuriteoohver esitab pädevale asutusele kuriteo kohta ametliku kaebuse.

Artikkel 9

Ohvriabiteenistuste pakutav abi

1. Artikli 8 lõikes 1 osutatud ohvriabiteenistused pakuvad vähemalt järgmist:

a) kuriteoohvrite õigustele juurdepääsuga seotud teave, nõustamine ja tugi, sealhulgas seoses sellega, kuidas taotleda riiklikku hüvitist kuriteoga tekitatud kahju eest, ja seoses kuriteoohvri rolliga kriminaalmenetluses, kaasa arvatud kohtuistungitel osalemiseks ettevalmistumisega;

b) teave asjakohaste spetsialiseeritud olemasolevate ohvriabiteenistuste kohta või ohvri suunamine otse selliste ohvriabiteenistuste juurde;

c) emotsionaalne ja võimaluse korral psühholoogiline tugi;

d) kuriteo tagajärjel tekkinud rahaliste ja praktiliste küsimustega seotud nõustamine;

e) kui muud avaliku või erasektori teenistused seda ei paku, siis nõustamine uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise või kättemaksu ohu kohta.

2. Liikmesriigid julgustavad ohvriabiteenistusi pöörama erilist tähelepanu selliste kuriteoohvrite erivajadustele, kes on kannatanud olulist kahju seoses kuriteo raskusega.

3. Kui muud avaliku või erasektori teenistused seda ei paku, siis loovad ja pakuvad artikli 8 lõikes 3 nimetatud spetsialiseeritud abiteenistused vähemalt järgmist:

- a) varjupaigad või muu asjakohane ajutine majutus kuriteoohvritele, kes vajavad turvalist asukohta seoses kättemaksu, uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu otsese ohuga;
- b) suunatud ja integreeritud abiteenused erivajadustega ohvritele, nagu seksuaalvägivalla ohvrid, soolise vägivalla ohvrid ja lähisuhetes toime pandud vägivalla ohvrid, sealhulgas traumaabi ja nõustamine.

3. PEATÜKK

KRIMINAALMENETLUSES OSALEMINE

Artikkel 10

Õigus anda selgitusi

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohver võib kriminaalmenetluse käigus anda ütlusi ja esitada tõendeid. Kui ütlusi annab lapsohver, võetakse vajalikul määral arvesse lapse vanust ja küpsust.

2. Kord, mille kohaselt ohvrid võivad kriminaalmenetluse ajal ütlusi anda ja tõendeid esitada, määratakse kindlaks liikmesriigi õigusega.

Artikkel 11

Õigused kriminaalmenetlusest loobumise otsuse korral

1. Liikmesriigid tagavad, et vastavalt kuriteoohvrite rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis on kuriteoohvri õigus menetlusest loobumise otsuse läbivaatamisele. Sellise läbivaatamise kord määratakse kindlaks liikmesriigi õigusega.

2. Kui siseriikliku õiguse kohaselt määratakse kuriteoohvri roll asjaomases kriminaalõigussüsteemis kindlaks alles pärast seda, kui võetakse vastu otsus algatada kurjategija suhtes menetlus, tagab liikmesriik, et vähemalt raskete kuritegude ohvritel on õigus kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamisele. Sellise läbivaatamise kord määratakse kindlaks siseriikliku õigusega.

3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvreid teavitatakse tarbetu viivitusega nende õigusest saada piisavalt teavet, et otsustada, kas taotleda kriminaalmenetlusest loobumise otsuse läbivaatamist, ja et neile antakse soovi korral sellist teavet.

4. Kui kriminaalmenetlusest loobumise otsuse tegi kõrgeim prokuratuuriasutus, kelle otsust ei saa siseriikliku õiguse kohaselt läbi vaadata, võib läbivaatamise teostada seesama asutus.

5. Lõikeid 1, 3 ja 4 ei kohaldata prokurööri otsuse suhtes kriminaalmenetlusest loobuda, kui sellise otsuse tulemuseks on asja kohtuväline lahendamine ja kui see on siseriiklikus õiguses sätestatud.

Artikkel 12

Õigus tagatistele seoses lepitava õigusemõistmise teenustega

1. Liikmesriigid võtavad meetmeid kuriteoohvri kaitseks uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu eest lepitava õigusemõistmise teenuste osutamisel, kui selliseid teenuseid kasutatakse. Selliste meetmetega tagatakse, et kuriteoohvri, kes otsustab osaleda lepitava õigusemõistmise protsessis, on juurdepääs turvalistele ja pädevatele lepitava õigusemõistmise teenustele, mis hõlmavad vähemalt järgmisi tingimusi:

a) lepitava õigusemõistmise teenuseid kasutatakse ainult juhul, kui see on kuriteoohvri huvides, võttes arvesse turvakaalutlusi, ning kuriteoohvri vabal ja teadlikul nõusolekul, mille võib igal ajal tagasi võtta;

b) enne, kui kuriteoohver nõustub osalema lepitava õigusemõistmise protsessis, antakse talle kogu erapooletu teave protsessi, selle võimalike tulemuste ja võimaliku kokkuleppe rakendamise järelevalve korra kohta;

c) kurjategija on peamised süüteo asjaolud omaks võtnud;

d) kokkuleppe sõlmimine on vabatahtlik ja kokkulepet võib kriminaalmenetluse jätkumisel arvesse võtta;

e) lepitava õigusemõistmise protsessi käigus toimuv arutelu, mis ei toimu avalikult, on konfidentsiaalne ja seda ei avaldata hiljem, välja arvatud poolte nõusolekul või juhul, kui see on liikmesriigi õigusaktide kohaselt vajalik ülekaaluka avaliku huvi tõttu.

2. Liikmesriigid hõlbustavad selliste meetmete võtmiseks sobivate juhtumite suunamist lepitava õigusemõistmise teenuste osutajate juurde, kaasa arvatud sellise suunamise tingimuste kohta menetluste või suuniste kehtestamise teel.

Artikkel 13

Õigus tasuta õigusabile

Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvri on juurdepääs tasuta õigusabile, juhul kui ta on kriminaalmenetluse osaline. Tingimused või kord, mille alusel tasuta õigusabi ohvritele kättesaadavaks tehakse, kehtestatakse liikmesriigi õigusega.

Artikkel 14

Õigus kulude hüvitamisele

Liikmesriigid tagavad kriminaalmenetluses osalevatele kuriteoohvritele võimaluse taotleda kriminaalmenetluses aktiivse osalemise tagajärjel kantud kulude hüvitamist vastavalt nende rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis. Tingimused ja kord, mille alusel ohvritele kulusid hüvitatakse, kehtestatakse liikmesriigi õigusega.

Artikkel 15

Õigus vara tagastamisele

Liikmesriigid tagavad, et kriminaalmenetluse käigus arestitud vara, mida on võimalik tagastada, tagastatakse ohvrile pädeva asutuse otsuse alusel viivitamata, kui selle kinnipidamine ei ole kriminaalmenetluse jaoks vajalik. Tingimused ja kord, mille alusel ohvritele selline vara tagastatakse, kehtestatakse liikmesriigi õigusega.

Artikkel 16

Õigus kurjategijalt hüvitise saamise otsusele kriminaalmenetluse käigus

1. Liikmesriigid tagavad, et kriminaalmenetluse käigus on kuriteoohvritel õigus saada mõistliku aja jooksul otsus kurjategijalt hüvitise saamise kohta, välja arvatud juhtudel, kui liikmesriigi õiguses on sätestatud, et selline otsus tehakse muude kohtumenetluste käigus.

2. Liikmesriigid edendavad meetmeid, mille abil ärgitatakse kurjategijaid kuriteoohvritele kahju piisavalt hüvitama.

Artikkel 17

Teises liikmesriigis elava kuriteoohvri õigused

1. Liikmesriigid tagavad, et nende pädevad asutused saavad võtta asjakohaseid meetmeid vähendamaks raskusi, mis tekivad eelkõige menetluse läbiviimise osas, kui kuriteoohver ei ole selle liikmesriigi elanik, kus kuritegu toime pandi. Selleks peaksid selle liikmesriigi ametiasutused, kus kuritegu toime pandi, eelkõige suutma järgmist:

- a) võtta kuriteoohvri ütlused viivitamata pärast seda, kui kuriteokaebus on esitatud pädevale asutusele;
- b) nii palju kui võimalik rakendada välisriigis elava kuriteoohvri ärakuulamiseks videokonverentsi ja telefonikonverentsi käsitlevaid sätteid, mis on sätestatud 29. mai 2000. aasta Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist vastastikust õigusabi kriminaalasjades käsitleva konventsiooniga ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EÜT C 197, 12.7.2000, lk 3.

2. Liikmesriigid tagavad, et liikmesriigis toime pandud kuriteo ohver, kes ei ela selles liikmesriigis, võib esitada kuriteokaebuse oma elukohaliikmesriigi pädevale asutusele, kui ta ei saanud seda teha liikmesriigis, kus kuritegu toime pandi, või kui ta ei soovinud seda teha kuriteo puhul, mis on selle liikmesriigi siseriikliku õiguse kohaselt määratletud kui raske kuritegu.

3. Liikmesriigid tagavad, et pädev asutus, kellele kuriteoohver kaebuse esitab, edastab selle viivitamata selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus kuritegu toime pandi, kui selles liikmesriigis, kus kaebus esitati, ei ole menetluse algatamise pädevust veel teostatud.

4. PEATÜKK

KURITEOOHVRITE KAITSE JA ERILISTE KAITSEVAJADUSTEGA KURITEOOHVRITE TUNNUSTAMINE

Artikkel 18

Õigus kaitsele

Ilma et see piiraks kaitse õigusi, tagavad liikmesriigid, et kuriteoohvri ja tema pereliikmete turvalisuse kaitseks on kättesaadavad meetmed, millega neid kaitstakse uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu eest, sealhulgas kuriteoohvri psüühilise, emotsionaalse või psühholoogilise traumeerimise ohu eest ja nende väärkuse kaitsmiseks ülekuulamise ja tunnistuse andmise ajal. Vajaduse korral võivad sellised meetmed hõlmata ka siseriikliku õigusega kehtestatud korda kuriteoohvrite ja nende pereliikmete füüsiliseks kaitsmiseks.

Artikkel 19

Õigus vältida kokkupuudet kuriteoohvri ja kurjategija vahel

1. Liikmesriigid loovad sellised tingimused, mis on vajalikud kuriteoohvrite ja vajaduse korral nende pereliikmete ning kurjategija vahelise kokkupuute vältimiseks ruumides, kus kriminaalmenetlus läbi viiakse, välja arvatud juhul, kui kriminaalmenetluses on sellised kontaktid nõutavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et uutes kohtuhoonetes on ohvrite jaoks eraldi ooteruumid.

Artikkel 20

Kuriteoohvri õigus saada kriminaaluurimise ajal kaitset

Ilma et see piiraks kaitse õigusi ja kooskõlas kohtu kaalutlusõigust käsitlevate eeskirjadega tagavad liikmesriigid, et kriminaaluurimise ajal

- a) kuriteoohvrite küsitlemine viiakse läbi põhjendamatute viivitusteta pärast seda, kui pädevale asutusele on esitatud kuriteokaebus;
- b) kuriteoohvrit küsitletakse võimalikult vähe kordi ja küsitlusi korraldatakse ainult juhul, kui see on kriminaaluurimise eesmärgil vältimatult vajalik;

- c) ohvrit võib saata tema seaduslik esindaja ja tema poolt valitud isik, kui ei ole tehtud põhjendatud otsust, mis seda keelab;
- d) meditsiinilisi läbivaatusi vähendatakse miinimumini ja neid tehakse ainult juhul, kui see on kriminaalmenetluse eesmärgil vältimatult vajalik.

Artikkel 21

Õigus eraelu kaitsele

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused saavad kriminaalmenetluse ajal võtta asjakohaseid meetmeid kuriteoohvri ja tema pereliikmete eraelu (sealhulgas artiklis 22 sätestatud individuaalse hindamise juures arvesse võetud kuriteoohvri isikuomaduste) ja kujutiste kaitseks. Lisaks tagavad liikmesriigid, et pädevad asutused saavad võtta kõik meetmed selleks, et vältida sellise teabe avalikku levitamist, mis võib põhjustada lapsohvri isiku kindlakstegemise.

2. Kuriteoohvrite eraelu, isikupuutumatus ja isikuandmete kaitseks soovivad liikmesriigid meedia esindajatel seoses sõna- ja teabevabadusega ning meedia vabaduse ja pluralismiga järgida eneseregulatsioonimeetmeid.

Artikkel 22

Kuriteoohvrite individuaalne hindamine eriliste kaitsevajaduste väljaselgitamiseks

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrite puhul viiakse kooskõlas liikmesriigi õigusaktides sätestatud menetlustega õigel ajal läbi individuaalne hindamine, et kindlaks teha erilised kaitsevajadused ning see, kas ja mil määral nad saaksid kriminaalmenetluse käigus kasu artiklites 23 ja 24 sätestatud erimeetmetest seoses sellega, et nad on uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu suhtes eriti haavatavad.

2. Individuaalsel hindamisel võetakse eelkõige arvesse

a) kuriteoohvri isikuomadusi;

b) kuriteo liiki või laadi ning

c) kuriteo asjaolusid.

3. Individuaalse hindamise raames pööratakse erilist tähelepanu kuriteoohvritele, kes on kannatanud olulist kahju seoses kuriteo raskusega, kuriteoohvritele, kelle suhtes on toime pandud eelarvamuskuritegu või kuritegu, mis on toime pandud diskrimineerimise ajendil ja mis võib olulisel määral olla seotud nende isikuomadustega, ja kuriteoohvritele, kelle suhe

kurjategijaga ja sõltuvus temast muudab nad eriti haavatavaks; terrorismi-, organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, soolise vägivalla, lähisuhetes toime pandud vägivalla, seksuaalvägivalla või seksuaalse ärakasutamise ja vihakuritegude ohvritele ning puudega ohvritele.

4. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peetakse lapsohvreid eriliste kaitsevajadustega ohvriteks, kuna nad on haavatavad uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu suhtes. Selleks, et teha kindlaks, kas ja mil määral tuleks neile kohaldada artiklites 23 ja 24 sätestatud erimeetmeid, viiakse lapsohvrite suhtes läbi käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud individuaalne hindamine.

5. Individuaalse hindamise ulatust võib kohandada vastavalt kuriteo raskusastmele ja ohvrile tekitatud ilmsele kahjule.

6. Kuriteoohvrid kaasatakse tihedalt individuaalsesse hindamisse ja selle läbiviimisel võetakse arvesse nende soove, sealhulgas juhul, kui nad ei soovi artiklites 23 ja 24 sätestatud erimeetmete kohaldamist.

7. Kui asjaolud, mis moodustavad individuaalse hindamise aluse, on oluliselt muutunud, tagavad liikmesriigid, et hindamist uuendatakse kogu kriminaalmenetluse vältel.

Artikkel 23

Eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvrite õigus saada kriminaalmenetluse ajal kaitset

1. Ilma et see piiraks kaitse õigusi ja kooskõlas kohtu kaalutusõigust käsitlevate eeskirjadega tagavad liikmesriigid, et eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvrid, kellele kohaldatakse artikli 22 lõikes 1 sätestatud individuaalse hindamise tulemusel kindlaks tehtud erimeetmeid, võivad kasutada käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud meetmeid. Individuaalse hindamise järel ette nähtud erimeetmeid võidakse mitte kättesaadavaks teha, kui operatiiv- ja praktilised piirangud muudavad selle võimatuks või kui ohvrit on vaja kiiresti küsitleda, ilma milleta kannataks kahju ohver või teine isik või takistatakse menetluse käiku.

2. Artikli 22 lõike 1 kohaselt kindlaks tehtud eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvritele on kriminaaluurimise ajal kättesaadavad järgmised erimeetmed:

a) kuriteoohvri küsitlemine toimub selleks kavandatud või kohandatud ruumides;

b) kuriteoohvrit küsitlevad või võtavad küsitlemisest osa selleks koolitatud spetsialistid;

c) kuriteoohvrit küsitlevad iga kord samad isikud, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus kvaliteetse õigusemõistmise põhimõtetega;

d) kui kuriteoohver seda soovib, kui see ei takista menetluse käiku ja kui küsitlejaks ei ole prokurör või kohtunik, viib kõik seksuaalvägivalla, soolise vägivalla või lähisuhetes toime pandud vägivalla ohvrite küsitlemised kriminaalmenetluse käigus läbi samast soost isik.

3. Artikli 22 lõike 1 kohaselt kindlaks tehtud eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvritele tehakse kohtumenetluse ajal kättesaadavaks järgmised meetmed:

a) meetmed, mis võimaldavad vältida silmsidet kuriteoohvri ja kurjategija vahel, sealhulgas tõendite kogumisel, kasutades selleks asjakohaseid vahendeid, sealhulgas kommunikatsioonitehnoloogiat;

b) meetmed, mille abil saab kuriteoohvri selgitusi kohtusaalis kuulata, ilma et kuriteoohver oleks kohtusaalis kohal, kasutades selleks eelkõige asjakohast kommunikatsioonitehnoloogiat;

c) meetmed sellise tarbetu ülekuulamise vältimiseks, mis puudutab kuriteoohvri eraelu ja mitte toimepandud kuritegu, ning

d) meetmed, mis võimaldavad kohtuistungil toimumist kinniseks kuulutada.

Artikkel 24

Lapsohvri õigus saada kriminaalmenetluse ajal kaitset

1. Lisaks artiklis 23 sätestatud meetmetele tagavad liikmesriigid lapsohvrite puhul järgmiste meetmete kohaldamise:

a) kriminaalmenetluse jooksul salvestatakse audiovisuaalselt kõik lapsohvri küsitlused ja selliseid küsitluste salvestisi võib kasutada tõendina kriminaalmenetluses;

b) pädevad asutused määravad lapsohvritele vastavalt kuriteoohvrite rollile asjaomases kriminaalõigussüsteemis kriminaaluurimises ja -menetluses eriesindaja, kui liikmesriigi õigusaktide kohaselt vanemliku vastutuse kandjad ei saa lapsohvrit esindada enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu või kui lapsohver on saatjata või perekonnast lahutatud;

c) kui lapsohvril on õigus kasutada advokaati, siis menetlustes, kus on või võib olla huvide konflikt tema ja vanemliku

vastutuse kandjate vahel, on lapsohvril õigus kasutada enda nimel õigusabi ja enda esindajat.

Menetluseeskirjad, mis reguleerivad esimese lõigu punktis a osutatud audiovisuaalset salvestamist ja sellise salvestise kasutamist, määratakse kindlaks siseriikliku õigusega.

2. Kui ohvri vanus ei ole kindlalt teada ja on põhjust arvata, et ohver on laps, siis eeldatakse käesoleva direktiivi kohaldamisel, et ohver on laps.

5. PEATÜKK

MUUD SÄTTED

Artikkel 25

Õigusala töötajate koolitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ametnikud, kes tõenäoliselt puutuvad kokku kuriteoohvritega, näiteks politseinikud ning kohtute töötajad, läbivad üld- ja erikoolituse, mille tase vastab nende kokkupuudetele kuriteoohvritega, et suurendada nende teadlikkust kuriteoohvrite vajadustest ning vajadusest suhtuda kuriteoohvritesse erapoolelt, austavalt ja professionaalselt.

2. Ilma et see piiraks kohtuasutuste sõltumatust ning kohtusüsteemidevahelisi erinevusi liidu piires, kehtestavad liikmesriigid nõude, et kriminaalmenetlustes osalevate kohtunike ja prokuröride koolituse eest vastutavad isikud teevad neile kättesaadavaks nii üldise kui ka erikoolituse, et suurendada kohtunike ja prokuröride teadlikkust kuriteoohvrite vajadustest.

3. Austades vajalikul määral õiguselukutse sõltumatust, soovivad liikmesriigid, et juristide koolitamise eest vastutavad isikud teeksid kättesaadavaks nii üld- kui ka erikoolituse, et suurendada juristide teadlikkust kuriteoohvrite vajadustest.

4. Riiklike teenistuste või ohvriabi osutavate organisatsioonide rahastamise kaudu stimuleerivad liikmesriigid algatusi, mis võimaldavad ohvriabi ja lepitava õigusemõistmise teenuste osutajatel saada piisavat koolitust tasemel, mis on kooskõlas nende ja ohvrite vaheliste kokkupuudetega, ning järgida ametialaseid nõudeid, tagamaks, et neid teenuseid osutatakse erapoolelt, austavalt ja professionaalselt.

5. Vastavalt õigusala töötaja töökohustustele ning sõltuvalt selle töötaja ja kuriteoohvrite kokkupuute laadist ja ulatusest, on koolitamise eesmärk võimaldada töötajal tunnustada ja kohelda kuriteoohvreid austavalt, professionaalselt ja mittediskrimineerivalt.

Artikkel 26

Koostöö ja teenuste koordineerimine

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid liikmesriikidevahelise koostöö soodustamiseks, et parandada kuriteoohvrite juurdepääsu oma õigustele, mis on sätestatud käesolevas direktiivis ja liikmesriigi õiguses. Sellise koostöö eesmärk on vähemalt

- a) parimate tavade vahetamine;
- b) konsultatsioonid üksikjuhtumite asjus ning
- c) abi Euroopa võrgustikele, kes teevad tööd otseselt ohvrite õigustega seotud küsimuste lahendamisel.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid (sealhulgas interneti kaudu), mille eesmärk on suurendada teadlikkust käesolevas direktiivis sätestatud õiguste kohta, vähendada uue ja korduva ohvriks langemise ning hirmutamise ohtu ning vähendada miinimumini kuritegude negatiivset mõju ning teisele ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu ohtu, suunates meetmed eelkõige riskirühmadele, nagu lapsed, soolise vägivalla ohvrid ja lähisuhetes toime pandud vägivalla ohvrid. Sellised meetmed võivad hõlmata teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning teadus- ja haridusprogramme, tehes vajaduse korral koostööd asjakohaste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmadega.

6. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 16. novembriks 2015.

2. Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 28

Andmete ja statistika esitamine

Liikmesriigid edastavad komisjonile hiljemalt 16. novembriks 2017 ja seejärel iga kolme aasta järel kättesaadavad andmed,

mis näitavad, kuidas ja millises ulatuses on ohvrid kasutanud oma käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.

Artikkel 29

Aruandlus

Komisjon esitab hiljemalt 16. novembriks 2017 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, hinnates, mil määral on liikmesriigid võtnud vajalikke meetmeid, et järgida käesolevat direktiivi, sealhulgas kirjeldades artiklite 8, 9 ja 23 kohaselt võetud meetmeid, millega kaasnevad vajaduse korral seadusandlikud ettepanekud.

Artikkel 30

Raamotsuse 2001/220/JSK asendamine

Raamotsus 2001/220/JSK asendatakse käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide jaoks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud raamotsuse ülevõtmise tähtpäevadega.

Käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide osas käsitatakse viiteid kõnealusele raamotsusele viidena käesolevale direktiivile.

Artikkel 31

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 32

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg, 25. oktoober 2012

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
A. D. MAVROYIANNIS

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2012/30/EL,

25. oktoober 2012,

tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks

(uuesti sõnastatud)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 50 lõiget 1 ja lõike 2 punkti g,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Teist nõukogu 13. detsembri 1976. aasta direktiivi 77/91/EMÜ (tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks) ⁽³⁾ on korduvalt oluliselt muudetud ⁽⁴⁾. Kuna kõnealusesse direktiivi tuleb teha uusi muudatusi, tuleks kõnealune direktiiv selguse huvides uuesti sõnastada.

(2) Aluslepingu artikli 50 lõike 2 punktis g ja asutamislepingu piirangute kaotamise üldprogrammis sätestatud kooskõlastamine, mida alustati esimese nõukogu 9. märtsi 1968. aasta direktiiviga 68/151/EMÜ (tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks) ⁽⁵⁾ on eriti tähtis aktsiaseltside puhul, sest nende tegevusel on märkimisväärne osa liikmesriikide majanduses ja ulatub sageli üle riigipiiride.

(3) Aktsiaseltside asutamise ja aktsiakapitali säilitamise, suurendamise või vähendamise seotud siseriiklike õigusnormide kooskõlastamine on eriti tähtis kindlustamiseks võrdväärse kaitse alammäära nii aktsionäridele kui ka võlausaldajatele.

(4) Liidus peab aktsiaseltsi põhikiri või asutamisleping võimaldama kõigil huvitatud isikutel tutvuda aktsiaseltsi põhiantmetega, kaasa arvatud aktsiakapitali täpne struktuur.

(5) Liidu normid on vajalikud, et säilitada kapitali, mis moodustab võlausaldajatele tagatise, eelkõige keelates selle igasuguse vähendamise jaotamise teel aktsionäridele, kui viimastel pole selleks õigust, ning kehtestades piiranguid aktsiaseltsi õigusele omandada oma aktsiaid.

(6) Piiranguid aktsiaseltsi oma aktsiate omandamisele ei tuleks kohaldada mitte ainult aktsiaseltsi enda sooritatud omandamistele, vaid ka igale omandamisele, mille sooritab oma nimel, kuid aktsiaseltsi huvides tegutsev isik.

⁽¹⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 113.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 15. novembri 2011. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 10. oktoobri 2012. aasta otsus.

⁽³⁾ EÜT L 26, 31.1.1977, lk 1. Märkus: direktiivi 77/91/EMÜ pealkirja on muudetud, et võtta arvesse EÜ asutamislepingu artiklite numeratsiooni muutumist vastavalt Lissaboni lepingu artiklile 5; esialgne viide oli asutamislepingu artikli 58 teisele lõigule.

⁽⁴⁾ Vt II lisa A osa.

⁽⁵⁾ EÜT L 65, 14.3.1968, lk 8.

- (7) Takistamaks aktsiaseltsi kasutamast teist äriühingut, milles talle kuulub hääleteenamus või millele ta saab avaldada valitsevat mõju, et sooritada selliseid omandamisi selles suhtes kehtestatud piiranguid järgimata, tuleks aktsiaseltsi oma aktsiate omandamise korda laiendada nii, et see hõlmaks selliste teiste äriühingute kõige tähtsamaid ja sagedasemaid aktsiate omandamise juhte. Sellist korda tuleks laiendada, nii et see hõlmaks aktsiaseltsi aktsiate märkimist.
- (8) Selleks et takistada sellest direktiivist mööda hiilimist, peaks põhjenduses 7 nimetatud kord hõlmama ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiviga 2009/101/EÜ (tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks asutamislepingu artikli 54 teises lõigus osutatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks) ⁽¹⁾ reguleeritavad äriühingud ning kolmandate riikide seadustega reguleeritavad ja samase õigusliku vormiga äriühingud.
- (9) Juhul kui aktsiaseltsi ja põhjenduses 7 nimetatud teise äriühingu suhted on ainult kaudsed, oleks tõenäoliselt õigustatud muuta kohaldatavaid õigusnorme leebemaks kui otseste suhete puhul, ette nähes hääleõiguse peatamist kui miinimumabinõu käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks.
- (10) Muu hulgas on õigustatud lugeda erandiks juhtumeid, mil kutsetegevuse eripära välistab käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamise ohtu sattumise võimaluse.
- (11) Aluslepingu artikli 50 lõike 2 punkti g eesmärke silmas pidades on vaja, et liikmesriikide kapitali suurendamist või vähendamist reguleerivad seadused tagaksid ühesuguses seisundis aktsionäride võrdse kohtlemise põhimõtte ning enne vähendamisotsust oma nõuded esitanud võlausaldajate kaitse põhimõtte järgimise ja ühtlustamise.
- (12) Võlausaldajate standardiseeritud kaitse edendamiseks kõikides liikmesriikides peaksid võlausaldajad saama teatavatel tingimustel algatada kohtu- või haldusmenetlust, kui nende nõuete täitmine on aktsiaseltsi aktsiakapitali vähendamise tagajärjel ohus.
- (13) Turu kuritarvitamise ärahoidmise tagamiseks peaksid liikmesriigid käesoleva direktiivi rakendamisel arvestama seda, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivis 2003/6/EÜ (siseriingitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta) ⁽²⁾, komisjoni 22. detsembri 2003. aasta määruses (EÜ) nr 2273/2003 (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/6/EÜ seoses tagasiostu-programmidele ja finantsinstrumentide stabiliseerimisele ettenähtud eranditega) ⁽³⁾ ja komisjoni 29. aprilli 2004. aasta direktiivis 2004/72/EÜ (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/6/EÜ seoses heakskiidetud turutavade, kaupade tuletisinstrumentidega seotud siseteabe määratlemise, siseriingi isikute nimekirjade koostamise, juhtide tehingutest teatamise ja kahtlastest tehingutest teatamisega) ⁽⁴⁾.
- (14) Euroopa Kohtu poolt 6. mail 2008. aastal kohtuasjas C-133/06 Euroopa Parlament *versus* Euroopa Liidu Nõukogu ⁽⁵⁾ tehtud otsuse valguses on vaja muuta direktiivi 77/91/EMÜ artikli 6 lõike 3 sõnastust selleks, et kõrvaldada teisene õiguslik alus ja anda nii Euroopa Parlamendile kui ka nõukogule pädevus läbi vaadata ja vajaduse korral muuta selle artikli lõikes 1 viidatud summat.
- (15) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud II lisa B osas esitatud direktiivide ülevõtmise ja kohaldamise tähtaegadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

1. Käesoleva direktiiviga ettenähtud kooskõlastusmeetmeid kohaldatakse liikmesriikide õigus- või haldusnormide suhtes, mis reguleerivad I lisas loetletud äriühinguliike.

Iga I lisas loetletud liiki äriühingu ärinimes sisaldub või sellega kaasneb kirjeldus, mis selgesti erineb teist liiki äriühingutelt nõutavast kirjeldusest.

⁽¹⁾ ELT L 258, 1.10.2009, lk 11. Märkus: direktiivi 2009/101/EÜ pealkirja on muudetud, et võtta arvesse EÜ asutamislepingu artiklite numeratsiooni muutumist vastavalt Lissaboni lepingu artiklile 5; esialgne viide oli asutamislepingu artikli 48 teisele lõigule.

⁽²⁾ ELT L 96, 12.4.2003, lk 16.

⁽³⁾ ELT L 336, 23.12.2003, lk 33.

⁽⁴⁾ ELT L 162, 30.4.2004, lk 70.

⁽⁵⁾ [2008] EKL I-3189.

2. Liikmesriik võib otsustada, et ta ei kohalda käesolevat direktiivi muutuvkapitaliga investeerimisühingute ja ühistute kui ühe I lisas loetletud äriühingu liigi suhtes. Kui liikmesriigi seadustes on seda võimalust kasutatud, nõutakse sellistelt äriühingutelt väljendi „muutuvkapitaliga investeerimisühing” või „ühistu” kasutamist kõigis direktiivi 2009/101/EÜ artiklis 5 nimetatud dokumentides.

Käesolevas direktiivis tähendab väljend „muutuvkapitaliga investeerimisühing” ainult neid äriühinguid:

- mille ainueesmärk on investeerida oma vahendid mitmesugustesse väärtpaberitesse, kinnisvarasse ning muusse varasse, selleks et hajutada investeerimiskriisi ja võimaldada oma aktsionäridel saada tulu nende vara haldamiselt,
- mis pakuvad oma aktsiaid avalikuks märkimiseks ja
- mis oma põhikirja kohaselt võivad ükskõik millal oma aktsiaid miinimum- ja maksimumkapitali piires välja lasta, tagasi osta või edasi müüa.

Artikkel 2

Äriühingu põhikiri või asutamisleping sisaldab alati vähemalt järgmisi andmeid:

- a) äriühingu liik ja ärinimi;
- b) äriühingu tegevusala;
- c) aktsiakapitali suurus, kui äriühingul puudub põhikirjajärgne kapital;
- d) kui äriühingul on põhikirjajärgne kapital, siis selle suurus ning samuti aktsiakapitali suurus äriühingu asutamise või talle tegevuse alustamiseks tegevusloa andmise ajal ja siis, kui toimub muutus põhikirjajärgses kapitalis, ilma et see piiraks direktiivi 2009/101/EÜ artikli 2 punkti e kohaldamist;

e) eeskirjad, mis reguleerivad nende organite liikmete arvu ja ametisse määramise korda, kes vastutavad äriühingu esindamise eest suhtlemisel kolmandate isikutega, tema haldamise, juhtimise, järelevalve või kontrolli eest, ning mis reguleerivad volituste jaotumist nende organite vahel, kuivõrd nimetatud asjaolud ei ole seadusega kindlaks määratud;

f) äriühingu tegevuse tähtaeg, välja arvatud juhul, kui see pole määratud.

Artikkel 3

Põhikiri või asutamisleping või eraldi dokument, mis avaldatakse iga liikmesriigi seadusega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3, peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- a) registrisse kantud asukoht;
- b) märgitud aktsiate nimiväärtus ja vähemalt üks kord aastas nende arv;
- c) selliste märgitud aktsiate arv, millel ei ole nimiväärtust, kui selliseid aktsiaid võib välja lasta riigi seaduse alusel;
- d) aktsiate üleminekut piiravad eritingimused, juhul kui neid esineb;
- e) kui esineb mitut liiki aktsiaid, siis punktides b, c ja d nimetatud andmed iga aktsialiigi kohta ning iga aktsialiigiga seotud õiguste kohta;
- f) kas aktsiad on nimelised või esitajaaktsiad, juhul kui riigi seadus näeb ette mõlemat tüüpi aktsiaid, ning kõik selliste aktsiate vahetamist käsitlevad eeskirjad, juhul kui see ei toimu seadusega sätestatud korras;
- g) äriühingu asutamise või talle tegevuse alustamiseks tegevusloa andmise ajal sisse makstud kapitali suurus;
- h) aktsiate nimiväärtus või kui nimiväärtus puudub, siis mitte-rahalise sissemakse eest välja lastud aktsiate arv koos mitte-rahalise sissemakse eseme ja maksja nimega;

- i) nende füüsiliste või juriidiliste isikute või äriühingute, mis ei ole juriidilised isikud, andmed, kes on alla kirjutanud või kelle nimel on alla kirjutatud põhikirjale või asutamislepingule või nende dokumentide projektile juhul, kui äriühingut ei asutatud samal ajal;
- j) äriühingu asutamisega seotud kõigi äriühingu väljamakstavate või tema arvele kantavate kulude kogusumma või ligilähedane summa enne äriühingule tegevuse alustamiseks tegevusloa andmist ning
- k) kõik äriühingu asutamise ajal või enne tegevuse alustamiseks tegevusloa saamist tehtud eelistused neile, kes on osalenud äriühingu asutamises või toimingutes sellise tegevusloa saamiseks.

Artikkel 4

1. Kui liikmesriigi seadustega nähakse ette, et äriühing ei tohi ilma tegevusloata tegevust alustada, siis tuleb sätestada ka vastutus kohustuste suhtes, mis äriühing on võtnud või mis tema nimel on võetud enne sellise tegevusloa andmist või sellest keeldumist.

2. Lõiget 1 ei kohaldata kohustuste suhtes, mis tulenevad lepingutest, mis jõustuvad tingimusel, et äriühingule antakse luba tegevust alustada.

Artikkel 5

1. Kui liikmesriigi seadused nõuavad äriühingu asutamist rohkem kui ühe asutaja poolt, siis tõsiasi, et kõigi aktsiate omanik on üks isik või et äriühingu liikmete arv pärast äriühingu asutamist langeb alla seadusliku määra, ei põhjusta äriühingu automaatset lõpetamist.

2. Juhul kui lõikes 1 tähendatud juhtudel liikmesriigi seadused lubavad äriühingu kohtuotsuse alusel lõpetada, peab pädev kohtunik võimaldama äriühingule piisavalt aega lõikes 1 nimetatud asjaolude kõrvaldamiseks.

3. Kui lõikes 2 nimetatud sundlõpetamise otsus tehakse, kuulub äriühing likvideerimisele.

Artikkel 6

1. Selleks et äriühingut asutada või tegevuse alustamiseks tegevusloa saada, peab aktsiakapitali suurus olema liikmesriikide seaduste järgi vähemalt 25 000 eurot.

2. Kooskõlas aluslepingu artikli 50 lõikega 1 ja lõike 2 punktiga g tutvuvad Euroopa Parlament ja nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal iga viie aasta järel lõikes 1 nimetatud eurode summadega ja vaatavad need vajaduse korral uuesti läbi, võttes arvesse liidu majanduslikke ja rahalisi suundumusi ning tendentsi lubada ainult suurtel ja keskmise suurusega äriühingutel tegutseda I lisas loetletud äriühinguliikidena.

Artikkel 7

Aktsiakapital võib koosneda ainult varast, mille majanduslikku väärtust on võimalik hinnata. Töid teostav või teenuseid osutav ettevõtte ei tohi moodustada osa sellisest varast.

Artikkel 8

Aktsiaid ei tohi välja lasta nende nimiväärtusest või kui nimiväärtus puudub, siis arvestuslikust nimiväärtusest madalama hinnaga.

Liikmesriigid võivad lubada neil, kes otsustavad paigutada aktsiaid oma kutsetegevusse, maksta selle tehingu käigus märgitud aktsiate koguhinnast vähem.

Artikkel 9

Sissemakse eest välja lastavate aktsiate eest peab äriühingu asutamise või tegevuse alustamiseks tegevusloa andmise ajaks olema sisse makstud vähemalt 25 % nende nimiväärtusest või kui nimiväärtus puudub, siis nende arvestuslikust nimiväärtusest.

Kui aktsiad lastakse välja mitterahalise sissemakse eest äriühingu asutamise või talle tegevuse alustamiseks tegevusloa andmise ajal, tuleb mitterahaline sissemakse viie aasta jooksul sellest ajast arvates täies ulatuses tasuda.

Artikkel 10

1. Üks või mitu haldus- või kohtuorganite määratud või kinnitatud sõltumatut eksperti koostab mis tahes mitterahalise sissemakse kohta aruande enne äriühingu asutamist või talle tegevuse alustamiseks tegevusloa andmist. Sellised eksperdid võivad vastavalt iga liikmesriigi seadustele olla nii füüsilised kui ka juriidilised isikud ja äriühingud, mis ei ole juriidilised isikud.

2. Lõikes 1 nimetatud ekspertide aruanne sisaldab vähemalt iga mitterahalise sissemakse moodustava vara ja kasutatud hindamismeetodite kirjelduse ning näitab, kas nende meetodite abil saadud väärtused vastavad vähemalt selle vara põhjal väljastavate aktsiate arvule ja nimiväärtusele või kui nimiväärtus puudub, siis nende arvestuslikule nimiväärtusele ning vajaduse korral ülekursile.

3. Ekspertide aruanne avaldatakse iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

4. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda seda artiklit, kui 90 % kõigi aktsiate nimiväärtusest või kui nimiväärtus puudub, siis nende arvestuslikust nimiväärtusest lastakse välja ühele või enamale äriühingule mitterahalise sissemakse eest ning kui täidetakse järgmisi nõudeid:

a) äriühingu suhtes, millesse selline sissemakse tehakse, on artikli 3 punktis i tähendatud isikud nõustunud ekspertide aruandest loobuma;

b) selline kokkulepe on avaldatud lõikes 3 sätestatud korras;

c) äriühingul, kes teevad mitterahalise sissemakse, on reserve, mida vastavalt seaduse või põhikirjaga sätestatud korrale ei tohi jaotada ning mis on vähemalt võrdsed mitterahalise sissemakse eest välja lastavate aktsiate nimiväärtusega või kui nimiväärtus puudub, siis nende arvestusliku nimiväärtusega;

d) äriühingud, kes teevad mitterahalise sissemakse, tagavad punktis c nimetatud summaga võrdse summani äriühingu võlgu, millesse selline sissemakse tehakse, mis tekivad ajavahemikul aktsiate väljalaskmisest mitterahalise sissemakse eest kuni ühe aasta möödumiseni selle äriühingu raamatupidamise aastaaruande avaldamisest majandusaasta kohta, mille kestel selline sissemakse tehti; nende aktsiate võõrandamine on sel ajal keelatud;

e) punktis d tähendatud võlgade tagamine on avaldatud lõikes 3 sätestatud korras ning

f) mitterahalise sissemakse tasuvad äriühingud paigutavad reservi punktis c nimetatud summaga võrdse summa, mida ei tohi jaotada enne kolme aasta möödumist äriühingu, millesse selline sissemakse tehti, raamatupidamise aastaaruande avaldamist majandusaasta kohta, mille kestel selline sissemakse tehti, või vajaduse korral enne sellist hilisemat kuupäeva, milleks punktis d tähendatud kõik võlgade tagamisega seotud nõuded, mis esitati selle aja jooksul, on täidetud.

5. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda käesolevat artiklit uue äriühingu asutamise suhtes ühinemise või jagunemise teel, kui koostatakse vähemalt ühe sõltumatu eksperti aruanne ühinemis- või jagunemislepingu kohta.

Kui liikmesriigid otsustavad kohaldada käesolevat artiklit esimeses lõigus osutatud juhtudel, võivad nad ette näha, et käesoleva artikli kohase aruande ja vähemalt ühe sõltumatu eksperti aruande ühinemis- või jagunemislepingu kohta võib/võivad koostada sama ekspert / samad eksperdid.

Artikkel 11

1. Liikmesriigid võivad otsustada, et ei kohalda käesoleva direktiivi artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3, kui haldus- või juhtorgani otsuse kohaselt tehakse mitterahaline sissemakse vabalt kaubeldavate väärtpaberite näol, nagu need on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ (finantsinstrumentide turgude kohta) ⁽¹⁾ artikli 4 lõike 1 punktis 18 või rahaturu instrumentide näol, nagu need on määratletud nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 punktis 19, ja kui neid väärtpabereid või rahaturu instrumente hinnatakse kaalutud keskmise hinna alusel, millega on nendega kaubeldud ühel või mitmel reguleeritud turul, nagu see on määratletud nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 punktis 14, siseriiklike õigusaktidega määratava piisavalt pika ajavahemiku jooksul enne vastava mitterahalise sissemakse tegemise kuupäeva.

Kui seda hinda on siiski mõjutanud erakorralised asjaolud, mis muudaksid märkimisväärselt vara väärtust sissemakse tegemise kuupäeval, kaasa arvatud olukordades, kus selliste vabalt kaubeldavate väärtpaberite või rahaturu instrumentide turg on likviidsuse kaotanud, tuleb haldus- või juhtorgani algatusel ja vastutusel läbi viia uus hindamine.

⁽¹⁾ ELT L 145, 30.4.2004, lk 1.

Kõnealuse hindamise suhtes kohaldatakse artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3.

2. Liikmesriigid võivad otsustada, et ei kohalda artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3, kui haldus- või juhtorgani otsuse kohaselt tehakse mitterahaline sissemakse varaga, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 1 osutatud vabalt kaubeldavate väärtpaberite ja rahaturu instrumentidega, mille õiglast väärtust on juba hinnanud tunnustatud sõltumatu ekspert, ja kui on täidetud järgmised tingimused:

- a) õiglane väärtus määratakse kuupäevaks, millest ei ole vara sissemaksena kasutamise kuupäevani jäänud rohkem kui 6 kuud, ning
- b) hindamine on viidud läbi vastavalt liikmesriigis üldtunnustatud hindamisstandarditele ja -põhimõtetele, mida sissemaksena kasutatava vara puhul kohaldatakse.

Uute oluliste asjaolude ilmnemisel, mis muudaksid märkimisväärselt vara õiglast väärtust selle sissemaksena tasumise kuupäeval, tuleb haldus- või juhtorgani algatusel ja vastutusel läbi viia uus hindamine.

Kõnealuse hindamise suhtes kohaldatakse artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3.

Nimetatud uue hinnangu puudumisel võivad üks või mitu aktsionäri, kellele kuulub aktsiakapitali suurendamist käsitleva otsuse tegemise päeval kokku vähemalt 5 % märgitud kapitalist, nõuda hindamist sõltumatu eksperdi poolt, ning sel juhul kohaldatakse artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3.

Selline/sellised aktsionär(id) võib/võivad nõudmise esitada kuni vara sissemaksena tasumise kuupäevani, tingimusel, et nõudmise esitamise päeval kuulub kõnealus(t)ele aktsionäri(de)le endiselt kokku vähemalt 5 % äriühingu märgitud kapitalist nagu aktsiakapitali suurendamist käsitleva otsuse tegemise päeval.

3. Liikmesriigid võivad otsustada, et ei kohalda artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3, kui haldus- või juhtorgani otsuse kohaselt tehakse mitterahaline sissemakse varaga, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 1 osutatud vabalt kaubeldavate väärtpaberite ja rahaturu instrumentidega, mille õiglane väärtus tuletatakse

eelmise majandusaasta kohustuslikes raamatupidamise aruannetes kajastatud konkreetse vara põhjal, tingimusel, et kohustuslikke raamatupidamise aruandeid on auditeeritud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiviga 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aasta-aruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit ⁽¹⁾.

Käesoleva artikli lõike 2 teist, kolmandat, neljandat ja viiendat lõiku kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Artikkel 12

1. Kui artiklis 11 osutatud mitterahaline sissemakse tehakse ilma artikli 10 lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud ekspertide aruandeta, avaldatakse lisaks artikli 3 punktis h sätestatud nõuetele ja ühe kuu jooksul pärast varalise sissemakse tegemise kuupäeva avaldus, mis sisaldab järgmist:

- a) kõnealuse mitterahalise sissemakse kirjeldus;
- b) selle väärtus, sellise hinnangu allikas ning, kui see on asjakohane, hindamismeetod;
- c) seletus selle kohta, kas saadud väärtus vastab vähemalt sellise sissemakse eest välja lastavate aktsiate arvule ja nimiväärtusele või kui nimiväärtus puudub, siis nende arvestuslikule nimiväärtusele ja, kui see on asjakohane, ülekursile, ning
- d) seletus selle kohta, et algse hindamisega võrreldes ei ole ilmnenu uusi olulisi asjaolusid.

Avaldamine toimub iga liikmesriigi õigusaktidega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

2. Kui mitterahalist sissemakset soovitakse teha ilma artikli 10 lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud ekspertide aruandeta artikli 29 lõike 2 alusel kavandatava kapitali suurendamise kohta, avaldatakse kapitali suurendamise otsuse tegemise kuupäeva ja käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud teavet sisaldav teadaanne iga liikmesriigi õigusaktidega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3 enne, kui tuleb teha mitterahaline sissemakse. Sellisel juhul piirdub käesoleva artikli lõike 1 alusel tehtav avaldus kinnitusega, et pärast eespool nimetatud teadaande avaldamist ei ole ilmnenu uusi olulisi asjaolusid.

⁽¹⁾ ELT L 157, 9.6.2006, lk 87.

3. Iga liikmesriik näeb ette piisavad tagatised artiklis 11 ja käesolevas artiklis sätestatud nõuete täitmiseks, kui mitterahaline sissemakse tehakse ilma artikli 10 lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud ekspertide aruandeta.

Artikkel 13

1. Juhul kui äriühing omandab artikli 3 punktis i tähendatud isikule või äriühingule kuuluva vara tasu eest, mis moodustab vähemalt ühe kümnendiku märgitud kapitalist, ja kui selline omandamine toimus enne siseriikliku õigusega kehtestatud vähemalt kaheaastase piirtähtaja lõppemist, mida arvutatakse äriühingu asutamisest või talle tegevuse alustamiseks tegevusloa andmisest, siis tutvutakse omandamisega ja selle üksikasjad avaldatakse artikli 10 lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud korras ning esitatakse kinnitamiseks üldkoosolekule.

Artikleid 11 ja 12 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Liikmesriigid võivad nende sätete kohaldamist nõuda ka siis, kui vara kuulub aktsionärile või kolmandale isikule.

2. Lõiget 1 ei kohaldata omandamiste suhtes, mis on toimunud äriühingu tavapärase tegevuse käigus, haldus- või kohtuorganite nõudel või valve all või väärtpaberibörsil.

Artikkel 14

Aktiakapitali vähendamist käsitlevate sätete kohaselt ei tohi aktsionärid olla vabastatud sissemakse kohustusest.

Artikkel 15

Kuni riigisiseste seaduste hilisema kooskõlastamiseni võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid nõudmaks teist liiki äriühingu muutmisel aktsiaseltsiks vähemalt samade tagatiste kasutamist, nagu on sätestatud artiklites 2–14.

Artikkel 16

Artiklid 2–15 ei piira liikmesriikide nende normide kohaldamist, mis käsitlevad põhikirja või asutamislepingu muutmiseiga seotud pädevust ja protseduuri.

Artikkel 17

1. Välja arvatud aktiakapitali vähendamise juhud, ei tohi tulusid aktsionäridele jaotada, kui netovara on äriühingu raamatupidamise aastaaruande kohaselt viimase majandusaasta lõppemise kuupäeval väiksem või muutub sellise tulude jaotamise tõttu väiksemaks kui märgitud kapitali ja nende reservide kogusumma, mida vastavalt seaduse või põhikirjaga kehtestatud korrale ei tohi jaotada.

2. Kui aktiakapitali sissemaksmata osa ei kanta bilansi akti-vapooale, siis arvatakse see summa maha lõikes 1 tähendatud märgitud kapitali summast.

3. Aktsionäridele jaotatavate tulude summa ei tohi olla suurem kui lõppenud majandusaasta kasum, millele on lisatud kõik kasumisiirded ja selleks ettenähtud reservidest võetud summad ning millest on maha arvatud kõik kahumisiirded ja summad, mis kooskõlas seaduse või põhikirjaga on reservi paigutatud.

4. Lõikes 1 ja 3 kasutatud väljend „tulude jaotamine” hõlmab eelkõige dividendide ja aktsiatega seotud intresside väljamaksmist.

5. Kui liikmesriikide seadused lubavad välja maksta vahedividende, siis tuleb täita vähemalt järgmisi tingimusi:

a) koostada vahearuanne, mis näitab, et tulude jaotamiseks ettenähtud vahendid on piisavad;

b) jaotatav summa ei tohi ületada kogukasumit, mis on saadud alates viimase majandusaasta lõpust, mille kohta on koostatud aastaaruanne, millele on lisatud kõik kasumisiirded ja summad selleks ettenähtud reservidest ning maha arvatud kahumisiirded ja vastavalt seaduses või põhikirjas sätestatud nõuetele reservi paigutatavad summad.

6. Lõiked 1–5 ei mõjuta nende liikmesriikide normide kohaldamist, mis käsitlevad aktiakapitali suurendamist fondiemissiooni läbiviimisega.

7. Liikmesriikide seadused võivad sätestada lõike 1 erandid põhikapitaliga investeerimisühingute jaoks.

„Põhikapitaliga investeerimisühing” tähendab käesolevas lõikes ainult sellist äriühingut,

a) mille ainueesmärk on investeerida oma rahalised vahendid mitmesugustesse osadesse või aktsiatesse, kinnisvarasse või muusse varasse, selleks et hajutada investeerimisriski ja võimaldada oma aktsionäridel saada tulu nende vara haldamiselt, ning

b) mis pakub oma aktsiaid avalikuks märkimiseks.

Kui see on liikmesriikide seaduste kohaselt võimalik,

a) nõutakse, et sellised aktsiaseltsid lisaksid kõigile direktiivi 2009/101/EÜ artiklis 5 tähendatud dokumentidele väljendi „investeerimisühing”;

b) ei lubata mitte ühelgi sellisel äriühingul, mille netovara langeb alla lõikes 1 punktis a määratud summa, ette võtta tulude jaotamist aktsionäridele siis, kui äriühingu raamatupidamise aastaaruande kohaselt on äriühingu vara kogumaksumus viimase majandusaasta lõppemise kuupäeval poolteist korda väiksem või muutub sellise tulude jaotamise tõttu poolteist korda väiksemaks kui äriühingu koguvõlgnevus võlausaldajate ees raamatupidamise aastaaruande kohaselt, ning

c) nõutakse, et kõik sellised äriühingud, kes võtavad ette tulude jaotamise, kui nende netovara langeb alla lõikes 1 määratud summa, lisaksid oma raamatupidamise aastaaruandele sellekohase teatise.

Artikkel 18

Kõik vastuolus artikliga 17 jaotatud tulud tuleb neid saanud aktsionäridel tagastada, kui äriühing tõestab, et need aktsionärid teadsid või pidid teadma, et selline tulude jaotamine oli lubamatu.

Artikkel 19

1. Aktsiakapitali olulise vähenemise korral tuleb kokku kutsuda aktsionäride üldkoosolek liikmesriikide seadustes sätestatud tähtaja jooksul otsustamaks, kas aktsiaselts tuleb lõpetada või peab võtma muid meetmeid.

2. Liikmesriikide seadused võivad lõike 1 tähenduses oluliseks peetava vähenemise suuruseks määrata summa, mis ei ole suurem kui pool aktsiakapitalist.

Artikkel 20

1. Äriühing ei tohi oma aktsiaid ise märkida.

2. Kui äriühingu aktsiaid märgib oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutsev isik, loetakse selline märkimine sooritatuks märkija enda arvele.

3. Artikli 3 punktis i tähendatud isikud või äriühingud, mis ei ole juriidilised isikud, või aktsiakapitali suurendamise korral haldus- ja juhtorganite liikmed on kohustatud maksma aktsiate eest, mis on märgitud vastuolus käesoleva artikliga.

Liikmesriigi seadustes võib sätestada, et iga sellise isiku võib vabastada oma kohustusest juhul, kui ta tõestab, et temale isiklikult ei saa süüid omistada.

Artikkel 21

1. Ilma et see piiraks kõikide samas seisundis olevate aktsionäride võrdse kohtlemise põhimõtet ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/6/EÜ (siseriingitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta) kohaldamist, võivad liikmesriigid lubada kas äriühingul endal või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva kolmanda isiku kaudu omandada oma aktsiaid. Ulatuses, milles sellised omandamised on lubatud, kehtestavad liikmesriigid neile järgmised tingimused:

a) loa annab üldkoosolek, kes määrab selliste omandamiste korra ja tingimused ning eelkõige omandatavate aktsiate suurima arvu, loa kehtivuse aja, mille maksimaalne pikkus määratakse siseriiklike õigusaktidega, kuid mis ei tohi ületada viit aastat, ning tasulise omandamise korral maksimum- ja miinimumtasu. Haldus- või juhtorganite liikmed on kohustatud tagama, et iga lubatud omandamise ajal järgitakse punktides b ja c märgitud tingimusi;

b) omandamised, kaasa arvatud eelnevalt äriühingu omandatud ja talle kuuluvad aktsiad ning oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku omandatud aktsiad, ei tohi põhjustada netovara vähenemist alla artikli 17 lõigetes 1 ja 2 mainitud summa, ning

c) tehingus võib kasutada ainult aktsiaid, mille eest sissemakse on täielikult tehtud.

Lisaks võivad liikmesriigid kehtestada esimeses lõigus määratud omandamiste suhtes mis tahes järgmised tingimused:

- a) omandatud aktsiate, kaasa arvatud eelnevalt omandatud ja äriühingule kuuluvad aktsiad ning oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku kaudu omandatud aktsiate nimiväärtus või nimiväärtuse puudumisel arvestuslik nimiväärtus ei tohi ületada liikmesriikide määratavat piiri; see piir ei tohi olla alla 10 % märgitud kapitalist;
- b) äriühingule oma aktsiate omandamiseks esimese lõigu tähenduses antav õigus, omandatavate aktsiate suurim arv, õiguse kehtivuse aeg ja maksimum- või miinimumtasu suurus sätestatakse äriühingu põhikirjas või asutamislepingus;
- c) äriühing täidab asjakohaseid aruandlus- ja teatamisnõudeid;
- d) teatavate liikmesriikide määratud äriühingutelt võidakse nõuda omandatud aktsiate tühistamist tingimusel, et tühistatud aktsiate nimiväärtusega võrdne summa lisatakse reservile, mida ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui märgitud kapitali vähendamise korral. Seda reservi saab kasutada ainult märgitud kapitali suurendamiseks fondi emissiooni teel ning
- e) omandamine ei tohi kahjustada võlausaldajate nõuete rahuldamist.
2. Liikmesriigi seadustega võib ette näha erandeid lõike 1 punkti a esimesest lausest juhul, kui äriühingu oma aktsiate omandamine on vajalik selleks, et takistada lähitulevikus äriühingut ähvardava tõsise kahju tekkimist. Sellisel juhul tuleb haldus- või juhtorganil teatada järgmisele üldkoosolekule toimunud omandamiste põhjused ja laad, omandatud aktsiate arv ja nimiväärtus või nimiväärtuse puudumisel nende arvestuslik nimiväärtus, aktsiate osakaal aktsiakapitalis ning nende aktsiate eest makstud tasu.
3. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda lõike 1 punkti a esimest lauset aktsiate suhtes, mis äriühing on enda või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku kaudu omandanud jaotamiseks selle äriühingu või tütarettevõtja töötajaile. Sellised aktsiad tuleb jaotada 12 kuu jooksul alates nende omandamisest.
- a) kapitali vähendamisotsuse rakendamise käigus või artiklis 43 tähendatud asjaoludel omandatud aktsiate suhtes;
- b) vara üldise võõrandamise tulemusena omandatud aktsiate suhtes;
- c) tasuta omandatud täielikult sissemakstud aktsiate või pankade ja teiste rahandusasutuste poolt ostukomisjonituna omandatud aktsiate suhtes;
- d) aktsiate suhtes, mis on omandatud juriidilise kohustuse või kohtulahendi alusel, et kaitsta vähemusaktsionäre eelkõige ühinemise, äriühingu tegevusala või õigusliku vormi muutumise, registrisse kantud asukoha välismaale üleviimise või aktsiate ülemineku kohta kehtestatud piirangute puhul;
- e) aktsionärielt omandatud aktsiate suhtes juhul, kui nende eest on jäetud sissemaksed tegemata;
- f) aktsiate suhtes, mis on omandatud sidusettevõtete vähemusaktsionäride kompenseerimiseks;
- g) täielikult sissemakstud aktsiate suhtes, mis on omandatud sundmüügil kohtu korralduse alusel aktsionäri võla sissemõudmiseks äriühingu kasuks, ning
- h) täielikult sissemakstud aktsiate suhtes, mille väljalaskja on põhikapitaliga investeerimisühing vastavalt artikli 17 lõike 7 teisele lõigule ning omandaja see äriühing või sidusettevõtte investeerija nõudmisel. Kohaldatakse artikli 17 lõike 7 kolmanda lõigu punkti a. Sellised omandamised ei tohi põhjustada netovara vähenemist alla aktsiakapitali ja nende reservide summa, mille jaotamine on seadusega keelatud.
2. Kuid lõike 1 punktides b–g loetletud juhtudel omandatud aktsiad tuleb võõrandada kuni kolme aasta jooksul alates nende omandamisest, välja arvatud juhul, kui omandatud aktsiate nimiväärtus või nimiväärtuse puudumisel nende arvestuslik nimiväärtus ei ületa 10 % märgitud kapitalist, kaasa arvatud aktsiad, mis aktsiaseltsis võib olla omandanud oma nimel, kuid aktsiaseltsi huvides tegutseva isiku kaudu.

Artikkel 22

1. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda artiklit 21:

3. Kui aktsiaid ei võõrandata lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul, siis tuleb need tühistada. Liikmesriigi seadused võivad selle tühistamise allutada aktsiakapitali vastavale vähendamisele. Selline vähendamine tuleb ette näha juhul, kui tühistamisele kuuluvate aktsiate omandamine põhjustab netovara langemise alla artikli 17 lõigetes 1 ja 2 määratud summa.

Artikkel 23

Artiklitega 21 ja 22 vastuolus omandatud aktsiad võõrandatakse ühe aasta jooksul alates nende omandamisest. Kui neid selle tähtaja jooksul ei võõrandata, siis kohaldatakse artikli 22 lõiget 3.

Artikkel 24

1. Kui liikmesriigi seadused lubavad äriühingul endal või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku kaudu äriühingu oma aktsiaid omandada, siis tuleb selliste aktsiate omamise puhul iga kord täita vähemalt järgmisi tingimusi:

a) aktsiatest tulenevate õiguste seas tuleb äriühingu oma aktsiatest tulenev hääleõigus igal juhul peatada;

b) kui aktsiad lisatakse bilansi aktivapoolle, tuleb passiva poolele kanda nendega võrdse suurusega jaotamisele mittekuuluv reserv.

2. Kui liikmesriigi seadused lubavad äriühingul endal või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku kaudu äriühingu oma aktsiaid omandada, siis tuleb tegevusaruandes nõuda vähemalt järgmiste andmete esitamist:

a) majandusaasta kestel sooritatud omandamiste põhjendus;

b) majandusaasta kestel omandatud ja võõrandatud aktsiate arv ning nimiväärtus või nimiväärtuse puudumisel nende arvestuslik nimiväärtus ning aktsiate osakaal aktsiakapitalis;

c) tasulise omandamise või võõrandamise korral aktsiate eest makstav tasu;

d) äriühingu omandatud ja talle kuuluvate aktsiate arv ning nimiväärtus või nimiväärtuse puudumisel nende arvestuslik nimiväärtus ning aktsiate osakaal aktsiakapitalis.

Artikkel 25

1. Kui liikmesriigid lubavad äriühingul, silmas pidades oma aktsiate omandamist kolmanda isiku poolt, kas otseselt või kaudselt teha ettemakseid või anda laene või tagatise, kehtivad selliste tehingute suhtes lõigetes 2–5 sätestatud tingimused.

2. Tehingud toimuvad haldus- või juhtorgani vastutusel õiglastel turutingimustel, eelkõige seoses äriühingu poolt saadava intressiga ning äriühingule esimeses lõikes osutatud laenude ja ettemaksete eest antava tagatisega.

Kolmanda isiku või mitmepoolsete tehingute puhul peab olema iga tehinguosalise krediidiseisundit nõuetekohaselt uuritud.

3. Haldus- või juhtorgan küsib tehingutele üldkoosoleku eelnevat heakskiitu, ning sel juhul tegutseb üldkoosolek kooskõlas artiklis 44 sätestatud kvoorum- ja häälteenamusednõuetega.

Haldus- või juhtorgan peab esitama üldkoosolekule kirjaliku aruande, milles sisalduvad:

a) tehingu põhjused,

b) aktsiaseltsi huvi sellise tehingu sõlmimise vastu,

c) millistel tingimustel tehing sõlmitakse,

d) tehinguga äriühingu likviidsusele ja maksevõimele kaasnevad riskid ning

e) hind, millega kolmas isik aktsiad omandab.

Aruanne tuleb vastavalt direktiivi 2009/101/EÜ artiklile 3 esitada avaldamise eesmärgil registrisse kandmiseks.

4. Kolmandatele isikutele antava finantsabi kogusumma ei tohi mingil hetkel tuua kaasa netovara vähendamist alla artikli 17 lõikes 1 ja 2 kindlaksmääratud summa, võttes arvesse samuti mis tahes netovara vähendamisi äriühingu oma aktsiate omandamise kaudu äriühingu enda poolt või äriühingu huvides kooskõlas artikli 21 lõikega 1.

Äriühing lisab bilansi passiva poolele finantsabi kogusummaga võrdse suurusega jaotamisele mittekuuluvat reservi.

5. Kui kolmas isik omandab äriühingult finantsabi saades äriühingu oma aktsiaid artikli 21 lõike 1 tähenduses või märgib märgitud kapitali suurendamise käigus välja lastud aktsiaid, peab see omandamine või märkimine toimuma õiglase hinna eest.

6. Lõikeid 1–5 ei kohaldata pankade ja teiste rahandusasutuste tavapärase äritegevuse hulka kuuluvate tehingute suhtes ega äriühingu või tütarettevõtte töötajate tehingute suhtes, mille eesmärk on omandada aktsiaid.

Sellised tehingud ei tohi põhjustada netovara vähenemist alla artikli 17 lõikes 1 määratud summa.

7. Lõikeid 1–5 ei kohaldata tehingute suhtes, mille eesmärk on omandada aktsiaid vastavalt artikli 22 lõike 1 punktile h.

Artikkel 26

Juhtudel kui artikli 25 lõikes 1 osutatud tehingu pooleks oleva äriühingu haldus- või juhtorgani üksikliikmed või emettevõtja haldus- või juhtorgani üksikliikmed 13. juuni 1983. aasta seitsmenda nõukogu direktiivi 83/349/EMÜ (mis põhineb asutamislepingu artikli 50 lõike 2 punktil g ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid) ⁽¹⁾ artikli 1 tähenduses või selline emettevõtja ise või oma nimel, kuid selliste organite liikmete või sellise ettevõtja huvides tegutsevad üksikisikud on sellise tehingu teiseks pooleks, tagavad liikmesriigid piisavate tagatiste abil, et selline tehing ei läheks vastuollu äriühingu huvidega.

Artikkel 27

1. Äriühingu oma aktsiate aktsepteerimist tagatisena äriühingu enda poolt või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutseva isiku kaudu, käsitletakse artikli 21, artikli 22 lõike 1, artiklite 24 ja 25 tähenduses omandamisena.

2. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda lõiget 1 pankade ja muude rahandusasutuste tavapärase äritegevuse hulka kuuluvate tehingute suhtes.

⁽¹⁾ EÜT L 193, 18.7.1983, lk 1. Märkus: direktiivi 83/349/EMÜ peal kirja on muudetud, et võtta arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite ümbernummerdamist vastavalt Lissaboni lepingu artiklile 5; algne viide oli aluslepingu artikli 54 lõike 3 punktile g.

Artikkel 28

1. Aktsiaseltsi aktsiate märkimist, omandamist või omamist teise äriühingu poolt direktiivi 2009/101/EÜ artikli 1 tähenduses, milles aktsiaseltsil on otse või kaudselt häälteenus või millele ta saab avaldada valitsevat mõju, loetakse aktsiaseltsi enda sooritatud toiminguteks.

Esimest lõiku kohaldatakse ka siis, kui teise äriühingu kohta kehtivad kolmanda riigi seadused ning sellel on direktiivi 2009/101/EÜ artiklis 1 loetletud õiguslike vormidega sarnane õiguslik vorm.

Kui aktsiaseltsil on kaudselt häälteenus või kui ta saab avaldada kaudselt valitsevat mõju, siis ei tarvitse liikmesriigid esimest ja teist lõiku kohaldada, kui nad sätestavad aktsiaseltsi teisele äriühingule kuuluvate aktsiatega seotud hääleõiguse peatamise.

2. Kontserne käsitlevate riigi õigusaktide kooskõlastamatusel korral võivad liikmesriigid:

- a) määratleda juhud, mille puhul aktsiaseltsi käsitletakse võimelisena avaldama teisele äriühingule valitsevat mõju; kui liikmesriik kasutab seda võimalust, siis peab tema siseriikliku õigusega igal juhul sätestama, et valitsevat mõju saab avaldada juhul, kui:

— aktsiaseltsil on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest, olles samal ajal äriühingu aktsionär või osanik, või

— aktsiaselts on teise äriühingu osanik või aktsionär ning omab ainukontrolli selle osanike või aktsionäride häälteenus üle selle äriühingu teiste osanike või aktsionäridega sõlmitud kokkuleppe alusel.

Liikmesriigid ei ole kohustatud hoolt kandma muude kui esimeses ja teises taandes tähendatud juhtude eest;

b) määratleda juhud, mille puhul aktsiaseltsi käsitletakse kaudselt hääleõiguslikuna või võimelisena kaudselt valitsevat mõju avaldamas;

c) täpsustada asjaolud, mille puhul aktsiaseltsi käsitletakse hääleõiguslikuna.

3. Liikmesriigid ei tarvitse kohaldada lõike 1 esimest ja teist lõiku juhul, kui märkimine, omandamine või omamine toimub isiku huvides, kes ise ei märgi, omanda ega oma aktsiaid, kes ei ole lõikes 1 tähendatud aktsiaselts ega teine äriühing, milles aktsiaseltsil on otse või kaudselt hääleteenamus või millele ta võib otse või kaudselt valitsevat mõju avaldada.

4. Liikmesriigid ei tarvitse kohaldada lõike 1 esimest ja teist lõiku juhul, kui teine äriühing märgib, omandab või omab aktsiaid erialaselt ja tema kui kutselise väärtpaberivahendaja tegevuse raames, tingimusel et ta on liikmesriigi piires paikneva või toimiva väärtpaberibörsi liige või heaks kiidetud või kontrollitav liikmesriigi ametiasutuse poolt, kes on pädev kontrollima kutselisi väärtpaberivahendajaid, kelle hulka käesoleva direktiivi tähenduses võivad kuuluda ka krediidasutused.

5. Liikmesriigid ei tarvitse kohaldada lõike 1 esimest ja teist lõiku juhul, kui aktsiaseltsi teisele äriühingule kuuluvad aktsiad omandati enne kahe äriühingu suhete vastavusse seadmist lõikes 1 sätestatud kriteeriumidega.

Selliste aktsiatega seotud hääleõigus peatatakse ning aktsiad võetakse arvesse siis, kui tehakse kindlaks, kas artikli 21 lõike 1 punktis b sätestatud tingimus on täidetud.

6. Liikmesriigid ei tarvitse kohaldada artikli 22 lõiget 2 või 3 või artiklit 23 juhul, kui aktsiaseltsi aktsiaid omandab teine äriühing, tingimusel et nad sätestavad:

a) aktsiaseltsi teisele äriühingule kuuluvate aktsiatega seotud hääleõiguse peatamise ja

b) aktsiaseltsi haldus- või juhtorgani liikmete kohustuse osta teiselt äriühingult tagasi artikli 22 lõiget 2 ja 3 ning artiklis 23 tähendatud aktsiad hinnaga, mille eest teine äriühing need omandas. Seda sanktsiooni ei kohaldata ainult juhul, kui aktsiaseltsi haldus- või juhtorgani liikmed tõestavad, et sellel äriühingul ei ole vähimatki tegemist kõnealuste aktsiate märkimise või omandamisega.

Artikkel 29

1. Kõik kapitali suurendamise otsused peab tegema üldkoosolek. Nii see otsus kui ka aktsiakapitali suurendamine avaldatakse iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

2. Sellest olenemata võib põhikiri või asutamisleping või üldkoosolek, kelle otsus tuleb avaldada kooskõlas lõikes 1 tähendatud sätetega, anda loa märgitud kapitali suurendamiseks maksimaalsummani, mille nad määravad kõiki seadusega sätestatud maksimaalsummasid arvesse võttes. Vajaduse korral teeb aktsiakapitali suurendamise otsuse kindlaksmääratud summa piires selleks volitatud äriühingu juhtorgan. Sellisele juhtorganile antakse niisugused volitused kõige rohkem viieks aastaks, mida üldkoosolek võib pikendada korraga vaid viie aasta võrra.

3. Kui äriühingul on mitut liiki aktsiaid, hääletavad lõikes 1 tähendatud kapitali suurendamise või lõikes 2 tähendatud kapitali suurendamiseks loa andmise suhtes vähemalt iga aktsialiigi aktsionärid, kelle õigusi tehing mõjutab, eraldi.

4. Käesolevat artiklit kohaldatakse aktsiateks vahetatavate või aktsiate märkimisõigusega seotud kõigi väärtpaberite väljalaskmise suhtes, kuid mitte selliste väärtpaberite vahetamise või märkimisõiguse kasutamise suhtes.

Artikkel 30

Aktsiakapitali suurendamise käigus tasu eest väljalastavate aktsiate eest tuleb sissemakse teha vähemalt 25 % ulatuses nende nimiväärtusest või nimiväärtuse puudumisel nende arvestuslikust nimiväärtusest. Kui sätestatakse ülekurs, tuleb see täielikult sisse maksta.

Artikkel 31

1. Kui aktsiaid lastakse välja mitterahalise sissemakse eest aktsiakapitali suurendamise käigus, tuleb sissemakse täielikult teha viie aasta jooksul alates aktsiakapitali suurendamise otsusest.

2. Lõikes 1 tähendatud sissemakse tuleb esitada aruandes, mille enne kapitali suurendamist koostab üks või mitu sõltumatut eksperti, kelle on määranud või kinnitanud haldus- või kohtuorgan. Sellised eksperdid võivad olla nii füüsilised kui ka juriidilised isikud ja äriühingud, mis ei ole juriidilised isikud, vastavalt iga liikmesriigi seadustele.

Kohaldatakse artikli 10 lõikeid 2 ja 3 ning artikleid 11 ja 12.

3. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda lõiget 2 aktsiakapitali suurendamise suhtes, mis on tehtud ühinemiseks, jagunemiseks või aktsiate avalikuks ostu- või asendamispakkumiseks ja selleks, et maksta ühendatava või jaguneva või sellise äriühingu aktsionäridele, mis on aktsiate ostmise või asendamise avaliku pakkumise objekt.

Ühinemise või jagunemise korral kohaldavad liikmesriigid esimest lõiku siiski üksnes juhul, kui koostatakse vähemalt ühe sõltumatu eksperdi aruanne ühinemis- või jagunemislepingu kohta.

Kui liikmesriigid otsustavad kohaldada lõiget 2 ühinemise või jagunemise korral, võivad nad ette näha, et käesoleva artikli kohase aruande ja vähemalt ühe sõltumatu eksperdi aruande ühinemis- või jagunemislepingu kohta võib/võivad koostada sama ekspert / samad eksperdid.

4. Liikmesriigid võivad jätta lõike 2 kohaldamata juhul, kui kõik aktsiakapitali suurendamise käigus mitterahalise sissemakse eest väljalastud aktsiad lähevad ühele või enamale äriühingule, tingimusel et kõik sellise sissemakse saava äriühingu aktsionärid nõustuvad sellega, et ekspertide aruannet ei koostata, ning et täidetakse artikli 10 lõike 4 punktide b–f nõudeid.

Artikkel 32

Juhul kui kapitali suurendamise korral ei ole kõiki uusi aktsiaid märgitud, suurendatakse kapitali saadud märkimiste summa võrra ainult siis, kui väljalasketingimused seda ette näevad.

Artikkel 33

1. Igal kapitali suurendamise juhul rahalise tasu eest tuleb aktsiaid pakkuda aktsionäridele eesõiguse alusel proportsionaalselt nende aktsiate osakaalule aktsiakapitalis.

2. Liikmesriik võib oma seadustes:

a) jätta lõike 1 kohaldamata aktsiate suhtes, mis on seotud piiratud õigusega osa võtta jaotamisest artikli 17 tähenduses ja/või äriühingu varast lõpetamise puhul, või

b) juhul, kui äriühingu aktsiakapitali suurendatakse uute aktsiate väljalaskmise teel ainult ühes äriühingu aktsialiikidest, mis on seotud eri hääleõiguse või osalusõigusega jaotamises artikli 17 tähenduses või vara jagamises likvideerimise puhul, lubada teiste aktsialiikide omanikel kasutada eelisõigust märkida aktsiaid ainult pärast neid aktsionäre, kelle aktsialiigis uusi aktsiaid välja lastakse

3. Mis tahes pakkumine eesõigusega märkimiseks ja ajavahe- mik, mille jooksul seda õigust tuleb kasutada, avaldatakse riigi ametlikus väljaandes, mis on määratud kooskõlas direktiiviga 2009/101/EÜ. Liikmesriigi seadustes ei tarvitse sellist avaldamist sätestada juhul, kui kõik äriühingu aktsiad on registreeritud. Sellisel juhul tuleb kõiki äriühingu aktsionäre kirjalikult informeerida. Eesõiguse kasutamise aeg ei tohi olla lühem kui vähemalt 14 päeva alates pakkumise avaldamise kuupäevast või aktsionäridele teate väljasaatmise kuupäevast.

4. Eesõigust ei tohi põhikirja ega asutamislepinguga piirata ega välistada. Seda võib teha üldkoosoleku otsusega. Haldus- või juhtorgan on kohustatud sel puhul esitama üldkoosolekule kirjaliku ettekan- de, milles sisalduvad eesõiguse piiramise või välistamise põhjused ning pakutud väljalaskekursi põhjendus. Üldkoosolek tegutseb kooskõlas artiklis 44 sätestatud kvoorum- ja häälteenamusnõuetega. Üldkoosoleku otsus avaldatakse iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

5. Liikmesriikide seadused võivad sätestada, et põhikiri, asutamisleping või kooskõlas lõikes 4 sätestatud kvoorumi-, hääletamatus- ja avalikustamisnõuetega tegutsev üldkoosolek võib anda volituse eesõiguse piiramiseks või välistamiseks äriühingu organile, kes on volitatud otsustama aktsiakapitali suurendamise põhikirjajärgse kapitali piires. Sellist volitust ei tohi anda pikemaks ajaks kui artikli 29 lõikes 2 ettenähtud volitust.

6. Lõikeid 1–5 kohaldatakse aktsiateks vahetatavate või kõigi märkimisõigusega seotud väärtpaberite väljalaskmise suhtes, kuid mitte selliste väärtpaberite vahetamise või märkimisõiguse kasutamise suhtes.

7. Eesõiguse välistamisega lõigete 4 ja 5 tähenduses ei ole tegemist juhul, kui kooskõlas aktsiakapitali suurendamise otsusega lastakse aktsiaid välja pankadele ja teistele rahandusasutustele, selleks et pakkuda neid äriühingu aktsionäridele kooskõlas lõigetega 1 ja 3.

Artikkel 34

Aktsiakapitali iga vähendamise, välja arvatud kohtuotsusega vähendamine, peab otsustama vähemalt üldkoosolek, kes tegutseb kooskõlas artiklis 44 sätestatud kvoorumi- ja hääletamatusnõuetega, piiramata artiklite 40 ja 41 kohaldamist. Selline otsus avaldatakse iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

Koosoleku kokkukutsumise teade peab esitama vähemalt vähendamise põhjuse ja viisi, kuidas seda kavatakse teha.

Artikkel 35

Kui äriühingul on mitut liiki aktsiaid, hääletavad aktsiakapitali vähendamise suhtes vähemalt iga aktsialiigi aktsionärid, kelle õigus tehing mõjutab, eraldi.

Artikkel 36

1. Märgitud kapitali vähendamise puhul on vähemalt võlausaldajatel, kelle nõuded eelnevad vähendamisotsuse avaldamisele, vähemalt õigus saada tagatis nõute kohta, mis otsuse avaldamise kuupäevaks pole rahuldatud. Liikmesriigid võivad jätta sellise õiguse arvestamata vaid juhul, kui võlausaldajal on

piisavad tagatised, või kui need tagatised ei ole vajalikud äriühingu vara silmas pidades.

Liikmesriigid sätestavad esimeses lõigus kehtestatud õiguse kasutamise tingimused. Liikmesriigid tagavad igal juhul, et võlausaldajatel oleks lubatud taotleda kohaselt haldus- või kohtuorganilt piisavaid tagatisi, kui nad suudavad usutavalt näidata, et märgitud kapitali vähenemise tõttu on nende nõuete rahuldamine ohus ja et äriühingult ei ole saadud piisavaid tagatisi.

2. Samuti tuleb liikmesriikide seadustes näha vähemalt ette, et vähendamine on tühine või aktsionäride kasuks ei tohi välja makseid teha enne, kui võlausaldajate nõuded on rahuldatud, või kui kohus on otsustanud, et nende taotlust ei rahuldata.

3. Käesolevat artiklit kohaldatakse juhul, kui aktsiakapitali vähendamine on tekkinud aktsionäride tasude väljamaksmisest täieliku või osalise loobumise tulemusena.

Artikkel 37

1. Liikmesriigid ei tarvitse kohaldada artiklit 36 aktsiakapitali vähendamise suhtes, mille eesmärk on katta tekkinud kahjud või kanda rahasummad reservi, tingimusel et sellise reservi suurus ei ületa selle toiminguga järel 10 % vähendatud aktsiakapitalist. Seda reservi ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui aktsiakapitali vähendamise korral; seda võib kasutada ainult tekkinud kahjude katmiseks või aktsiakapitali suurendamiseks fondi emissiooni teel, niivõrd kui liikmesriigid sellist toimingut lubavad.

2. Lõikes 1 tähendatud juhtudel tuleb liikmesriikide seadustega ette näha vähemalt vajalikud meetmed tagamaks, et aktsiakapitali vähendamisest tulenevaid summasid ei või kasutada aktsionäridele väljamakseteks või tulude jaotamiseks või aktsionäride vabastamiseks sissemakse kohustusest.

Artikkel 38

Aktsiakapitali ei tohi vähendada alla miinimumkapitali suuruse, mis on sätestatud kooskõlas artikliga 6.

Liikmesriigid võivad siiski lubada sellist vähendamist, kui nad näevad ka ette, et aktsiakapitali vähendamise otsus võib jõustuda ainult siis, kui aktsiakapitali suurendatakse vähemalt ettenähtud miinimumkapitali summani.

Artikkel 39

Kui liikmesriigi seadused lubavad märgitud kapitali täielikult või osaliselt tagasi osta ilma seda vähendamata, tuleb nõuda vähemalt järgmiste tingimuste täitmist:

- a) juhul kui põhikiri ja asutamisleping näevad ette tagasiostmise, otsustab selle üldkoosolek, hääletades vähemalt tavalist kvoorumi- ja häälteenamusnõuete kohaselt; juhul kui põhikiri ja asutamisleping ei näe ette tagasiostmist, otsustab selle üldkoosolek, järgides vähemalt artiklis 44 sätestatud kvoorumi- ja häälteenamusnõudeid; otsus tuleb avaldada iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3;
 - b) tagasiostmiseks võib kasutada ainult artikli 17 lõigete 1–4 tähenduses jaotatavaid summasid;
 - c) aktsionärid, kelle aktsiad ostetakse tagasi, säilitavad oma õigused äriühingus, välja arvatud õigus oma investeeringu tagasimaksmisele ja õigus osaleda tagasi ostmata aktsiate algdividendi jaotamises.
- c) sundtühistamise otsustav äriühingu organ määrab sundtühistamise tingimused ja viisi, kui neid pole põhikirja või asutamislepinguga juba kindlaks määratud;
 - d) kohaldatakse artiklit 36, välja arvatud täielikult sissemakstud aktsiate suhtes, mis äriühing on saanud tasuta või mis on välja võetud kooskõlas artikli 17 lõigetega 1–4 jaotamiseks ettenähtud summasid kasutades; sellistel juhtudel tuleb kõigi väljavõetud aktsiate nimiväärtusega või nimiväärtuse puudumisel nende arvestusliku nimiväärtusega võrdne summa kanda reservi; seda reservi ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui aktsiakapitali vähendamise korral; seda saab kasutada ainult tekkinud kahjude katmiseks või aktsiakapitali suurendamiseks fondi emissiooni teel, niivõrd kui liikmesriigi seadused sellist toimingut lubavad, ning
 - e) sundtühistamise otsus tuleb avaldada iga liikmesriigi seadustega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

2. Artikli 34 lõiget 1, artikleid 35, 37 ja 44 ei kohaldata käesoleva artikli lõikes 1 tähendatud juhtudel.

Artikkel 40

1. Kui liikmesriigi seadused lubavad äriühingutel vähendada oma aktsiakapitali aktsiate sundtühistamise teel, tuleb nõuda vähemalt järgmiste tingimuste täitmist:

- a) sundtühistamine tuleb põhikirja või asutamislepinguga sätestada või ette näha selleks võimalus enne väljavõtmisele kuuluvate aktsiate märkimist;
- b) kui põhikirja või asutamislepinguga on ette nähtud ainult võimalus sundtühistamiseks, otsustab selle üldkoosolek, juhul kui asjaomased aktsionärid ei ole seda üksmeelselt heaks kiitnud;

Artikkel 41

1. Aktsiakapitali vähendamise juhtudel aktsiate tühistamise teel, mille omandaja on äriühing või oma nimel, kuid äriühingu huvides tegutsev isik, peab aktsiate tühistamise otsustama alati üldkoosolek.

2. Kohaldatakse artiklit 36, välja arvatud juhul, kui aktsiad on täielikult sisse makstud ning omandatud tasuta või kasutades summasid, mis on ette nähtud jaotamiseks kooskõlas artikli 17 lõigetega 1–4; sellisel juhul tuleb kõigi tühistatud aktsiate nimiväärtusega või nimiväärtuse puudumisel nende arvestusliku nimiväärtusega võrdne summa kanda reservi. Seda reservi ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui aktsiakapitali vähendamise korral; seda võib kasutada ainult tekkinud kahjude katmiseks või aktsiakapitali suurendamiseks fondi emissiooni teel, niivõrd kui liikmesriigid sellist toimingut lubavad.

3. Artikleid 35, 37 ja 44 ei kohaldata käesoleva artikli lõikes 1 tähendatud juhtudel.

Artikkel 42

Artiklis 39, artikli 40 lõike 1 punktis b ja artikli 41 lõikes 1 käsitletud juhtudel, kui äriühingul on mitut liiki aktsiaid, hääletavad aktsiakapitali tagasiostmise või selle vähendamise suhtes aktsiate tühistamise teel vähemalt iga aktsialiigi aktsionärid, kelle õigusi tehing mõjutab, eraldi.

Artikkel 43

Kui liikmesriigi seadused lubavad äriühingutel välja lasta tagasiostetavaid aktsiaid, tuleb selliste aktsiate tagasiostmiseks nõuda vähemalt järgmiste tingimuste täitmist:

- a) tagasiostmise võimalus peab olema äriühingu põhikirja või asutamislepinguga ette nähtud enne tagasi ostetavate aktsiate märkimist;
- b) aktsiad peavad olema täielikult sisse makstud;
- c) tagasiostmise tingimused ja viis peavad olema sätestatud äriühingu põhikirjas või asutamislepingus;
- d) tagasiostmist saab sooritada ainult kooskõlas artikli 17 lõigete 1–4 jaotamiseks ettenähtud summasid või selliseks tagasiostmiseks tehtud uue väljalaske laekumisi kasutades;
- e) kõigi tagasi ostetud aktsiate nimiväärtusega või nimiväärtuse puudumisel nende arvestusliku nimiväärtusega võrdne summa tuleb kanda reservi, mida ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui aktsiakapitali vähendamise korral; seda saab kasutada ainult aktsiakapitali suurendamiseks fondi-emissiooni teel;
- f) punkti e ei kohaldata tagasiostmise suhtes, kui kasutatakse selliseks tagasiostmiseks tehtud uue väljalaske laekumisi;
- g) kui on ette nähtud aktsionäridele ülekursi maksmine tagasiostmise tõttu, võib ülekursi maksta ainult summadest, mida kasutatakse jaotamiseks kooskõlas artikli 17 lõigete 1–4, või reservist, välja arvatud käesoleva artikli punktis e tähen-datud reserv, mida ei tohi aktsionäridele jaotada muidu kui

aktsiakapitali vähendamise korral; seda reservi võib kasutada ainult aktsiakapitali suurendamiseks fondi-emissiooni teel või artikli 3 punktis j tähendatud kulude või aktsiate või võla-kirjade väljalaskekulude või tagasi ostetavate aktsiate või võlakirjade omanikele ülekursi katmiseks;

- h) teatis tagasiostmise kohta avaldatakse iga liikmesriigi seadus-tega ettenähtud korras ja kooskõlas direktiivi 2009/101/EÜ artikliga 3.

Artikkel 44

Liikmesriikide seadustes sätestatakse, et artikli 33 lõigetes 4 ja 5 ning artiklites 34, 35, 39 ja 42 tähendatud otsused tuleb vastu võtta vähemalt kahekolmandikulise enamusega üldkoosolekul esindatud häälest.

Liikmesriikide seadustes võib ette näha, et esimeses lõigus nime-tatud otsustamiseks piisab lihthäälteenamusest, kui kohal on vähemalt pool häälest.

Artikkel 45

1. Liikmesriigid võivad artikli 9 esimesest lõigust, artikli 21 lõike 1 punkti a esimesest lausest ning artiklitest 29, 30 ja 33 kõrvale kalduda ulatuses, mis on vajalik võtmaks vastu või kohaldamaks sätteid, et ergutada töötajaid või teisi siseriikliku õigusega määratletud isikute rühmi osalema äriühingute kapita-lis.

2. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda artikli 21 lõike 1 punkti a esimest lauset ning artikleid 34, 35, 40, 41, 42 ja 43 eriseaduse alusel asutatud äriühingute suhtes, mis lasevad välja nii kapitali- kui tööaktsiaid, millest viimaseid emiteeritakse äriühingu töötajaskonnale, keda aktsionäride üldkoosolekul esin-davad hääleõigusega delegaadid.

Artikkel 46

Käesoleva direktiivi rakendamisel tagavad liikmesriigid ühesu-guses seisundis aktsionäride võrdse kohtlemise.

Artikkel 47

1. Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei kohalda artikli 3 punkte g, i, j ja k äriühingute suhtes, mis direktiivi 77/91/EMÜ täitmiseks vastu võetud õigus- või haldusnormide sätete jõustumise kuupäeval olid juba olemas.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 48

Direktiiv 77/91/EMÜ, mida on muudetud II lisa A osas loetletud õigusaktidega, tunnistatakse kehtetuks; see ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud II lisa B osas esitatud direktiivide ülevõtmise ja kohaldamise tähtaegadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile kooskõlas III lisa esitatud vastavustabeliga.

Artikkel 49

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 50

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 25. oktoober 2012

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
A. D. MAVROYIANNIS

I LISA

ARTIKLI 1 LÕIKE 1 ESIMESES LÕIGUS NIMETATUD ÄRIÜHINGULIIGID

— Belgias:

société anonyme/naamloze vennootschap;

— Bulgaarias:

акционерно дружество;

— Tšehhi Vabariigis:

akciová společnost;

— Taanis:

aktieselskab;

— Saksamaal:

Aktiengesellschaft;

— Eestis:

aktsiaselts;

— Iirimaa:

public company limited by shares,

public company limited by guarantee and having a share capital;

— Kreekas:

ανώνυμη εταιρία;

— Hispaanias:

sociedad anónima;

— Prantsusmaal:

société anonyme;

— Itaalias:

società per azioni;

— Küprosel:

δημόσιες εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, δημόσιες εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με εγγύηση που διαθέτουν μετοχικό κεφάλαιο;

— Lätis:

akciju sabiedrība;

— Leedus:

akcinė bendrovė;

— Luksemburgis:

société anonyme;

- Ungaris:
nyilvánosan működő részvénytársaság;
 - Maltal:
kumpanija pubblika / public limited liability company;
 - Hollandis:
naamlooze vennootschap;
 - Austrias:
Aktiengesellschaft;
 - Poolas:
spółka akcyjna;
 - Portugalis:
sociedade anónima;
 - Rumeenias:
societate pe acțiuni;
 - Sloveenias:
delniška družba;
 - Slovakkias:
akciová spoločnosť;
 - Soomes:
julkinen osakeyhtiö / publikt aktiebolag;
 - Rootsis:
aktiebolag;
 - Ühendkuningriigis:
public company limited by shares,
public company limited by guarantee and having a share capital.
-

II LISA

A OSA

*Kehtetuks tunnistatud direktiiv koos selle kronoloogiliste muudatustega
(viidatud artiklis 48)*

Nõukogu direktiiv 77/91/EMÜ
(EÜT L 26, 31.1.1977, lk 1)

1979. aasta ühinemisakti I lisa punkt III.C
(EÜT L 291, 19.11.1979, lk 89)

1985. aasta ühinemisakti I lisa
(EÜT L 302, 15.11.1985, lk 157)

Nõukogu direktiiv 92/101/EMÜ
(EÜT L 347, 28.11.1992, lk 64)

1994. aasta ühinemisakti I lisa punkt XI.A
(EÜT C 241, 29.8.1994, lk 194)

2003. aasta ühinemisakti II lisa punkt 4.A
(ELT L 236, 23.9.2003, lk 338)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/68/EÜ
(ELT L 264, 25.9.2006, lk 32)

Nõukogu direktiiv 2006/99/EÜ
(ELT L 363, 20.12.2006, lk 137)

Ainult lisa punkt A.2

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/109/EÜ
(ELT L 259, 2.10.2009, lk 14)

Ainult artikkel 1

B OSA

*Siseriiklikku õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtajad
(viidatud artiklis 48)*

Direktiiv	Ülevõtmise tähtaeg	Kohaldamise tähtaeg
77/91/EMÜ	17. detsember 1978	—
92/101/EMÜ	31. detsember 1993	1. jaanuar 1995
2006/68/EÜ	15. aprill 2008	—
2006/99/EÜ	1. jaanuar 2007	—
2009/109/EÜ	30. juuni 2011	—

III LISA

VASTAVUSTABEL

Direktiiv 77/91/EMÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1, lõige 1, esimene lõik, sissejuhatav tekst	Artikkel 1, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 1, lõige 1, esimene lõik, esimene kuni kahekümne seitsmes taane	I lisa
Artikkel 1, lõige 1, teine lõik	Artikkel 1, lõige 1, teine lõik
Artikkel 1, lõige 2	Artikkel 1, lõige 2
Artikkel 2, sissejuhatav tekst	Artikkel 2, sissejuhatav tekst
Artikkel 2, punkt a	Artikkel 2, punkt a
Artikkel 2, punkt b	Artikkel 2, punkt b
Artikkel 2, punkt c, esimene taane	Artikkel 2, punkt c
Artikkel 2, punkt c, teine taane	Artikkel 2, punkt d
Artikkel 2, punkt d	Artikkel 2, punkt e
Artikkel 2, punkt e	Artikkel 2, punkt f
Artiklid 3–5	Artiklid 3–5
Artikkel 6, lõige 1, esimene lõik	Artikkel 6, lõige 1
Artikkel 6, lõige 1, teine lõik	—
Artikkel 6, lõige 2	—
Artikkel 6, lõige 3	Artikkel 6, lõige 2
Artikkel 7	Artikkel 7
Artikkel 8, lõige 1	Artikkel 8, esimene lõik
Artikkel 8, lõige 2	Artikkel 8, teine lõik
Artikkel 9, lõige 1	Artikkel 9, esimene lõik
Artikkel 9, lõige 2	Artikkel 9, teine lõik
Artikkel 10	Artikkel 10
Artikkel 10a, lõige 1, esimene lõik	Artikkel 11, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 10a, lõige 1, teine lõik, esimene lause	Artikkel 11, lõige 1, teine lõik
Artikkel 10a, lõige 1, teine lõik, teine lause	Artikkel 11, lõige 1, kolmas lõik
Artikkel 10a, lõige 2, esimene lõik	Artikkel 11, lõige 2, esimene lõik
Artikkel 10a, lõige 2, teine lõik, esimene lause	Artikkel 11, lõige 2, teine lõik

Direktiiv 77/91/EMÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 10a, lõige 2, teine lõik, teine lause	Artikkel 11, lõige 2, kolmas lõik
Artikkel 10a, lõige 2, kolmas lõik, esimene lause	Artikkel 11, lõige 2, neljas lõik
Artikkel 10a, lõige 1, kolmas lõik, teine lause	Artikkel 11, lõige 2, viies lõik
Artikkel 10a, lõige 3	Artikkel 11, lõige 3
Artikkel 10b	Artikkel 12
Artikkel 11, lõige 1, esimene lõik, esimene lause	Artikkel 13, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 11, lõige 1, esimene lõik, teine lause	Artikkel 13, lõige 1, teine lõik
Artikkel 11, lõige 1, teine lõik	Artikkel 13, lõige 1, kolmas lõik
Artikkel 11, lõige 2	Artikkel 13, lõige 2
Artikkel 12	Artikkel 14
Artikkel 13	Artikkel 15
Artikkel 14	Artikkel 16
Artikkel 15, lõige 1, punkt a	Artikkel 17, lõige 1
Artikkel 15, lõige 1, punkt b	Artikkel 17, lõige 2
Artikkel 15, lõige 1, punkt c	Artikkel 17, lõige 3
Artikkel 15, lõige 1, punkt d	Artikkel 17, lõige 4
Artikkel 15, lõige 2	Artikkel 17, lõige 5
Artikkel 15, lõige 3	Artikkel 17, lõige 6
Artikkel 15, lõige 4, esimene lõik	Artikkel 17, lõige 7, esimene lõik
Artikkel 15, lõige 4, teine lõik, esimene taane	Artikkel 17, lõige 7, teine lõik, punkt a
Artikkel 15, lõige 4, teine lõik, teine taane	Artikkel 17, lõige 7, teine lõik, punkt b
Artikkel 15, lõige 4, kolmas lõik	Artikkel 17, lõige 7, kolmas lõik
Artikkel 16	Artikkel 18
Artikkel 17	Artikkel 19
Artikkel 18	Artikkel 20
Artikkel 19, lõige 1, esimene lõik	Artikkel 21, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 19, lõige 1, teine lõik, punktid i–v	Artikkel 21, lõige 1, teine lõik, punktid a–e
Artikkel 19, lõiked 2 ja 3	Artikkel 21, lõiked 2 ja 3

Direktiiv 77/91/EMÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 20	Artikkel 22
Artikkel 21	Artikkel 23
Artikkel 22	Artikkel 24
Artikkel 23, lõige 1, esimene lõik	Artikkel 25, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 23, lõige 1, teine lõik, esimene lause	Artikkel 25, lõige 2, esimene lõik
Artikkel 23, lõige 1, teine lõik, teine lause	Artikkel 25, lõige 2, teine lõik
Artikkel 23, lõige 1, kolmas lõik, esimene lause	Artikkel 25, lõige 3, esimene lõik
Artikkel 23, lõige 1, kolmas lõik, teise lause esimene pool	Artikkel 25, lõige 3, teine lõik, sissejuhatav tekst
Artikkel 23, lõige 1, kolmas lõik, teise lause teine pool	Artikkel 25, lõige 3, teine lõik, punktid a–e
Artikkel 23, lõige 1, kolmas lõik, kolmas lause	Artikkel 25, lõige 3, kolmas lõik
Artikkel 23, lõige 1, neljas lõik, esimene lause	Artikkel 25, lõige 4, esimene lõik
Artikkel 23, lõige 1, neljas lõik, teine lause	Artikkel 25, lõige 4, teine lõik
Artikkel 23, lõige 1, viies lõik	Artikkel 25, lõige 5
Artikkel 23, lõige 2, esimene lause	Artikkel 25, lõige 6, esimene lõik
Artikkel 23, lõige 2, teine lause	Artikkel 25, lõige 6, teine lõik
Artikkel 23, lõige 3	Artikkel 25, lõige 7
Artikkel 23a	Artikkel 26
Artikkel 24	Artikkel 27
Artikkel 24a, lõige 1, punkt a	Artikkel 28, lõige 1, esimene lõik
Artikkel 24a, lõige 1, punkt b	Artikkel 28, lõige 1, teine lõik
Artikkel 24a, lõige 2	Artikkel 28, lõige 1, kolmas lõik
Artikkel 24a, lõige 3	Artikkel 28, lõige 2
Artikkel 24a, lõige 4, punkt a	Artikkel 28, lõige 3
Artikkel 24a, lõige 4, punkt b	Artikkel 28, lõige 4
Artikkel 24a, lõige 5	Artikkel 28, lõige 5
Artikkel 24a, lõige 6	Artikkel 28, lõige 6
Artikkel 25	Artikkel 29
Artikkel 26	Artikkel 30

Direktiiv 77/91/EMÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 27	Artikkel 31
Artikkel 28	Artikkel 32
Artikkel 29	Artikkel 33
Artikkel 30	Artikkel 34
Artikkel 31	Artikkel 35
Artikkel 32	Artikkel 36
Artikkel 33	Artikkel 37
Artikkel 34, esimene lause	Artikkel 38, esimene lõik
Artikkel 34, teine lause	Artikkel 38, teine lõik
Artikkel 35	Artikkel 39
Artikkel 36	Artikkel 40
Artikkel 37	Artikkel 41
Artikkel 38	Artikkel 42
Artikkel 39	Artikkel 43
Artikkel 40, lõige 1	Artikkel 44, esimene lõik
Artikkel 40, lõige 2	Artikkel 44, teine lõik
Artikkel 41	Artikkel 45
Artikkel 42	Artikkel 46
Artikkel 43, lõige 1	—
Artikkel 43, lõige 2, esimene lõik	Artikkel 47, lõige 1
Artikkel 43, lõige 2, teine ja kolmas lõik	—
Artikkel 43, lõige 3	Artikkel 47, lõige 2
—	Artikkel 48
—	Artikkel 49
Artikkel 44	Artikkel 50
—	II lisa
—	III lisa

Tellimishinnad aastal 2012 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberkandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 310 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	840 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

ET